

วารสารศาสตร์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

EDUCATION JOURNAL

FACULTY OF EDUCATION KAMPHAENGPHET RAJABHAT UNIVERSITY

- การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลาง เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 1
กรรณิการ์ ทองรักษ์
- แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระศรีนครินทร์กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 13
ทนง คงรอด
- การเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน สำหรับบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 28
มงคล หมุ่มมาก
- รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ 45
รังสรรค์ มณีเล็ก
- การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 57
วัฒนา ไตต่อผล
- การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 67
โรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41
สมชาย อังสุโชติเมธี
- ผลการพัฒนาทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 77
โดยใช้บทบาทสมมติสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
อนุสิษฐ์ พันธกล้า
- การพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 90
ตามมาตรฐานวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41
อานนท์ ปลื้มเนตร, ไตรรงค์ เปลียนแสง, มาริตา จิตชู

วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร (วคศ)
EDUCATION JOURNAL FACULTY OF EDUCATION
KAMPHAENGPHET RAJABHAT UNIVERSITY (EJFE)

เจ้าของ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ที่ปรึกษาบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.วชิระ วิชชวรนนท์

คณบดีคณะครุศาสตร์

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาติ ปณะราช

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร.จารุรัตน์ ขวัญแน่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ดร.ขวัญชัย ขวัญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ดร.ประจวบ ขวัญมัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ดร.มณฑา หมีไพรพุกษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พฤษภูมิพล พฤษภูมิกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.โสรั โปธิ์แก้ว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณี หงส์ศิริวัฒน์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต เขียววิชัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.เจริญ กระบวนรัตน์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.นวลจิตต์ เขาวงกตพิงศ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.เวชฤทธิ์ อังคนะภัทรขจร

มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม

มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี อนันต์นาวิ

มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ แก้วอุไร

มหาวิทยาลัยนเรศวร

รองศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา พัดเกตุ

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาณี เส่งศรี

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจโรจน์ แก้วอุไร

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา ก่อนพ่วง
รองศาสตราจารย์ ดร.นันทิยา น้อยจันทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานต์ อัมพานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูษิต บุญทองเถิง
รองศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุณี บุญพิทักษ์
รองศาสตราจารย์ ธวัช วีระศิริวัฒน์
รองศาสตราจารย์ พัทธนันท์ วงษ์วิชัยวัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิพิพัฒน์ รักพรหมงคล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยรัตน์ บุนมี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญล้อม ดวงวิเศษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังสุรีย์ พันธุ์แก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พฤตพล พฤษณิกุล

มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ฝ่ายดำเนินการ

ดร.จารุพันธ์ ขวัญแน่น
ดร.มณฑา หมีไพรพฤกษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนุสิษฐ์ พันธกล้า
อาจารย์วิวัฒน์ ทวีทรัพย์
อาจารย์ยุทธนา พันธมี
อาจารย์ศุภรดา สุขประเสริฐ
อาจารย์อุไรวรรณ ปานโทชาติ
อาจารย์ศุภวัฒน์ วิสิฐศิริกุล
นายอานนท์ ปลื้มเนตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ออกแบบปก

นายอานนท์ ปลื้มเนตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ผู้จัดทำและเผยแพร่

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

กำหนดเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

การสมัครเป็นสมาชิก

โปรดยื่นความจำนงค์ได้ตามแบบใบสมัครสมาชิก และส่งเงินสดหรือธนาณัติ
ปณ.กำแพงเพชร ส่งจ่ายในนาม นางมาริตา จิตชู สำนักงานบรรณาธิการ
วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ต.นครชุม
อ.เมือง จ.กำแพงเพชร 62000 ค่าบำรุงสมาชิก ปีละ 150 บาท จำหน่ายเล่มละ
100 บาท (รวมค่าส่งไปรษณีย์)

ข้อมูลการติดต่อ

บรรณาธิการ วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ต.นครชุม อ.เมือง จ.กำแพงเพชร 62000 โทร 055-706555 ต่อ 2010
Website : <http://eduweb.kpru.ac.th/home/th/>
Email : ejfe_edu@hotmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร (วคศส) ได้จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย ผลงานสร้างสรรค์และผลงานวิชาการแก่นักวิจัยและบุคคลทั่วไป และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวความคิดเชิงวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการทางการศึกษาทั้งในและนอกสถาบัน โดยจัดพิมพ์ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย ผลงานสร้างสรรค์ ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชา บริหารการศึกษา วัดและประเมินผลการศึกษา วิจัยทางการศึกษา หลักสูตรและการสอน ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ การศึกษาปฐมวัย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา สังคมศึกษา พลศึกษา ภาษาจีน คอมพิวเตอร์ศึกษา และประถมศึกษา เป็นต้น

วารสารนี้เป็นส่วนหนึ่งที่เปิดโอกาสให้นักวิจัย นักวิชาการได้มีเวทีในการเผยแพร่ผลงานต่อสาธารณชนที่สนใจและแสวงหาโอกาสเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป ในโอกาสนี้ขอขอบคุณผู้บริหารของคณะครุศาสตร์ทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนและร่วมให้คำแนะนำด้วยดีเสมอมา และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความจากทุกสถาบัน อย่างไรก็ตามวารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร คณะครุศาสตร์ยังคงมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพวารสารให้ได้รับการยอมรับและสามารถให้ผู้สนใจนำเอาองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

ท้ายนี้คณะครุศาสตร์พร้อมรับคำติชมที่เป็นประโยชน์จากท่านโดยส่งข้อคิดเห็น บทความวิจัย และบทความวิชาการมาได้ที่ E-mail: ejfe_edukpru@hotmail.com จักขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาตี ปณะราช)

บรรณาธิการวารสารครุศาสตร์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลาง
เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
กรรณิการ์ ทองรักษ์

THE DEVELOPMENT OF AN INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON MEDIATED
LEARNING EXPERIENCE APPROACH TO ENHANCE ANALYTICAL
THINKING AND SCIENCE LEARNING ACHIEVEMENT
OF HIGHER SECONDARY SCHOOL STUDENTS
KANNIKA THONGRUX

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้และทดลองนำร่องรูปแบบเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ 2) ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที่ใช้แบบไม่อิสระ และแบบกลุ่มเดียว ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้มี 6 ขั้นตอน มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการเรียนรู้, การคิดวิเคราะห์, ประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลาง

กศ.ศ. ครูเชี่ยวชาญโรงเรียนวิทยานุกูลนารี สพม.40

Abstract

The purpose of this research was to develop an instructional model based on mediated learning experience approach to enhance analytical thinking and science learning achievement for higher secondary school students. The objective were 1) to develop and evaluate the quality of the instructional model 2) to implement the instructional model. This samples were drawn by mans of cluster random sampling. The data were analyzed by using mean, standard deviation, dependent samples t-test and one sample t-test. The results were as follows. Instructional management of mediated leaning experience consisted of six steps including. The quality of the model checked by experts was good. Analytical thinking after leaned with the model before, and higher than 70 percent, statistically significant at the .01 level. Achievement in science after leaned with the model was higher than before statistically significant at the .01 level.

Keywords : Instructional model, Analytical thinking, Mediated Learning Experience

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือช่วยให้มนุษย์มีความเป็นอยู่สะดวกสบายและคุณภาพชีวิตดีขึ้น วิทยาศาสตร์ทำให้คนได้พัฒนาวิธีคิดทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลหลากหลาย และประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546, หน้า 1)

การคิดเป็นเครื่องมือช่วยให้มนุษย์สร้างความรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด โดยการรับข้อมูลจัดเก็บ ค้นหาความหมาย จำแนกเปรียบเทียบ วิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์ สร้างสรรค์และออกแบบสิ่งใหม่ๆ ติดตามกำกับควบคุมและประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนาความรู้ ความคิดของคนนั้นไม่มีวันสิ้นสุดจนกว่าสมองจะหยุดทำงาน การคิดวิเคราะห์เป็นทักษะการคิดที่ต้องใคร่ครวญไตร่ตรองอย่างละเอียดรอบคอบแยกเป็นส่วนๆ ในเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยหาจุดเด่น จุดด้อยของเรื่องนั้น ๆ และเสนอแนะสิ่งที่เหมาะสมอย่างมีความเป็นธรรมและเป็นไปได้ ดังนั้นการพัฒนาคิดวิเคราะห์จึงสามารถกระทำได้โดยการฝึกทักษะการคิดและให้นักเรียนมีโอกาสดำเนินการคิดวิเคราะห์ สามารถเสนอความคิดของตนและอภิปรายร่วมกันในกลุ่มอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยครูและนักเรียนต่างยอมรับเหตุผลและความคิดของแต่ละคนโดยเชื่อว่าไม่มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว (อรพรรณ พรสีมา, 2543, หน้า 24) ดังนั้นการคิดวิเคราะห์เป็นสิ่งจำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคตและเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่ต้องการส่งเสริมให้เกิดขึ้นในเด็กไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 3) สอดคล้องกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2547) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการประเมินภายนอกในส่วนที่เกี่ยวกับผู้เรียนในมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) จึงได้กำหนดแนวทางนำมาตรฐานการศึกษาสู่การปฏิบัติในมาตรฐานที่ 4 โดยเฉพาะตัวบ่งชี้ที่ 4.1 สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบและมีความคิดแบบองค์รวม ซึ่งทองสุข รวยสูงเนิน (2552, หน้า 61) อธิบายว่าผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างหลากหลาย โดยคิดเชื่อมโยง คิดเปรียบเทียบ คิดแยกแยะ คิดทบทวนอย่างรอบคอบมีเหตุผล ผสมผสานแนวคิดที่เป็นองค์ประกอบย่อยเป็นภาพรวมเพื่อสร้างผลงานหรือเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม ดังนั้นการที่จะให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานที่ 4 นั้น ผู้เรียนจะต้องคิดเป็นและผู้สอนต้องส่งเสริมการฝึกทักษะการคิดให้แก่ผู้เรียนด้วย การจัดการเรียนการสอนจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 หน้า 25)

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2557-2558 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 40 (เพชรบูรณ์) พบว่า วิชาภาษาไทย (01) มีช่วงคะแนน 46.16 - 53.09 ระดับคุณภาพปานกลางถึงค่อนข้างดี วิชาสังคมศึกษา (02) มีช่วงคะแนน 34.10 - 40.00 ระดับคุณภาพพอใช้ถึงปานกลาง วิชาภาษาอังกฤษ (03) มีช่วงคะแนน 20.04 - 27.76 ระดับคุณภาพพอใช้ วิชาคณิตศาสตร์ (04) มีช่วงคะแนน 18.61 - 26.65 ระดับคุณภาพพอใช้ วิชาวิทยาศาสตร์ (05) มีช่วงคะแนน 30.12-33.55 ระดับคุณภาพพอใช้ จากสภาวะการณ์ดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นว่าครูขาดทักษะในการวิเคราะห์หลักสูตรสู่การจัดการเรียนการสอน ซึ่งทองสุข รวยสูงเนิน (2552, หน้า 29) กล่าวว่าในมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้จะแสดงระดับของความรู้หรือทักษะการคิดแบบต่าง ๆ ไว้ หากผู้สอนสามารถวิเคราะห์ทักษะการคิดที่กำหนดไว้หรือแฝงอยู่ในมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ได้ชัดเจน จะช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้เรียนได้ตรงตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือสูงกว่าได้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 25-26) กำหนดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร อาทิ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการคิด และผู้เรียนมีบทบาทในการกำหนดเป้าหมาย วางแผนและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งพิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2545, หน้า 7-8) กล่าวว่าได้มีการนำรูปแบบและเทคนิคการสอนที่ส่งเสริมการคิดแบบต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดของผู้เรียนอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ก็พบว่ามีข้อจำกัดในการนำไปใช้ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการเกิดขึ้นภายในตัวบุคคลที่ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตน ไม่มีบุคคลใดสามารถเรียนรู้แทนกันได้ ซึ่งสกินเนอร์ (Skinner อ้างถึงใน พรณีย์ ชูไทย เจริญจิต, 2550, หน้า 214) ได้กล่าวว่า เป็นความยากลำบากอย่างยิ่งที่จะให้เด็กค้นพบ สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง การปล่อยให้เด็กค้นคว้าหาคำตอบเองโดยไม่รู้ทิศทางจะทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ โดยเฉพาะการคิดซึ่งเป็นความสามารถทาง

สมองในการจัดความไม่สมดุลที่เกิดขึ้นและเป็นกระบวนการทางปัญญาที่เกิดขึ้นในสมองของบุคคล โดยเมื่อบุคคลรับข้อมูลเข้ามาแล้วจะดำเนินการจัดกระทำกับข้อมูลเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา ดังนั้นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่เหมาะสมจึงควรจะเป็นรูปแบบ วิธีการที่มีลักษณะการช่วยเหลือ แนะนำให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับอรรถพรพรณ พริสมา (2543, หน้า 3-7) ได้แสดงความคิดเห็นว่าการคิดเป็นกระบวนการทำงานของสมองเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เป็นปฏิกิริยาภายในสมองที่ได้ตอบสนองสิ่งเร้าตั้งแต่การรับข้อมูล การพิจารณาและการจัดข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยรอบด้านเพื่อหาเหตุผลและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ทบทวน ไตร่ตรอง สังเคราะห์แนวคิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่หรือทางเลือกใหม่และคิดแก้ปัญหา

แนวคิดเรื่องประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลาง (Mediated learning Experience) ซึ่ง ริวเวนเฟอร์สไตน์ (Reuven Feuerstein, 1991, pp. 1-3) เชื่อว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพนั้น แบบแผนของการเรียนรู้ (Modality of learning) จะต้องมียุทธศาสตร์ S – H – O – H – R ซึ่ง S ย่อมาจาก Stimulus หมายถึงสิ่งเร้า H ย่อมาจาก Human Mediator หมายถึงผู้เป็นสื่อกลาง O ย่อมาจาก Organism หมายถึงอินทรีย์หรือผู้เรียนแต่ละคน R ย่อมาจาก Response หมายถึงการตอบสนอง ซึ่งแบบแผนการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า ในการเรียนรู้ของบุคคลนั้นจะต้องมีผู้ที่เป็นสื่อกลางคอยช่วยเหลือ แนะนำในการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งเร้าและการตอบสนอง ครูถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในการช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ บทบาทของครูในการทำหน้าที่เป็นคนกลางช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ (Mediator) นั้นถือว่าเป็นปัจจัยหลักของประสิทธิภาพของการเรียนรู้ สอดคล้องกับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2543, หน้า 64) กล่าวไว้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ คือครูมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตั้งแต่ขั้นเตรียมการเรียนรู้เป็นขั้นที่ครูต้องศึกษาสาระการเรียนรู้และตัวชี้วัดในหลักสูตรเพื่อวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีความต่อเนื่องพร้อมทั้งเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นขั้นที่ครูทำหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน กระตุ้น ส่งเสริม อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือและแนะนำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง สรุปความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและนักเรียนกับนักเรียน ขั้นประเมินผลเป็นการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทุกด้านทั้งในส่วนของการกระบวนการและผลงานตามสภาพจริงทั้งด้านความรู้และทักษะ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องและเอื้อต่อการนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยนำแบบแผนของการเรียนรู้ S – H – O – H – R คือ สิ่งเร้า (Stimulus) ผู้สอนสร้างสถานการณ์หรือจัดสิ่งเร้าเพื่อเร้าใจผู้เรียน กระตุ้นให้เกิดปัญหาเกิดความอยากรู้อยากเห็นและสนใจติดตามบทเรียน ผู้เรียน (Organism) มีส่วนร่วมเสนอกิจกรรมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน มีปฏิสัมพันธ์ทั้งสมาชิกภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ และการตอบสนอง (Response) ผู้เรียนสรุปสาระความรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนช่วยเสริมหรือแก้ไขเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดที่ถูกต้องและชัดเจน ส่วนครูจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ (Mediator) ช่วยให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ และมุ่งให้ความสนใจในสิ่งกระตุ้นที่คิดสรรแล้ว ครูจะช่วยให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมของตนมาพัฒนาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่เกิดความเข้าใจและนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด ซึ่งการเรียนรู้ตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากการกระทำ (Learning by doing) เรียนรู้วิธีการเรียน

(Learn how to learn) และวิธีการคิด (How to think) อย่างสมบูรณ์ (Ben-Hur, 1998, pp. 85) ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้เรียน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ รู้จักวิธีการจำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ สรุปความและประยุกต์ใช้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สูงขึ้น

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และศึกษาผลการใช้โดย

2.1 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

2.2 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

2.3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนตามจุดประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดำเนินการดังนี้

1. นำข้อสรุปข้อมูลที่ได้รับการจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง แนวทางการจัดการเรียนการสอน วิทยาศาสตร์ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์แนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลาง มากำหนดเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้

2. ยกร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ประกอบด้วยที่มาของรูปแบบการเรียนการสอน ตัวรูปแบบการเรียนการสอน มุ่งองค์ประกอบดังนี้ หลักการ

วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การนำรูปแบบไปใช้ ผลที่ได้จากการใช้รูปแบบ

3. การจัดทำเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้

4. ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเอกสารประกอบรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้มาโดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้ มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการสอน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของโครงสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่สังเคราะห์จากแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลาง มี 6 ขั้นได้แก่ ขั้นกระตุ้นความสนใจ (Attention) ขั้นค้นหาข้อมูล (Explore Data) ขั้นเรียกข้อมูล (Recall) ขั้นทำงาน (Practice) ขั้นตีความและลงข้อสรุป (Interpreting Data) ขั้นประเมินผล (Evaluation) ในขั้นตอนการเรียนการสอนแต่ละขั้น ผู้สอนจะดำเนินการช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดความตั้งใจและตอบสนอง ธรรมชาติในคุณค่าของการเรียนรู้ สามารถเชื่อมโยง กำกับตนเอง รู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง การมีส่วนร่วม ความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้เรียน การวางแผน ความรู้สึกท้าทายในการเรียนรู้และการปรับเปลี่ยนตนเอง และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 6 ขั้น ได้แก่ จำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ สรุปความ การประยุกต์ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่รูปแบบการจัดการเรียนรู้และเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ทดลองนำร่องรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการปฏิบัติกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/6 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 40 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 1 ห้องเรียนซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) โดยการจับฉลากนักเรียน 1 ห้องเรียนจากทั้งหมด 12 ห้องเรียน ผลการทดลองนำร่อง พบว่า การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจริง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลาง เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/5 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) โดยการจับฉลาก 1 ห้องเรียนจาก 12 ห้องเรียน ดำเนินการโดย ก่อนการจัดการเรียน การสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ ได้ทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้วยแบบทดสอบอัตนัยสร้างสถานการณ์ และวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ด้วยแบบทดสอบปรนัยตามสาระการเรียนรู้แกนกลางเรื่องพันธุกรรม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบทีแบบไม่อิสระ (dependent samples t – test) และแบบกลุ่มเดียว (one sample t – test)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประสบการณ์ การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประสบการณ์ การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

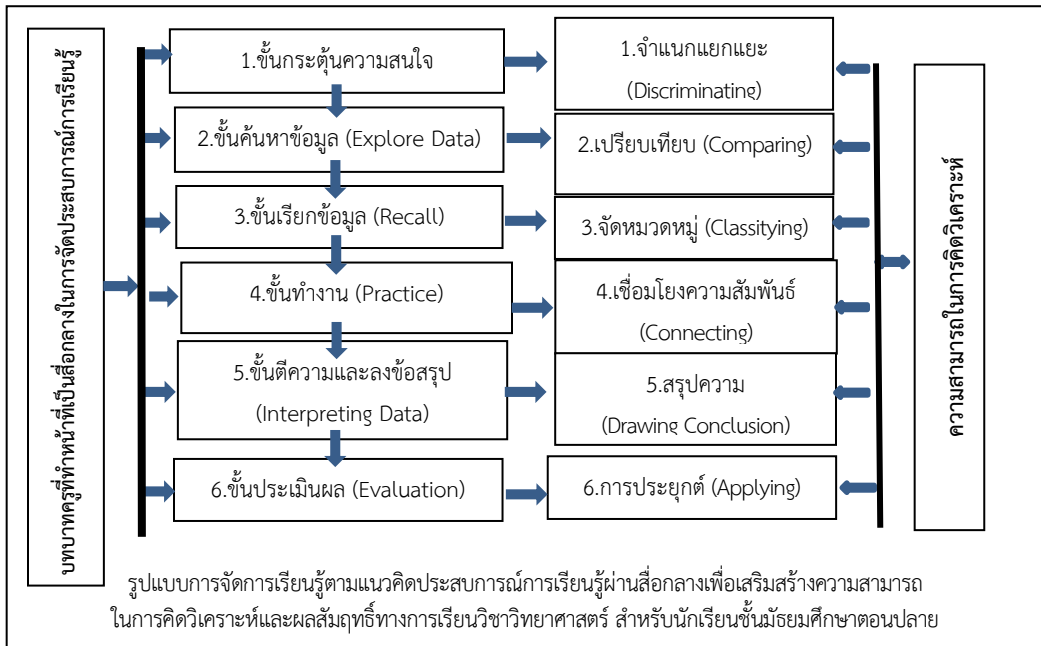
1) แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ พบว่า ครูทำหน้าที่เป็น ตัวกลางของ การเรียนรู้ (Mediator) คอยให้ความช่วยเหลือในการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับสิ่งเร้าและ ระหว่างผู้เรียนกับการตอบสนอง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตั้งใจและการตอบสนอง การตระหนักในคุณค่า ของการเรียนรู้ ความสามารถเชื่อมโยง การกำกับตนเองในการเรียนรู้ ความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง การมีส่วนร่วม ของผู้เรียน วางแผนในการเรียนรู้ของตน ความรู้สึกท้าทายในการเรียนรู้ ความเป็นปัจเจกบุคคลของ ผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงตนเอง

2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย 6 ขั้น ได้แก่ จำแนก แยกแยะ เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ สรุปความ การประยุกต์

3) แนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลาง (Mediated learning Experience) พบว่า แบบแผนของการเรียนรู้ (Modality of learning) ของ Reuven Feuerstein, 1991, pp.1-3) มีลักษณะ S – H – O – H – R ซึ่ง S ย่อมาจาก Stimulus หมายถึงสิ่งเร้า H ย่อมาจาก Human Mediator หมายถึงผู้เป็นสื่อกลาง O ย่อมาจาก Organism หมายถึงอินทรีย์หรือผู้เรียนแต่ละคน R ย่อมา จาก Response หมายถึงการตอบสนอง

1.2 ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยดำเนินการตาม กิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้น คือ

โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) ขั้นกระตุ้นความสนใจ (Attention) ครูตั้งคำถามให้นักเรียนสังเกตข้อมูลหรือรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ จำแนกแยกแยะองค์ประกอบของสิ่งนั้น ๆ ที่เป็นองค์ประกอบย่อย ๆ 2) ขั้นค้นหาข้อมูล (Explore Data) ครูตั้งคำถามให้นักเรียนทบทวนในรายละเอียดแล้วเปรียบเทียบระหว่างสิ่งสองสิ่งและหาความชัดเจนในความเหมือนความต่างของสิ่งสองสิ่งนั้น 3) ขั้นเรียกข้อมูล (Recall) ครูซักถามทบทวนให้นักเรียนนำสิ่งต่าง ๆ ที่กำหนด ให้จำแนกไปตามระดับที่กำหนดไว้ให้เกิดเป็นหมวดหมู่ แต่ละหมวดหมู่มีคุณสมบัติตามที่ต้องการ 4) ขั้นทำงาน (Practice) ครูตั้งคำถามให้นักเรียนวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งสองสิ่ง และสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ได้หลายมิติ 5) ขั้นตีความและลงข้อสรุป (Interpreting Data) ครูซักถามให้นักเรียนรวบรวมข้อมูล บอกความสัมพันธ์ของข้อมูล 6) ขั้นประเมินผล (Evaluation) ครูตรวจสอบความสามารถในการนำความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ไปสร้างข้อสรุปเป็นหลักการ กฎเกณฑ์

1.3 ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

1.4 ผลการทดลองนำร่องเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ พบว่า กิจกรรมตามกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางที่พัฒนาขึ้น มีระบบเป็นขั้นตอน สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่อง

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นผลมาจากการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นโดยใช้กิจกรรมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่

6/5 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งปรากฏผลดังนี้ (1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (3) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นดำเนินการโดยสังเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐานในเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่มีครูทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลาง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ นำมาเป็นกรอบในการกำหนดหลักการวัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และนำเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนของครูทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มาเป็นกรอบในการกำหนดกิจกรรมและขั้นตอนการเรียนการสอนของรูปแบบ ข้อมูลเกี่ยวกับทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้มาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ ในครั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Joyce และ Weil (1996, pp. 5-14) และ ทิศนา ขัมมณี (2550, หน้า 4-5) ที่ได้เสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบว่า การพัฒนารูปแบบต้องมีทฤษฎีรองรับ ควรมีการวิจัยเพื่อตรวจสอบทฤษฎีและตรวจสอบคุณภาพในเชิงวิชาการใช้ในสถานการณ์จริง โดยการออกแบบองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วยหลักการวัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล จัดทำเอกสารประกอบรูปแบบฯ นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบและเอกสารประกอบรูปแบบในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดลองนำร่องเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้รูปแบบให้ได้ตามจุดมุ่งหมายเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้นจึงทำให้มั่นใจได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ ที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถนำไปใช้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบได้

2. ด้านผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

2.1 ผลความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มทดลองมีคะแนนผลความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลที่พบนี้เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลาง ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน โดยเริ่มจากขั้นที่ 1 กระตุ้นความสนใจ (Attention) ครูและนักเรียนนำเสนอสิ่งเร้า (ภาพ แผนภาพ แผนภูมิ ตาราง เรื่องราว สถานการณ์ เหตุการณ์ บทสนทนา บทกลอน ฯลฯ) ให้นักเรียนสังเกต/ดู/ฟัง ครูตั้งคำถามจากสิ่งเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจทำความเข้าใจและเชื่อมโยงความรู้ที่ได้กับความรู้เดิม ด้วยคำถามเกี่ยวกับ ศัพท์และนิยาม ชื่อ คำแปล ความหมาย ตัวอย่าง ลำดับขั้น เกณฑ์ วิธีการ โครงสร้าง เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความ

ตั้งใจและการตอบสนอง ด้วยการสังเกตความแตกต่างและความเหมือนเพื่อจำแนกแยกแยะ ขั้นที่ 2 ค้นหาข้อมูล (Explore Data) ครูซักถามความแตกต่างระหว่างสิ่ง 2 สิ่ง ด้วยคำถามเกี่ยวกับ การแปลความหมาย การขยายความ การตีความ เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการตระหนักในคุณค่าของการเรียนรู้ ด้วยการเปรียบเทียบเหตุและผล จุดเด่น-จุดด้อย ขั้นที่ 3 เรียกข้อมูล (Recall) ครูซักถามถึงความสำคัญ ความสัมพันธ์ หลักการ เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความสามารถในการเชื่อมโยงสิ่งที่เคยเรียนรู้มาแล้วด้วยการจัดหมวดหมู่ ขั้นที่ 4 ทำงาน (Practice) ครูให้นักเรียนเข้ากลุ่มร่วมมือกันดำเนินการเขียน/วาดภาพ/ปฏิบัติ (จำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่) ครูคอยช่วยเหลือชี้แนะในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ให้กำลังใจด้วยการชมเชยและให้แต้มคะแนน เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการมีส่วนร่วมของผู้เรียน วางแผนในการเรียนรู้ กำกับตนเอง และเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในสิ่งที่เรียนมา ขั้นที่ 5 ตีความและลงข้อสรุป (Interpreting Data) ครูซักถามทบทวนการจำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกท้าทายในการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยน สามารถสรุปความ ขั้นที่ 6 ประเมินผล (Evaluation) ครูให้นักเรียนประยุกต์ใช้ความรู้ทำแบบทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่เป็นรายบุคคล เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้เรียน เชื่อมโยงวิธีการแก้ปัญหาที่เคยเรียนรู้มาแล้วกับสถานการณ์ใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทอมป์สัน (Thompson, 1991) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการเรียนรู้โดยมีสื่อกลางช่วยเสริมสร้าง (Mediated Learning) กับการสอนปกติที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของวัยรุ่น พบว่า การเรียนรู้โดยมีสื่อกลางช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาของวัยรุ่น สามารถทำให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าการสอนแบบปกติ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โรส (Ross, 1991) ที่ได้ศึกษาผลของการเรียนวิทยาศาสตร์โดยมีสื่อกลางช่วยเสริมสร้าง (Mediated Science Learning) ที่มีต่อการได้มาและการถ่ายโอนความคิดรวบยอดด้านชีววิทยา ผลการวิจัยได้ข้อสรุปที่สำคัญว่า หลักการของการเรียนรู้โดยมีสื่อกลางช่วยเสริมสร้าง (Mediation) สามารถนำมาใช้ในการสร้างบทเรียนได้ และการมีสื่อกลางช่วยเสริมสร้าง (Mediation) จะช่วยทำให้เกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ได้ดีขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จี และ แลนด์ (Ge and Land, 2003) ที่ได้ศึกษาผลของการกระตุ้นด้วยคำถาม การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน และการใช้การกระตุ้นด้วยคำถามร่วมกับการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่มีต่อกระบวนการแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การกระตุ้นด้วยคำถามมีผลทางบวกต่อการแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มทดลองมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลที่พบนี้เกิดจากผู้สอนวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ตั้งแต่ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมายที่กำหนดคุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่ต้องการปลูกฝังหรือต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อได้เรียนจบการศึกษาในแต่ละระดับแล้วสามารถตรวจสอบได้ด้วยการวัดหรือการสังเกตสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการ โดยเฉพาะความสามารถในการคิดเป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตัวชี้วัดซึ่งระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน ขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นขั้นที่ครูทำหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน กระตุ้น ส่งเสริม อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือและ

แนะนำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง สรุปรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและนักเรียนกับนักเรียน สอดคล้องกับทองสุข รวยสูงเนิน (2552, หน้า 29) กล่าวว่าในมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้จะแสดงระดับของความรู้หรือทักษะการคิดแบบต่าง ๆ ไว้ หากผู้สอนสามารถวิเคราะห์ทักษะการคิดที่กำหนดไว้หรือแฝงอยู่ในมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ได้ชัดเจน จะช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้เรียนได้ตรงตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือสูงกว่า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ครูต้องทำหน้าที่เป็นตัวกลางของการเรียนรู้ (Mediator) คอยให้ความช่วยเหลือในการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับสิ่งเร้าและระหว่างผู้เรียนกับการตอบสนอง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตั้งใจและการตอบสนอง การตระหนักในคุณค่าของการเรียนรู้ ความสามารถเชื่อมโยง การกำกับตนเองในการเรียนรู้ ความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง การมีส่วนร่วมของผู้เรียน วางแผนในการเรียนรู้ของตน ความรู้สึกท้าทายในการเรียนรู้ ความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้เรียนและการปรับเปลี่ยนตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คือ จำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ สรุปความ และการประยุกต์

2. ผู้สอนอาจมีการวัดผลประเมินผลโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การประเมินจากการตอบคำถาม แบบฝึกหัด ชิ้นงาน

3. ผู้สอนควรพัฒนากระบวนการเรียนรู้ควบคู่กับเนื้อหาสาระในรายวิชาไปพร้อม ๆ กัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ขยายผลใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ
2. ควรมีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ในรายวิชาอื่น ๆ ที่เน้นทักษะการคิด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย**

ด้านทักษะการคิด. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส.พี.เอ็น.การพิมพ์ จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). **ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด.** กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ทองสุข รวยสูงเนิน. (2552). **รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด 2.** กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรณี ชูทัย เจนจิต. (2550). **จิตวิทยาการเรียนการสอน.** กรุงเทพฯ : เกรท เอ็ดดูเคชั่น.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2545). **พฤติกรรมการสอนวิทยาศาสตร์.** กรุงเทพฯ : พัฒนาคุณภาพวิชาการ.

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546). **การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). **การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อรพรรณ พรสีมา. (2543). **การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย ญาณ สร้างสรรค์ แก้ปัญหา ทำอย่างไร**. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาทักษะการคิด.
- Ben-Hur, Meir. (1998). **Mediation of cognitive competencies for students in need**. PHI DELTA KAPPAN 79,9 : 661-667.
- Feuerstein, R., Klein and Tanmenbaum. (1991). **Mediated learning experience : theoretical, psychological and learning Implications**. London : Ferund.
- Joyce, B., and Weil, M. (1996). **Models of teaching (5th ed.)**. Boston : Allyn and Bacon. of Student Learning. Educational Psychologist 30,2 : 61-75.

แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์กำแพงเพชร
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

ทนง คงรอด

THE GUIDELINES TO DEVELOP LEARNING ORGANIZATION OF SRINAGARINDRA
THE PRINCESS MOTHER SCHOOL KAMPHAENGPHET
UNDER SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 41
TANONG KONGROD

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครู จำนวน 48 คน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความถี่ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร คือ ผู้บริหารส่งเสริมบุคลากรเข้ารับการอบรมพัฒนา เปิดเวทีให้บุคลากรได้แสดงวิสัยทัศน์ของตนเอง กระตุ้นการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและการเรียนรู้ให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และใช้กระบวนการ PDCA ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา, องค์กรแห่งการเรียนรู้

ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา

Abstract

This research aimed 1) to study the existence of learning organization of Srinagarindra The Princess Mother School 2) to search for guidelines in developing the existence of learning organization of Srinagarindra The Princess Mother. The sample in this study were 48 teachers and 17 experts. Used in this Study were rating scale and structured interview. The data were analyzed by using mean, standard deviation and frequency. The results showed that the overall of the existence of learning organization of Srinagarindra The Princess Mother School was in high level. The guidelines to develop the Srinagarindra The Princess Mother School were the administrators should encourage teachers to attend trainings. Finally define school vision together. All teachers should effectively use more technology in communication and learning

keyword : guidelines , learning organization

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศเพื่อก้าวไปสู่สังคมฐานความรู้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมให้กับประชากรของประเทศ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาในระดับที่มีความสำคัญต่อการวางรากฐานของการพัฒนาเด็กและเยาวชน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และจิตใจให้เตรียมพร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณธรรม มีความรู้ ความสามารถต่อการพัฒนาตนเอง สังคมและประเทศชาติในอนาคต การส่งเสริมการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มีคุณภาพ ส่งเสริมการสอนภาษาต่างประเทศ ส่งเสริมการเผยแพร่และเข้าถึงเทคโนโลยีการสื่อสาร และสารสนเทศ ตลอดจนการส่งเสริมความร่วมมือในด้านความรู้กับเครือข่ายต่าง ๆ จะช่วยทำให้คนในสังคมสามารถเข้าถึงความรู้อย่างหลากหลายและนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549, หน้า 3)

สังคมในปัจจุบันเป็นสังคมการใช้ฐานความรู้ (Knowledge Base Society) ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าองค์กรใดมีความรู้หรือข้อมูลที่มากย่อมเป็นองค์กรที่ได้เปรียบ ดังนั้น ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน

องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นองค์กรที่มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนตนเองอย่างเหมาะสมตลอดเวลา การเรียนรู้จะเกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคล ระดับทีม และระดับองค์กร เป็นกระบวนการที่มียุทธศาสตร์และเกิดขึ้นต่อเนื่องตลอดเวลา โดยนำไปบูรณาการและทำให้สอดคล้องกับการทำงาน การเรียนรู้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ ความเชื่อ และพฤติกรรม นอกจากนั้น การเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมระดับความสามารถขององค์กรในด้านนวัตกรรมและความเจริญก้าวหน้า ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของหยู (Yu, 2008, อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า

7) ที่ศึกษาเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษาซึ่งออกแบบให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ฝึกหัด (Coach) ให้กับนักเรียนได้ “เรียนวิธีการเรียนรู้” (Learn How to Learn) เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) การสร้างความรู้ของนักเรียนจะอยู่ในระดับที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และมองเห็นภาพรวมของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ นักเรียนสามารถนำประสบการณ์และความรู้ไปใช้ในการเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ ต่อไป ซึ่ง มาร์ซิกส์ และ วัตคินส์ (Marsick and Watkins, 2003, อ้างถึงใน ธนภฤต ยอดอุดม, 2558, หน้า 3) ได้ระบุมิติของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การสร้างโอกาสการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Create continuous learning opportunities) เป็นการออกแบบการเรียนรู้ในองค์กรที่บุคคลสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง 2) ส่งเสริมการถามและการสนทนา (Promote inquiry and dialogue) บุคลากรเพิ่มทักษะในการอธิบายความคิด มุมมองของตนเองเพื่อให้ผู้อื่นรับรู้ 3) กระตุ้นความร่วมมือและการเรียนรู้ของทีม (encourage collaboration and team learning) การออกแบบงานเพื่อให้กลุ่มสามารถร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ 4) สร้างสรรค์ระบบ เพื่อการเก็บและแลกเปลี่ยนความรู้ (Create systems to capture and sharing learning) สร้างระบบการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยี การเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการสร้างหรือบูรณาการความรู้ 5) เสริมพลังอำนาจบุคคลเพื่อนำไปสู่วิสัยทัศน์ (Empower people toward a collective vision) การให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วม เกิดความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร เกิดความรับผิดชอบมากขึ้น 6) เชื่อมโยงองค์การเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมเพื่อนำข้อมูลมาประยุกต์ในการปฏิบัติงาน องค์กรมีการเชื่อมโยงกับชุมชน และสังคม และ 7) ผู้นำเตรียมแผนกลยุทธ์เพื่อการเรียนรู้ (Provide strategic leadership for learning) ดังนั้น การสร้างองค์การให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จึงมีความสำคัญในด้านการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ มุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยคำนึงถึงการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต นำไปสู่การเรียนรู้ของบุคคลเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ เสริมนวัตกรรมที่เป็นการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ สถานศึกษาจึงต้องมีการปรับทิศทางการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นพัฒนาคนให้เรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถปรับตัวรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงมุ่งสร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน มินิสสัไฟเรียนรู้ รักการอ่าน

โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 เป็นหน่วยงานภายใต้การดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีภารกิจหลักในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แต่จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 3 พบว่า ยังมีจุดที่ควรต้องเร่งพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET) ในปีการศึกษา 2553 ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนผู้เรียนที่ได้คะแนนต่ำกว่าขีดจำกัดล่างของค่าเฉลี่ยระดับชาติ เฉลี่ยทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีระดับคุณภาพพอใช้ ครูทุกคนมีการนำผลการประเมินผู้เรียน มาวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยการจัดสอนซ่อมเสริมให้กับผู้เรียน โดยครูบางส่วนมีการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง และไม่ทั่วถึงผู้เรียนทุกคน การจัดการเรียนการสอนไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดทำสื่อ ยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ การส่งเสริมผู้เรียนในการเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยีอย่างคอมพิวเตอร์ การพัฒนาการเรียนการสอนของคุณครู ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ถ้าสถานศึกษาเร่ง

พัฒนาให้เป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้ หรือองค์การแห่งการเรียนรู้ นั้น จะส่งผลทำให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนารอบด้านมีคุณภาพทั้งด้านสถานศึกษาหรือองค์การ ด้านบุคลากร ด้านผู้เรียน

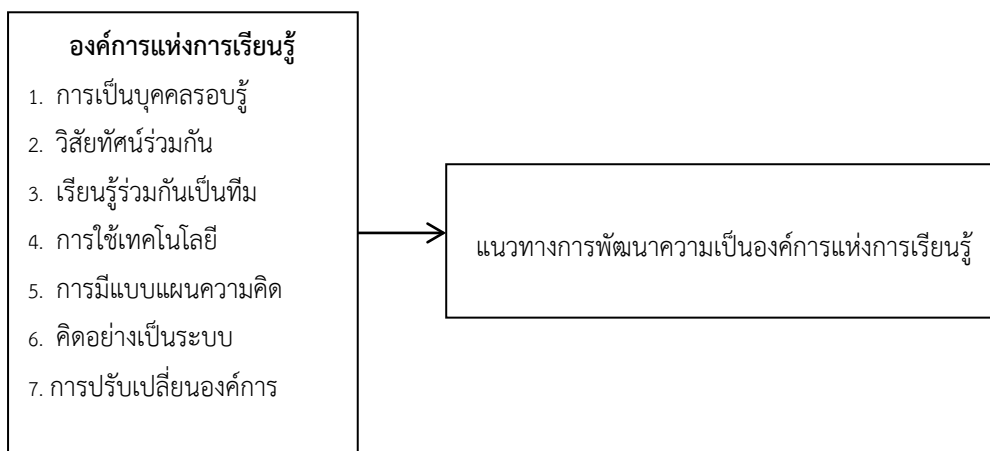
ซึ่งสอดคล้องกับ สุจิตรา มีราศรี (2556, หน้า 85) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน พบว่า ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารงานในสถานศึกษาสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับ กณิศนันท์ ดีดวง (2555, หน้า 90) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานครูในโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี พบว่า องค์การแห่งการเรียนรู้สัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานครูในโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้จะใช้เป็นข้อมูลในการเสริมสร้างและขยายองค์ความรู้ใหม่ ๆ สามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพื่อประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จำนวน 48 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนนครไตรตรึงษ์ ตำบลไตรตรึงษ์ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) จำนวน 30 คน ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรถึงผู้บริหารโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 เพื่อขอความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้บริหารโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ (%)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 วิเคราะห์โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลการหาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน โดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบที่ 3
2. เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ขององค์การแห่งการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม คือ แบบสัมภาษณ์โดยครอบคลุมประเด็นสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานประสานการจัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน โดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบที่ 3

2.2 เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ขององค์การแห่งการเรียนรู้

3. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์เนื้อหาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

วิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามประเด็น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ และสรุปข้อมูล เพื่อเพื่อนำไปสู่การหาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 สรุปผล ได้ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการเป็นบุคลากรรอบรู้ รองลงมาคือ ด้านคิดอย่างเป็นระบบ และน้อยที่สุดคือ ด้านการใช้เทคโนโลยี โดยรายละเอียด แต่ละด้าน มีดังนี้

1.1.1 ด้านการเป็นบุคลากรรอบรู้ พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากร รองลงมาคือ บุคลากรมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ใฝ่เรียนรู้ สามารถพัฒนางานและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง และน้อยที่สุดคือ บุคลากรมีความรอบรู้ในฝ่ายงานอื่น ๆ นอกเหนือจากงานในหน้าที่ของตน

1.1.2 ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญในเป้าหมายของการทำงาน รองลงมาคือ ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์ในการปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรกำหนดและแสดงวิสัยทัศน์พันธกิจและกลยุทธ์ร่วมกันเพื่อให้เกิดเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน

1.1.3 ด้านเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้ทำงานและแก้ปัญหาร่วมกันเป็นทีมกับบุคลากรมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของทีมงานและสถานศึกษา รองลงมาคือ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่าย โดยมีการกำกับ ติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องภายหลังการสร้างเครือข่าย และน้อยที่สุดคือ บุคลากรร่วมมือกันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติงานไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

1.1.4 ด้านการใช้เทคโนโลยี พบว่า โดยภาพรวม ค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีระบบสารสนเทศที่เป็นประโยชน์และปัจจุบัน สามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยผ่านสื่อต่าง ๆ รองลงมาคือ สถานศึกษามีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยคอยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานและการเรียนการสอน และน้อยที่สุดคือ สถานศึกษามีการซ่อมแซม ปรับปรุงเทคโนโลยีให้ทันสมัยและพร้อมใช้สำหรับการปฏิบัติงานและการเรียนการสอน

1.1.5 ด้านการมีแบบแผนความคิด พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บุคลากรมีความตื่นตัวในการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวกับสถานศึกษาอยู่เสมอ รองลงมาคือ บุคลากรมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง และน้อยที่สุดคือ บุคลากรสามารถปรับความคิดของตนเอง ให้เข้ากับความคิดของเพื่อนร่วมงานได้ โดยคำนึงถึงเป้าหมายของสถานศึกษาเป็นสำคัญกับบุคลากรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีคิดและการปฏิบัติงานของตนเองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

1.1.6 ด้านคิดอย่างเป็นระบบ พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีการวางแผน และพัฒนาระบบการทำงานอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรคิดค้น และหาวิธีการใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน และน้อยที่สุดคือ บุคลากรสามารถสื่อสารความคิดอย่างเป็นระบบให้เพื่อนร่วมงานเข้าใจได้ง่าย

1.1.7 ด้านการปรับเปลี่ยนองค์การ พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนตรงตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ รองลงมาคือ โครงสร้างการบริหารงานมีการกระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นระบบชัดเจน และน้อยที่สุดคือ บุคลากร มีความเข้าใจถึงความสำคัญของการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

2. แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 สรุปผล ได้ดังนี้

2.1 ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ มีแนวทางการพัฒนา ตามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ ส่งเสริมบุคลากรเข้ารับการอบรมพัฒนา ศึกษาความรู้เพิ่มเติม และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และนำความรู้ที่ได้รับมาขยายผลกับบุคลากรในสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรได้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กระตุ้นกระบวนการคิด ให้กล้าคิด กล้าแสดงออก เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงศักยภาพ ให้บุคลากรบูรณาการความรู้ร่วมกันแบบมีส่วนร่วม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2.2 ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีแนวทางการพัฒนา ตามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ เปิดเวทีให้บุคลากรได้แสดงวิสัยทัศน์ของตนเอง แลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ระหว่างผู้บริหารและบุคลากร และร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายของสถานศึกษาร่วมกัน จัดทำ SWOT วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา อุปสรรค โดยการจัดประชุมร่วมกันและกำหนดแนวทางไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ฝ่ายแผนและบุคลากรร่วมกันวิเคราะห์ห้วงองค์กร จัดทำแผนกิจกรรมโครงการให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ของโรงเรียนมุ่งสู่เป้าหมาย และมีการประเมินโครงการ

2.3 ด้านเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มีแนวทางการพัฒนา ตามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ จัดประชุมวางแผนการทำงานเป็นทีม โดยหัวหน้าฝ่ายหรือผู้มีความรู้ความสามารถในงานนั้น ๆ เป็นหัวหน้างาน รับผิดชอบงาน รายงานผลการดำเนินงานการทำงาน รวมถึงการตรวจสอบ และนำเสนอข้อผิดพลาด มาแก้ไขปรับปรุง ออกคำสั่ง จัดโครงสร้างงาน กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานร่วมกัน ส่งเสริมการสื่อสารในองค์กร ได้ปรึกษาหารือ พูดคุยกันอย่างน้อย 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ มีการบูรณาการงานแต่ละฝ่าย มีการละลายพฤติกรรมของบุคลากรสร้างความเป็นหนึ่ง

2.4 ด้านการใช้เทคโนโลยี มีแนวทางการพัฒนา ตามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรมการใช้เทคโนโลยีและโปรแกรมการเรียนการสอนต่าง ๆ สร้างความตระหนักถึงความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยี และกระตุ้นการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและการเรียนรู้ให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ สำรวจ ตรวจสอบสภาพการใช้งานให้พร้อมใช้งาน จัดสื่อเทคโนโลยีสู่ห้องเรียน จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาปรับปรุงเทคโนโลยีให้ทันสมัย

2.5 ด้านการมีแบบแผนความคิด มีแนวทางการพัฒนา ตามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ จัดประชุมกลุ่มย่อย สร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ให้เข้าถึงเป้าหมายหลักของการ

ทำงาน สื่อสารการทำงานเป็นรายบุคคล กระตุ้นกระบวนการคิด แก้ปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา คาดการณ์และตัดสินใจ และเลือกแนวทางปฏิบัติ จัดทำคู่มือในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติการปฏิบัติงาน สร้างมาตรฐานการปฏิบัติงาน เป็นแนวทางการทำงานร่วมกัน

2.6 ด้านคิดอย่างเป็นระบบ มีแนวทางการพัฒนา ตามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ ใช้กระบวนการ PDCA ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ และนำปัญหา อุปสรรคกลับมาแก้ไข จัดทำโครงสร้างการบริหารงานให้ชัดเจน และกระจายอำนาจการทำงานให้หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติงานตามโครงการหรือกิจกรรม จัดทำคู่มือการดำเนินงาน ผังขั้นตอน รายละเอียดการดำเนินงาน กำหนดขั้นตอนเป็นลายลักษณ์อักษร แสดงระยะเวลาการทำงานให้ชัดเจน ส่งเสริมกระบวนการคิด ภาวะผู้นำให้กับบุคลากร ปลุกฝังการรับฟังความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชา

2.7 ด้านการปรับเปลี่ยนองค์การ มีแนวทางการพัฒนา ตามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ กระจายอำนาจสู่หัวหน้าฝ่าย จัดผู้ช่วยงานให้เกิดความคล่องตัว เหมาะสม วางบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน ตรวจสอบโครงสร้างการบริหารงานให้เหมาะสม ใช้วิสัยทัศน์ของโรงเรียนเป็นหลักในการดำเนินงาน บริหารงานแบบมีส่วนร่วมใช้นุชยสัมพันธ์ ผู้บริหารเป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ สร้างขวัญกำลังใจ ส่งเสริมให้ผู้มีความรู้ ความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานหรือจัดกิจกรรมโดยบุคลากรเป็นแกนนำ ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระตุ้นความคิด สร้างความตระหนักให้บุคลากรเข้าใจ การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย สามารถปรับตัวได้อย่างมีเหตุผล

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ได้ดำเนินการตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ และมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยผู้บริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานสู่ความเป็นเลิศ สร้างการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ ส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรสู่ความเป็นมืออาชีพ และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล ซึ่งสอดคล้องกับ นฤมล บุญพิมพ์ (2553, หน้า 74) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนกับประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี พบว่าความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ มณีนรัตน์

พบว่า ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัย แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ผู้วิจัยอภิปรายรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บุคลากรส่วนใหญ่ในโรงเรียนมีความรู้ ความสามารถ มุ่งมั่นตั้งใจทำงาน ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ทั้งการประชุม อบรม สัมมนา โดยผู้บริหารได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ ญัตติพหุมติ วุฒิสภา (2556, หน้า 109) ได้ศึกษาองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนเกิดจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น วางแผนงานร่วมกัน กำหนดกลยุทธ์ เป้าหมายของโรงเรียนอย่างมีส่วนร่วม ทำให้การปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สุพิชชา อุงค์ (2555, หน้า 78) ได้ศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเมืองตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่า ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเมืองตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางการปฏิบัติงาน ตั้งแต่การวางแผน ถึงการพัฒนาการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมบุคลากรให้มีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน จัดประชุมทีมงานอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนให้ครูได้สอนงาน ฝึกงานและแนะนำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ มยุลา เนตรพนา (2555, หน้า 78) ได้ศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ความคิดเห็นของข้าราชการครู ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ต่อการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการใช้เทคโนโลยี พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนมีระบบสารสนเทศที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก มีระบบอินเทอร์เน็ตพร้อมใช้งานให้บุคลากรส่วนใหญ่ได้สืบหาข้อมูล เพื่อการปฏิบัติงานและการเรียนรู้ มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารในหลายช่องทางเพื่อเผยแพร่ข่าวสารให้บุคลากรภายในโรงเรียนได้รับทราบ ซึ่งสอดคล้องกับ ธีรยุทธ จิมอาษา (2551, หน้า 80) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ข้าราชการครูในโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ด้านการนำเทคโนโลยีไปใช้ อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการมีแบบแผนความคิด พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับบุคลากร สามารถปรับทัศนคติตนเองเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ กระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองและประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ สุจิตราภรณ์ สำเภาอินทร์ (2553, หน้า 69) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 ด้านการมีรูปแบบความคิดโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านคิดอย่างเป็นระบบ พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจในระบบงานและกระบวนการทำงานร่วมกัน โดยจัดลำดับความสำคัญในการปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบ สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีขั้นตอนอย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับ อัญญรัตน์ บำรุงราษฎร์ (2552, หน้า 61) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านการปรับเปลี่ยนองค์กร พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ บุคลากรภายในโรงเรียนสามารถปรับพฤติกรรมการทำงานได้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนและต้นสังกัด มีโครงสร้างการทำงานที่คล่องตัว มีกลยุทธ์ที่ชัดเจน มีเป้าหมาย นำไปสู่การปฏิบัติได้ โดยมีแผนงาน โครงการที่ดำเนินการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เรียนรู้และเข้าร่วมอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ ธีรยุทธ จิมอาษา (2551, หน้า 77) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ข้าราชการครูในโรงเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ด้านการปรับเปลี่ยนองค์กร อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ผู้วิจัยนำแนวทางพัฒนา มาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ มีแนวทางการพัฒนา ตามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ ส่งเสริมบุคลากรเข้ารับการอบรมพัฒนา ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และนำความรู้ที่ได้รับมาขยายผลกับบุคลากรในสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรได้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กระตุ้นกระบวนการคิด ให้กล้าคิด กล้าแสดงออก เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงศักยภาพ ให้บุคลากรบูรณาการความรู้ร่วมกันแบบมีส่วนร่วม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สุชาติณี รักกุศล (2557, หน้า 92) ได้เสนอแนวทางพัฒนาว่าให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ

ได้แก่ ส่งเสริมให้บุคลากรอบรมสัมมนาอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จัดประชุมเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2.2 ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีแนวทางการพัฒนา ตามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้
เปิดเวทีให้บุคลากรได้แสดงวิสัยทัศน์ของตนเอง แลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ระหว่างผู้บริหารและบุคลากร และร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายของสถานศึกษาร่วมกัน จัดทำ SWOT โดยการจัดประชุมร่วมกันและกำหนดแนวทางไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ฝ่ายแผนและบุคลากรร่วมกันวิเคราะห์องค์กร จัดทำแผนกิจกรรมโครงการให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ของโรงเรียนมุ่งสู่เป้าหมาย และมีการประเมินโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับ ขวัญตา วงศ์ไชยรัตนกุล (2558, หน้า 172) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ดังนี้ ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ นโยบายและการวางแผน โดยการประชุม และนำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

2.3 ด้านเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มีแนวทางการพัฒนา ตามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้
จัดประชุมวางแผนการทำงานเป็นทีม โดยหัวหน้าฝ่ายหรือผู้มีความรู้ความสามารถในงานนั้น ๆ เป็นหัวหน้างาน รับผิดชอบงาน รายงานผลการดำเนินงานการทำงาน รวมถึงการตรวจสอบ และนำเสนอข้อผิดพลาด มาแก้ไขปรับปรุง ออกคำสั่ง จัดโครงสร้างงาน กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานร่วมกัน ส่งเสริมการสื่อสารในองค์กร ได้ปรึกษาหารือ มีการบูรณาการทำงานแต่ละ ซึ่งสอดคล้องกับ อติธร สังฆจันทร์ (2558, หน้า) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาว่า ผู้บริหารควรสนับสนุนการสร้างทีมงาน ตามโครงสร้างและตามความถนัดของบุคลากรเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

2.4 ด้านการใช้เทคโนโลยี มีแนวทางการพัฒนา ตามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้
ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรมการใช้เทคโนโลยีและโปรแกรมการเรียนการสอนต่าง ๆ สร้างความตระหนักถึงความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยี และกระตุ้นการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและการเรียนรู้ให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ สํารวจ ตรวจสอบสภาพการใช้งานให้พร้อมใช้งาน จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาปรับปรุงเทคโนโลยีให้ทันสมัย ขวัญตา วงศ์ไชยรัตนกุล (2558, หน้า 172) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาด้านการนำเทคโนโลยีไปใช้ ดังนี้ พัฒนาบุคลากรในการสร้างสื่อการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ระบบอินเทอร์เน็ตให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

2.5 ด้านการมีแบบแผนความคิด มีแนวทางการพัฒนา ตามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้
จัดประชุมกลุ่มย่อย สร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ให้เข้าถึงเป้าหมายหลักของการทำงาน สื่อสารการทำงานเป็นรายบุคคล กระตุ้นกระบวนการคิด แก้ปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา คาดการณ์และตัดสินใจ และเลือกแนวทางปฏิบัติ จัดทำคู่มือในการปฏิบัติงาน ปฏิทินการปฏิบัติงาน สร้างมาตรฐานการปฏิบัติงาน เป็นแนวทางการทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ไพโรจน์ จิรพรไพศาล (2552, หน้า 86) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาว่า ให้มีการวางแผนไปสู่การปฏิบัติและมีผู้รับผิดชอบงานที่ชัดเจน โดยเริ่มจากการวางแผนเป็นขั้นตอน มีแผนการปฏิบัติราชการเป็นแนวทางปฏิบัติ และแผนปฏิบัติงานประจำปี ให้เป็นไปตามคู่มือการปฏิบัติงาน

2.6 ด้านคิดอย่างเป็นระบบ มีแนวทางการพัฒนา ตามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้
ใช้กระบวนการ PDCA ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ และนำปัญหา อุปสรรคกลับมาแก้ไข จัดทำโครงสร้างการบริหารงานให้ชัดเจน และกระจายอำนาจการทำงานให้หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติงานตามโครงการหรือ

กิจกรรม จัดทำคู่มือการดำเนินงาน ผังขั้นตอน รายละเอียดการดำเนินงาน กำหนดขั้นตอนเป็นลายลักษณ์อักษร แสดงระยะเวลาการทำงานให้ชัดเจน ส่งเสริมกระบวนการคิด ภาวะผู้นำให้กับบุคลากร ปลูกฝังการรับฟังความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับ สุธาสิโน รักษกุล (2557, หน้า 93) ได้เสนอแนวทางพัฒนาว่า ควรประชุมร่วมกันวิเคราะห์ สภาพปัจจุบัน และปัญหาขององค์กร สนับสนุนให้บุคลากรทำงานอย่างมีระบบ สร้างความเข้าใจในกระบวนการทำงาน

2.7 ด้านการปรับเปลี่ยนองค์การ มีแนวทางการพัฒนา ตามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ กระจายอำนาจสู่หัวหน้าฝ่าย จัดผู้ช่วยงานให้เกิดความคล่องตัว เหมาะสม วางบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน ตรวจสอบโครงสร้างการบริหารงานให้เหมาะสม ใช้วิสัยทัศน์ของโรงเรียนเป็นหลักในการดำเนินงาน บริหารงานแบบมีส่วนร่วมใช้นโยบายสัมพันธ์ ผู้บริหารเป็นผู้อำนวยความสะดวก สร้างขวัญกำลังใจ ส่งเสริมให้ผู้มีความรู้ ความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานหรือจัดกิจกรรมโดยบุคลากรเป็นแกน สร้างความตระหนักให้บุคลากรเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย สามารถปรับตัวได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับ พงศกร ธีรวิพันธ์ (2556, หน้า 88) ที่ว่า ผู้บริหารต้องเป็นกัลยาณมิตร สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ครูได้พัฒนางาน แสดงออกถึงความสามารถของแต่ละคนอย่างสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำการวิจัยไปใช้

1. ผลจากการวิจัยนำไปพัฒนางานด้านนโยบาย การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน ระหว่างผู้บริหารและบุคลากร เปิดเวทีให้บุคลากรได้แสดงวิสัยทัศน์ของตนเอง และจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาปรับปรุงสื่อและเทคโนโลยีให้ทันสมัยและพร้อมใช้งานอย่างสม่ำเสมอ
2. ผลจากการวิจัยนำไปพัฒนางานด้านองค์กร ผู้บริหารจัดประชุมวางแผนการทำงานเป็นทีม สร้างความเข้าใจในกระบวนการทำงาน กระตุ้นกระบวนการคิดให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมการสื่อสารในรูปแบบที่หลากหลายโดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้บุคลากรเข้าใจและไปปฏิบัติงานร่วมกันได้
3. ผลจากการวิจัยนำไปพัฒนางานด้านบุคลากร ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยเข้ารับการอบรม มีการแลกเปลี่ยนรู้กันระหว่างฝ่าย จัดประชุมกลุ่มย่อย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระตุ้นความคิด สร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ให้เข้าถึงเป้าหมายหลักของการทำงาน สื่อสารการทำงานเป็นรายบุคคล สร้างความตระหนักให้บุคลากรเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย นำความรู้มาพัฒนาต่อยอด ส่งเสริมการคิดเชิงสร้างสรรค์ ให้สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นเองได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41
2. ควรศึกษาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

เอกสารอ้างอิง

- กนิศนันท์ ดีดวง. (2555). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานครูโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ขวัญตา วงศ์ไชยรัตนกุล. (2558). แนวทางการพัฒนาสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของวิทยาลัยนาฏศิลปเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐพงษ์ชัย วัชรพงศ์ธร. (2556). องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ธนกฤต ยอดอุดม. (2558). การพัฒนารูปแบบการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการพัฒนาศาสตร์พยาบาล มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธีรยุทธ จิมอาษา. (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- นฤมล บุญพิมพ์. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนกับประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- พงศกร ระวิพันธ์. (2556). การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพโรจน์ จิรพรไพศาล. (2552). แนวทางการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานวิจัยและพัฒนาการทางทหารกองทัพบกเรือ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มณีนรัตน์ คุ่มวงศ์ดี. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิภาพของโรงเรียนบ้านปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มยุลา เนตรพนา. (2555). การศึกษาการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). **การจัดการองค์การทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **คู่มือการจัดการความรู้ในองค์กรการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- สุจิตรา มีราศรี. **ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนกับประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สุจิตราภรณ์ สำเภาอินทร์. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สุชาติณี รักษ์กุล. (2557). **การศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สุพิชชา ฤงค์. (2555). **ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเมืองตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด**. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อดิธ สัจจจันทร์. (2558). **แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีตาก**. การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- อัญญรัตน์ บำรุงราษฎร์. (2552). **ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

**การเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน
สำหรับบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
มงคล หมุ่มมาก**

**DEVELOPMENT OF CURRICULUM DEVELOPMENT CURRICULUM, CURRICULUM
DEVELOPMENT CURRICULUM AND STANDARDIZED LEARNING DESIGN FOR
PERSONNEL IN BASIC EDUCATION
MONGKON MUMARK**

บทคัดย่อ

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน สำหรับบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตร และออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน สำหรับบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คนและครูวิชาการในสถานศึกษา จำนวน 105 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมฯ แหล่งข้อมูลได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม แหล่งข้อมูลได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 40 คน ใช้ระยะเวลาทดลอง 4 วัน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือ คู่มือหลักสูตรสำหรับผู้ให้การฝึกอบรม คู่มือหลักสูตรสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม แบบประเมินสมรรถภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t- test Dependent การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม แหล่งข้อมูลได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย ความเป็นมาของหลักสูตรฝึกอบรม หลักการของหลักสูตรฝึกอบรม จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม หัวข้อวิชาการหลักสูตรฝึกอบรม โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม แนวทางการฝึกอบรมและรูปแบบการฝึกอบรม สื่ออุปกรณ์การฝึกอบรม การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม มีความเหมาะสมและความสอดคล้องกันทุกประเด็น การทดลองใช้ พบว่าสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐานหลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ย

อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

คะแนนสมรรถภาพด้านความรู้ความเข้าใจ มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 70 ค่าเฉลี่ยคะแนนด้านเจตคติและทักษะการปฏิบัติมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลงานการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ อยู่ในระดับดีค่าเฉลี่ยของคะแนนการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ในระดับดีมาก และค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม พบว่าค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : หลักสูตรฝึกอบรม, สมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน

Abstract

Development of curriculum development curriculum , curriculum development curriculum and standardized learning design. For personnel in basic education. The purpose is to develop training courses. Strengthening curriculum development. And the standard learning design. For personnel in basic education. The course is divided into four phases: basic information on curriculum development, curriculum development, and curriculum development. Resources include: The instruments used in the research were questionnaires and questionnaires. Analyze the data using the mean. Standard Deviation And content analysis Create and monitor the quality of training courses. Data were collected from 5 experts and 20 basic education personnel. The research instrument was a questionnaire. Standard Deviation Trial Training Course Resources include: The study was conducted by a team of 40 people in a basic education institution. Course Guide for Trainees Evaluation form Analyze the data using the mean. Standard deviation and t-test. Dependent evaluation and improvement of training curriculum. Resources include: The instrument used in the study was a questionnaire for data analysis using the mean. Standard Deviation The research found that Course components include the history of the training program. Principles of training courses The purpose of the training course Academic Topics Training Courses The structure of the training course Training guidelines and training formats Training Equipment Measurement and Evaluation of Training It was found that the curriculum development curriculum and learning design were higher than the pre-test curriculum at the .05 level of significance. understanding Effectiveness was higher than criterion 70, mean score, attitude and skill performance was higher than criterion, mean score score, curriculum development and learning design. Stay in good The average score for observing learning behavior was very good. The average level of training was at a high level. The evaluation and improvement of the training curriculum showed that the average level of appropriateness of the curriculum was very high.

Keywords : model , effective basic education resource management.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปการศึกษาตามนโยบายแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โรงเรียนจะดำเนินการให้เกิดความสำเร็จต้องดำเนินการทั้ง 3 เรื่อง คือ 1) การปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน : ผู้เรียนและครูร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประเมินผลการเรียน : ผู้เรียนได้เรียนรู้ และปรับวิธีการเรียนรู้ร่วมกัน 2) ปฏิรูปการสอนของครู : ครูให้ความสำคัญของการเป็นผู้นำทางวิชาการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ไปพร้อมกับผู้เรียน เป็นผู้อำนวยความสะดวกและแนะนำผู้เรียน 3) การปฏิรูปการบริหารของผู้บริหาร : ผู้บริหารให้ความสำคัญและความสะดวกแก่ผู้เรียนมากที่สุด และสามารถส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องการเรียนรู้ของครู กระบวนการศึกษาต้องเป็นการศึกษาตลอดชีวิต รูปแบบการบริหารจัดการ สร้างสมดุลระหว่างการรวมศูนย์และการกระจายอำนาจ เน้นการบริหารการศึกษาด้วยท้องถิ่นมากขึ้น โดยส่วนกลางเป็นผู้วางเป้าหมายและแนวทางสำหรับการศึกษาของประเทศ และให้อิสระกับสถานศึกษาในการวางหลักสูตรและการเรียนการสอนได้อย่างยืดหยุ่น และเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555) ดังนั้น การกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา จากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ทั้งระบบนำไปสู่แนวคิดรูปแบบการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management)

การกระจายอำนาจทางการศึกษาสู่ท้องถิ่นมีผลกระทบต่อการดำเนินงานของโรงเรียนและชุมชน ครูในฐานะเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนจึงมีบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป ผลของการกระจายอำนาจทางการศึกษาทำให้โรงเรียนมีอิสระในตนเอง ที่จะกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนท้องถิ่นมากขึ้นโรงเรียนจะต้องดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของตนเองทั้งหมด ตามองค์ประกอบของหลักสูตร โดยบทบาทของครูที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาตามแนวทางของการกระจายอำนาจทางการศึกษา คือ บทบาทในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนดังนี้ (พินสุตา สิริธรรังศรี, 2544)

1. ศึกษาบริบททางการจัดการศึกษาของชุมชนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงประเด็นหลักที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของชุมชน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ค่านิยม ประเพณี และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำประเด็นเหล่านั้นมาพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา รายวิชา และแผนการจัดการเรียนรู้
2. พัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษาร่วมกับคณะครู ผู้บริหาร และชุมชน เพื่อจัดทำเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
3. พัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน รายวิชา หรือแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อจะได้ประยุกต์นำเนื้อหาสาระจากท้องถิ่นมาใช้ในการสอน และนำหลักสูตรระดับสถานศึกษามาสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

4. ออกแบบและจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และ
พัฒนาการของผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ โดยจัดหาแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสม

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องสร้างความเข้มแข็งให้แก่
ผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญในการพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษาโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกันตามมิติ ความต้องการจำเป็น
ของแต่ละสถานศึกษา มีกิจกรรมร่วมมือกันในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้านการพัฒนา
คุณภาพการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร และกิจกรรมอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
(วาริรัตน์ แก้วอุไร, 2550) การพัฒนาหลักสูตรทุกระดับทุกประเภท จะต้องสร้างความเข้มแข็งใน
สถานศึกษา ครูผู้สอน ซึ่งมีบทบาทโดยตรงในการร่วมพัฒนาหลักสูตร จัดการเรียนรู้ ครูยุคปฏิรูป
การศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนจากผู้สอน เป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการชี้
แนวทางการนำความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานั้น ครูไม่
เพียงแต่ จะมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ แต่ครูยังต้องมีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษา ต้องมีอิสระในการกำหนดวิธีการสอน การเรียนรู้อย่างเต็มที่ การจัดหลักสูตรเน้นการเรียนรู้
อย่างกว้างขวางและเป็นองค์รวม (Broad-Based and Holistic Learning) การออกแบบหลักสูตรและ
วัดผลเน้นความสอดคล้องกับ “หลักสูตรการคิด” การประเมิน ไม่มีระบบประเมินด้วยข้อสอบกลาง
(National Test) หรือมีสอบวัดผลมาตรฐานน้อยครั้งหรือครั้งเดียวเมื่อจบมัธยมศึกษาตอนปลาย จุดเน้น
คือ เน้น การประเมินพัฒนาการเรียนรู้ (formative assessment) เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนรู้
และให้การประเมินในห้องเรียนเป็นการสังเกตพัฒนาการ และสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ และ
นำเทคโนโลยีสารสนเทศ ICT มาเป็นปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นที่เนื้อหา
สาระ (content) และนำมาใช้อย่างบูรณาการ อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับพัฒนาการของแต่ละวัย
(สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555)

จะเห็นได้ว่า การกระจายอำนาจทางการศึกษาทำให้สถานศึกษามีหน้าที่และมีอิสระ ในการจัด
การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรงตามกรอบของเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พุทธศักราช 2542 ซึ่งเรื่องแรกที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการ คือ “การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา”
เพราะหลักสูตร ถือว่าเป็นกลไกที่สำคัญของการศึกษาทุกระดับ สถานศึกษามีอิสระในตนเองที่จะกำหนด
หลักสูตรการเรียนการสอนให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น และโดยหลักการทั่วไป
ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรและองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรทั้งในระดับชาติหรือระดับสถานศึกษา
จะมีองค์ประกอบและวิธีดำเนินการในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ เริ่มด้วยการกำหนดจุดหมายของ
หลักสูตร การกำหนดเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ การวัด
และประเมินผล เอกสารหลักสูตร ตำราเรียน คู่มือ เอกสารการวัดและประเมินผล การนำหลักสูตรไปใช้
และการประเมินผล และจากผลของการกระจายอำนาจทางการศึกษาทำให้สถานศึกษามีหน้าที่และมี
อิสระในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาสอดคล้องกับ
ความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนและท้องถิ่น เป็นหลักประกันว่าเยาวชนของชาติ จะได้รับการพัฒนาอย่างมี
คุณภาพเท่าเทียมกัน ส่วนกลางได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ขึ้น เพื่อเป็นเกณฑ์กลางที่ใช้ในการ

เทียบเคียง ตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง มาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเกณฑ์คุณภาพที่สำคัญที่บ่งชี้ถึงระดับความรู้ความสามารถที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้จะบอกถึงสิ่งที่คาดหวังหรือจุดหมายได้อย่างชัดเจนว่า อะไรคือสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทุกคนรู้และปฏิบัติได้ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยส่วนกลางมีกลไกในการตรวจสอบเพื่อประกันระดับคุณภาพ โดยใช้ระบบการประเมินภายใน และการประเมินภายนอก ซึ่งรวมถึงแบบสอบวัดระดับชาติ (National Tests) เป็นตัวชี้วัดสำคัญว่า สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามที่กำหนด มาตรฐานการเรียนรู้จึงเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาศึกษา และส่งผลต่อการศึกษาทุกระดับ ทั้งระดับชาติ ท้องถิ่น โรงเรียนและการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน จากรายละเอียดที่ได้นำเสนอมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาประสบผลสำเร็จก็คือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาหลักสูตรทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เนื่องจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่กระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้สถานศึกษาทั้งในด้านบริหารวิชาการ การบริหารจัดการ และการใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการนำหลักสูตรแกนกลางในระดับชาติไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา และด้วยเหตุที่มาตรฐานเป็นเป้าหมาย หรือสิ่งคาดหวังในการเรียนการสอน การสร้างความเชื่อมโยงระหว่าง มาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติกับสถานศึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะระบบการศึกษาที่มีมาตรฐานกำกับ หลักสูตรสถานศึกษาจะมีลักษณะเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน คือ ยึดมาตรฐานเป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางการจัดทำหลักสูตร และสิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมให้การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้เกิดผลตามที่คาดหวัง เกิดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมได้ จะต้องพัฒนาครูให้เข้าใจถึงเป้าหมายการพัฒนาการจัดการศึกษา มาตรฐานการจัดการศึกษา มาตรฐานหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในระดับศึกษานั้น ๆ และโดยภาพรวม ทฤษฎี หลักการ แนวคิด กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน การออกแบบการเรียนรู้ สร้างความรู้ความเข้าใจ ทักษะและความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร ให้มีความสำคัญเป็นพิเศษในเรื่องของมาตรฐานการเรียนรู้ พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วย

ศึกษานิเทศก์ ในฐานะเป็นผู้นำทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการรับภารกิจ จากการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาต้องปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงและความแปลกใหม่ในวงการการศึกษา ผู้รายงานปฏิบัติหน้าที่ศึกษานิเทศก์ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รับผิดชอบกลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้ ทำหน้าที่นี้เทศ ติดตามผล ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนร่วมทำความเข้าใจและสนับสนุนให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง ให้การศึกษาในภาพรวมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งผู้รายงานได้ตระหนักถึงบทบาทภารกิจหน้าที่เป็นอย่างยิ่ง และในปี พ.ศ. 2549 ผู้รายงานได้ดำเนินการวิจัยสำรวจ (Survey Research) เรื่อง สภาพปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยดำเนินการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 2 ตามขั้นตอนการบริหารจัดการหลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา และการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา จากการศึกษา พบว่า (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2, 2549 ก หน้า บทคัดย่อ ข) ปัญหา คือ มีบุคลากรน้อย ไม่ครบตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาไม่ได้นำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้ ขาดการนิเทศติดตามอย่างจริงจังจากหน่วยงานต้นสังกัด ข้อเสนอแนะ คือ ควรให้ความรู้เรื่องหลักสูตรแก่บุคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาควรเข้ามามีบทบาทในการใช้และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สถานศึกษาทุกแห่งควรมีแผนการใช้และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ชัดเจน และควรลดงานธุรการของครูผู้สอนลงด้วยและจากการนิเทศ ติดตามผลการจัดการศึกษาของศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2, 2549 ข หน้า 8) พบว่า โรงเรียนประสบกับปัญหามากกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เช่น บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร เวลาในการจัดทำหลักสูตรมีน้อยเกินไป โรงเรียนมีครูจำนวนน้อย ครูแต่ละคนต้องรับผิดชอบจัดทำหลักสูตรหลายกลุ่มสาระ บางกลุ่มสาระและสาระเพิ่มเติมยังไม่ได้จัดทำหลักสูตรที่จัดทำยังไม่สอดคล้องกับมาตรฐาน การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานช่วงชั้น การจัดทำคำอธิบายรายวิชาไม่ชัดเจน การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ไม่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ และผู้บริหารไม่มีแผนการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้รายงานในฐานะศึกษานิเทศก์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2 และปฏิบัติหน้าที่อยู่ในกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษากลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้ ตระหนักถึงความสำคัญที่ต้องพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพในการสร้างคุณภาพให้เกิดแก่ผู้เรียนต่อไป และกระบวนการที่จะพัฒนาให้ผู้เกี่ยวข้อง มีความรู้ที่ชัดเจนโดยเฉพาะความสามารถในด้านพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ นั้น กระบวนการที่เหมาะสม คือ การฝึกอบรม เพราะการฝึกอบรมเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ เพื่อสร้างหรือเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถ และเจตคติให้แก่บุคลากร อันจะช่วยปรับปรุงให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่องานที่รับผิดชอบในปัจจุบัน และหรืองานที่ได้รับมอบหมายให้ทำในอนาคต (Byars & Rue W, 1994 หน้า 216) และนับได้ว่าเป็นความจำเป็นอย่างเร่งด่วน สำหรับหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา ต้องวางแผนเพื่อพัฒนาความสามารถครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้รายงานตระหนักถึงความสำคัญที่ต้องพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐานขึ้น เพื่อให้ได้หลักสูตรฝึกอบรมที่มีคุณภาพไว้ใช้สำหรับดำเนินการพัฒนาความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีความสามารถด้านการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ได้อย่างเพียงพอสำหรับนำไปใช้การปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามลำดับไป

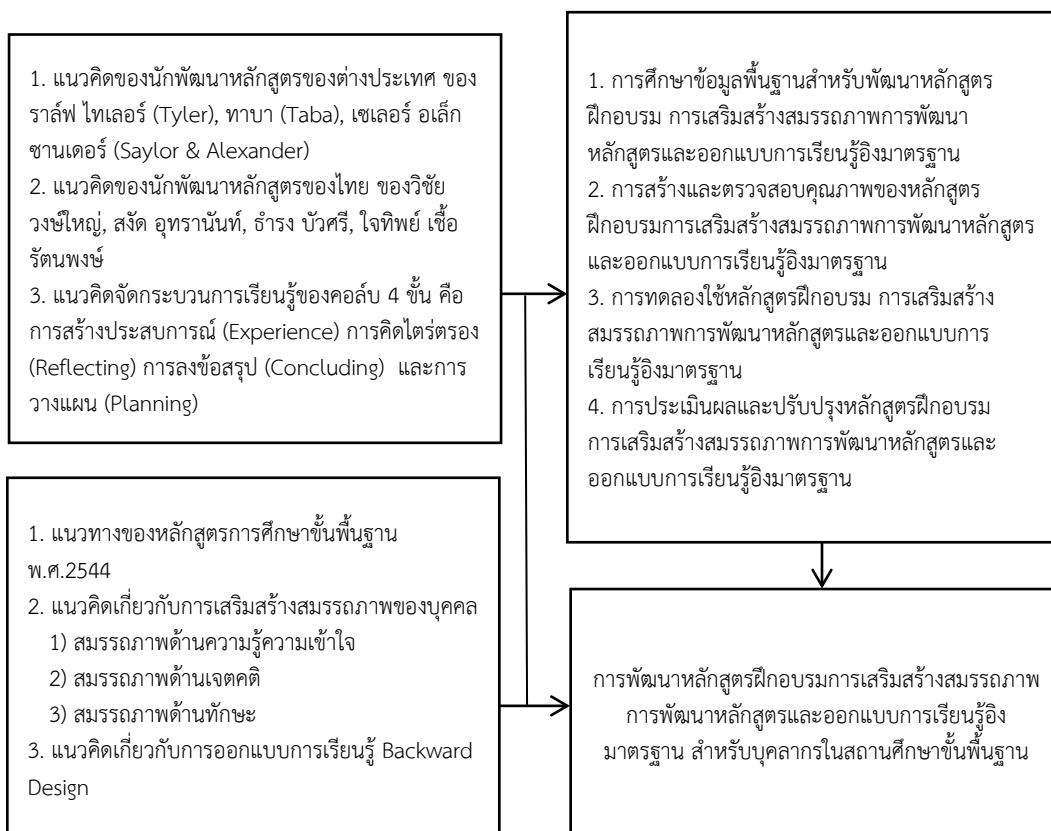

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม การเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม การเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน
4. เพื่อประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม การเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน

กรอบแนวความคิดในการทำการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตร และออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน สำหรับบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 4 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน แหล่งข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และครูวิชาการในสถานศึกษา จำนวน 105 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม เป็นการเขียนโครงร่างหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยประยุกต์แนวคิดการจัดการศึกษาเน้นสมรรถภาพและประยุกต์แนวคิดจัดกระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้น คือ การสร้างประสบการณ์ (Experience) การคิดไตร่ตรอง (Reflecting) การลงข้อสรุป (Concluding) และการวางแผน (Planning) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร คือ ความเป็นมาของหลักสูตรฝึกอบรม หลักการของหลักสูตรฝึกอบรม จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม หัวข้อวิชาการหลักสูตรฝึกอบรม โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม แนวทางการฝึกอบรมและรูปแบบการฝึกอบรม สื่ออุปกรณ์ การฝึกอบรม การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม คุณสมบัติของผู้เข้ารับการอบรม คุณสมบัติวิทยากรดำเนินการฝึกอบรม แนวทางการสรุปและจัดทำรายงานผลการฝึกอบรม พร้อมทั้งเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ คู่มือหลักสูตรสำหรับผู้ให้การฝึกอบรม คู่มือหลักสูตรสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม จากนั้นนำโครงร่างหลักสูตรไปให้แหล่งข้อมูลได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 20 คน พิจารณาประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม เป็นการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียวทำการทดสอบก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร และทดสอบหลังใช้หลักสูตรเปรียบเทียบกับเกณฑ์ แหล่งข้อมูลได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 40 คน ใช้ระยะเวลาทดลอง 4 วัน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือ คู่มือหลักสูตรสำหรับผู้ให้การฝึกอบรม คู่มือหลักสูตรสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม แบบประเมินสมรรถภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t- test Dependent

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม จากผลการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ในการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร แหล่งข้อมูลได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน พบว่าบุคลากรในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ควรมีสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน ที่จำเป็น ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หลักการและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรและการประเมินผลการเรียนรู้ ด้านเจตคติต่อการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ ครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานควรมีความตระหนัก เห็นคุณค่าและความสำคัญ ประโยชน์ของการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ รักการทำงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ออกแบบการเรียนรู้ และการเห็นคุณค่าของตนเอง ด้านทักษะ ครูผู้สอน ควรมีความสามารถ ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ในการปฏิบัติ เรื่อง กระบวนการการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอิงมาตรฐาน การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และการออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน รวมทั้งการนำหลักสูตร และการออกแบบการเรียนรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน ได้แก่ ระยะเวลาในการเสริมสร้างสมรรถภาพ ภาระงานที่หนักของครูยุคปฏิรูปการศึกษา นโยบายของสถานศึกษา วิสัยทัศน์และเจตคติของผู้บริหารต่อการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตร การติดตามผลการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม การขยายผลของการฝึกอบรม และการเสริมสร้างสมรรถภาพด้วยหลักสูตรฝึกอบรม และผลการศึกษาสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน พบว่า ครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน ด้านความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านเจตคติต่อการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน อยู่ในระดับดี และด้านทักษะการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ผลการยกร่างหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน สำหรับบุคลากรในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบ คือ ความเป็นมา หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม หัวข้อวิชาการหลักสูตรฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรมและรูปแบบการฝึกอบรม สื่ออุปกรณ์การฝึกอบรม การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม พร้อมทั้ง เอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ คู่มือหลักสูตรสำหรับผู้ให้การฝึกอบรม คู่มือหลักสูตรสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผลการตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งประกอบด้วย การประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร และความสอดคล้องของหลักสูตร พบว่า ความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร โดยรวมทั้งหมดมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และองค์ประกอบของร่างหลักสูตรฝึกอบรมสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ ผลการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ได้ปรับโครงสร้างของหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เดิมกำหนดเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมไว้ 3 ชั่วโมง เหลือเพียง 1 ½ ชั่วโมง

เพิ่มเติมกิจกรรมที่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีกิจกรรมฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมทักษะให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การฝึกอบรมและปรับเนื้อหาสาระในใบความรู้ โดยข้อความกะทัดรัด เข้าใจง่าย และเรียบเรียงต่อเนื่องกันอย่างสอดคล้อง พร้อมทั้งได้ตัดรายละเอียดที่ไม่จำเป็นออก และผลการศึกษานำร่องเมื่อนำหลักสูตรฝึกอบรม การเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน สำหรับบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปทดลองใช้เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตรภายหลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร พบว่า ภาพรวมของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก นอกจากนั้นมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม ว่า ควรให้ระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติมากกว่านี้ ผู้รายงานนำข้อที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินความเหมาะสมในระดับปานกลางมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปทดลองใช้

ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้าอบรมมีสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน ด้านความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะการปฏิบัติ หลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินผลงานการสังเกตพฤติกรรม การอบรมปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลงานการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม อยู่ในระดับดี การสังเกตพฤติกรรม การอบรมหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม อยู่ในระดับดีมาก

ผลการประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน พบว่า ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจะพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ความสนใจที่จะให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาของวิทยากร รองลงมา ได้แก่ วิทยากรมีการเตรียมความพร้อมในการฝึกอบรม สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่ยังมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สัดส่วนของระยะเวลาการอบรมกับเนื้อหาเหมาะสม นอกจากนั้นมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม ว่า ควรเพิ่มระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติ โดยเฉพาะการดำเนินการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมของวิทยากรในหน่วยการเรียนรู้การออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน พร้อมทั้ง เพิ่มตัวอย่างเพื่อเป็นสิ่งที่เทียบเคียงได้

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน สำหรับบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

ผลศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน พบว่า บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน ที่จำเป็น ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักการและรูปแบบการพัฒนา

หลักสูตรและการประเมินผลการเรียนรู้ ด้านเจตคติต่อการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีความตระหนัก เห็นคุณค่าและความสำคัญ ประโยชน์ของการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ รักการทำงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ออกแบบการเรียนรู้ และการเห็นคุณค่าของตนเอง ด้านทักษะ ครูผู้สอนควรมีความสามารถ ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ในการปฏิบัติ เรื่อง กระบวนการการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตรวจสอบ หลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอิงมาตรฐาน การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และการออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน รวมทั้งการนำหลักสูตร และการออกแบบการเรียนรู้ไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของวิเชียร อินทรสัมพันธ์ (2546, หน้า 90-91) ที่พบว่า สมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ ควรประกอบด้วยสมรรถภาพ 3 ด้าน คือ ด้าน ความรู้ความเข้าใจ ด้านเจตคติ และด้านทักษะปฏิบัติที่บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องมี เพื่อการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการพัฒนาที่มีความหลากหลาย ผลการศึกษา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน ได้แก่ ระยะเวลาในการเสริมสร้างสมรรถภาพ ภาระงานที่หนักของครูยุคปฏิรูปการศึกษา นโยบายของ สถานศึกษา วิสัยทัศน์และเจตคติของผู้บริหารต่อการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตร การติดตามผลการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม การขยาย ผลของการฝึกอบรม และการเสริมสร้างสมรรถภาพด้วยหลักสูตรฝึกอบรม และผลการศึกษาสมรรถภาพ การพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน พบว่า ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี สมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน ด้านความรู้ความเข้าใจ อยู่ใน ระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเกิดขึ้นเนื่องจากการที่ครูวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับรู้เกี่ยวกับแนว ทางการปฏิรูปการศึกษา การกระจายอำนาจทางการศึกษาตามกรอบของเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 รวมถึงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดให้ สถานศึกษาจะต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การบริหารจัดการและการใช้หลักสูตร ซึ่งเป็น กระบวนการนำหลักสูตรแกนกลางในระดับชาติไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา การสร้างความเชื่อมโยง ระหว่างมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติกับสถานศึกษา จึงเห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรและ ออกแบบการเรียนรู้ ทำให้มีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ อยู่ในระดับดี แต่ ยังขาดความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจน และไม่ได้รับการฝึกทักษะปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบ การเรียนรู้ ทำให้มีความต้องการที่เสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้เป็น จำนวนมาก จากผลการศึกษาทำให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันและความต้องการของผู้ต้องการใช้หลักสูตร มากที่สุด เป็นไปตามแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรของนักการศึกษาหลายท่าน เช่น วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543, หน้า 77) และแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของจงกลณี ชูติมาเทวินทร์ (2542, หน้า 21) ที่เป็นไปในทางเดียวกันคือ การพัฒนาหลักสูตรจะต้องวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา หลักสูตรอย่างรอบคอบ ดังนั้นหลักสูตรฝึกอบรม การเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและ ออกแบบการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายที่เน้นการเสริมสร้างสมรรถภาพด้านความรู้ความเข้าใจ และด้าน

ทักษะปฏิบัติ พร้อมกับการพัฒนาเจตคติที่ดีพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ได้หลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของผู้ใช้หลักสูตรให้มากที่สุด

ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ผลการยกย่องหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน สำหรับบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบ คือ ความเป็นมา หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม หัวข้อวิชาการหลักสูตรฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรมและรูปแบบการฝึกอบรม สื่ออุปกรณ์การฝึกอบรม การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม พร้อมทั้ง เอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ คู่มือหลักสูตรสำหรับผู้ให้การฝึกอบรม คู่มือหลักสูตรสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผลการตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งประกอบด้วยการประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร และความสอดคล้องของหลักสูตร พบว่า ความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร โดยรวมทั้งหมดมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และองค์ประกอบของร่างหลักสูตรฝึกอบรมสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ ผลการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ได้ปรับโครงสร้างของหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เดิมกำหนดเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมไว้ 3 ชั่วโมง เหลือเพียง 1 ½ ชั่วโมง เพิ่มเติมกิจกรรมที่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีกิจกรรมฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมทักษะให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การฝึกอบรมและปรับเนื้อหาสาระในใบความรู้ โดยข้อความกะทัดรัด เข้าใจง่าย และเรียบเรียงต่อเนื่องกันอย่างสอดคล้อง พร้อมทั้งได้ตัดรายละเอียดที่ไม่จำเป็นออก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรในขั้นตอนของการยกย่องรูปแบบหลักสูตรสังกัด อุทรนันท์ (2532) ที่ประกอบด้วย ความเป็นมา ของการฝึกอบรม จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม หัวข้อวิชาการ กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผลการฝึกอบรม และสอดคล้องกับอุทัย บุญประเสริฐ (2543) ที่พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรการอบรมประกอบด้วย ความต้องการจำเป็น หลักการ เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรมสื่อการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับเกศริน มนูญผล (2544) ที่เสนอเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรมว่าควรประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ วิธีการฝึกอบรม กิจกรรม สื่อประกอบ และการประเมินผล และเป็นไปตามการพัฒนาหลักสูตรของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2543, หน้า 77-80) ที่ประกอบด้วยหลักการและเหตุผล โครงสร้างหลักสูตร จุดประสงค์ เนื้อหา ประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผล การกำหนดจุดประสงค์การฝึกอบรมของหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้พัฒนาสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้โดยให้เกิดทั้งความรู้ความเข้าใจ เจตคติและทักษะปฏิบัติ ทำให้ได้หลักสูตรที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับผลการศึกษาสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ ที่จำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการกำหนดจุดประสงค์และเนื้อหาตามแบบของ พินิจดา วีระชาติ (2543, หน้า 82) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การเกิดประสบการณ์ การคิดไตร่ตรอง การลงสรุป และการวางแผน ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในการเลือกกิจกรรมการฝึกอบรม ร่วมกันคิดตัดสินใจ และการประเมินผลงานร่วมกันตามรูปแบบของการฝึกอบรมเพื่อให้ผู้ใหญ่เรียนรู้ได้ดี สร้างบรรยากาศการฝึกอบรมให้ปลอดภัย เกิดมิตรสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการฝึกอบรม เกิดการเรียนรู้ร่วมกันด้วยการทำงานกลุ่ม และตรวจสอบประเมินผลงานของผู้เข้าอบรมด้วยการร่วมกันประเมิน ซึ่ง

สนองความต้องการผู้เข้ารับการฝึกอบรมมากที่สุด การกำหนดสื่อประกอบการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับ จุดมุ่งหมายการฝึกอบรมและจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ของหัวข้อการฝึกอบรม โดย ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้และหลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ โดยเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้บรรลุ จุดมุ่งหมายและจุดประสงค์การเรียนรู้

ผลการศึกษาที่น่าร้อง เมื่อนำหลักสูตรฝึกอบรม การเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตร และออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน สำหรับบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปทดลองใช้เพื่อศึกษา ความเป็นไปได้ของหลักสูตร ภายหลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมแล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร พบว่า ภาพรวมของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก นอกจากนั้นมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม ว่า ควรให้ระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติ มากกว่านี้ ผู้รายงานนำข้อที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินความเหมาะสมในระดับปานกลางมาพิจารณา ปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปทดลองใช้ แสดงว่า องค์ประกอบของร่างหลักสูตร ฝึกอบรมสอดคล้องกันทุกประเด็น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้รายงานได้พัฒนาหลักสูตรด้วย กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543, หน้า 77-80), Good, C.V. (1973) โดยเริ่ม ตั้งแต่การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นหลาย ๆ ด้านมาประกอบใน การพิจารณาเพื่อสร้างโครงสร้างหลักสูตรที่มีความเหมาะสมและความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง มากที่สุด หลังจากนั้นผู้รายงานจึงนำโครงร่างไปปรับปรุงและแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อน นำไปทดลองใช้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า ผู้รายงานได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้ที่มีความสนใจในการ เสริมสร้างสมรรถภาพพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ ทำให้ผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ ในระดับมาก ซึ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับการช่วยเหลือ ชี้แนะ และอำนวยความสะดวก จึงทำให้ผล การประเมินในด้านความสนใจที่จะให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาของวิทยากรอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนั้นการจัดการฝึกอบรมและกำหนดมอบหมายงานในระยะสั้น และดำเนินการจัดทำผลงานเป็น กลุ่มย่อย ทำให้ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นว่า ควรขยายเวลาหรือปรับเวลาให้เหมาะสมกับ การจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ซึ่งผลการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยการศึกษาที่น่าร้องนี้ ผู้รายงานนำมาใช้ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงให้การทดลองใช้หลักสูตรครั้งต่อไปให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้าอบรมมีสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและ ออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน ด้านความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะการปฏิบัติ หลังทดลองใช้ หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจจะเกิดจาก หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นส่งผลต่อความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะปฏิบัติ ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมี สมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐานสูงขึ้น นอกจากนี้อองค์ประกอบของ หลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าอบรม ได้แก่ ความเป็นมา หลักการ จุดมุ่งหมายของ หลักสูตรฝึกอบรม หัวข้อวิชาการหลักสูตรฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรมและรูปแบบการฝึกอบรม สื่อ อุปกรณ์การฝึกอบรม การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม พร้อมทั้ง เอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ คู่มือหลักสูตรสำหรับผู้ให้การฝึกอบรม คู่มือหลักสูตรสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากนั้นยังมา จากการที่ผู้รายงานได้ประยุกต์ใช้การเรียนรู้ของ Houston, W, Robert and others, (1972) ซึ่ง

ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การเกิดประสบการณ์ การคิดไตร่ตรอง การลงสรุป และ การวางแผน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในการเลือกกิจกรรมการฝึกอบรม ร่วมกันคิด ตัดสินใจ เน้นการฝึกปฏิบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญโดยใช้กระบวนการกลุ่มที่ผู้รายงานร่วมกับวิทยากรประจำกลุ่ม คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับการเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านเจตคติ และด้านทักษะปฏิบัติ และผลการประเมินผลงาน การสังเกตพฤติกรรม การอบรมปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลงานการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม อยู่ในระดับดี การสังเกตพฤติกรรม การอบรมหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม อยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจจะเกิดจากหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นน่าจะส่งผลต่อสมรรถภาพด้านทักษะการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ ด้วยตนเอง ตามลำดับขั้นตอนของงานและกิจกรรม ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ มีการสร้างประสบการณ์ (Experience) โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดประสบการณ์ตรงด้านความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรม ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรฝึกอบรม ตามกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ ฝึกการคิดไตร่ตรอง (Reflecting) โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสถานการณ์ที่เป็นเงื่อนไข เป็นคำถาม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เปรียบเทียบ ได้ใช้องค์ความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาแล้ว และพิจารณาด้วยเหตุและผล สร้างข้อสรุป (Concluding) โดยจัดกิจกรรมส่งเสริม กระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้สรุปความคิดรวบยอดในองค์ความรู้ และทักษะการปฏิบัติในสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว เป็นการเจาะจงว่าได้เรียนรู้สิ่งอะไรไปแล้วบ้าง อาจใช้แบบฝึกหัดรายบุคคล แบบบันทึกผลการเรียนรู้ ฝึกการวางแผน (Planning) เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำความคิดรวบยอดที่ได้จากการเรียนรู้ไปแล้ว เพื่อใช้ในการวางแผนกำหนดวิธีที่จะปฏิบัติ ในสถานศึกษาตามสภาพจริงภายหลังการฝึกอบรม ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีโอกาสปรับปรุงผลงานให้อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้หลักสูตรที่มีการเชื่อมโยงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ มีความชัดเจนในการจัดหน่วยฝึกอบรมและเอกสารประกอบการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรมที่จัดวางไว้เป็นลำดับและมีขั้นตอนที่ต่อเนื่อง ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ อย่างมีความหมาย มองเห็นภาพรวมของการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมมาปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

ผลการประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน พบว่า ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการฝึกอบรมมีวิทยากรประจำกลุ่มสาระที่มีประสบการณ์คอยให้ความช่วยเหลือ เสนอแนะ และร่วมประเมินผลงานของผู้เข้าอบรม การฝึกอบรมมีบรรยากาศที่เป็นมิตรภาพ ผู้เข้ารับการอบรมเกิดสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและสามารถออกแบบการเรียนรู้ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1. จากผลการวิจัยและพัฒนาแสดงให้เห็นว่า หลักสูตรฝึกอบรม การเสริมสร้างสมรรถภาพ การพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่ใช้ได้ผลกับครูวิชาการ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสามารถปรับไปใช้ได้ผลกับครูผู้สอนที่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อีกด้วย

2. ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ควรศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ให้ชัดเจน เพื่อจะได้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และดำเนินการฝึกอบรมได้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

3. ควรจัดการฝึกอบรมตามหลักสูตรนี้ในช่วงของการปิดภาคเรียน เนื่องจากเป็นหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกทักษะปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง การที่ครูว่างจากภาระการสอนจะทำให้ครูได้ปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ได้ผลดียิ่งขึ้น

4. การนำหลักสูตรไปใช้ในการฝึกอบรมที่มีความจำกัดในเรื่องของเวลา จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาสั้น ควรให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้ศึกษาเอกสารความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ ด้วยตนเองก่อนล่วงหน้าก่อนเข้ารับการฝึกอบรม

5. วิทยากรที่เป็นวิทยากรหลักควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติ และมีทักษะปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน รวมทั้งด้านการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการเป็นอย่างดี เพื่อวิทยากรจะได้ถ่ายทอดความรู้ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และอำนวยความสะดวกให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้เป็นไปตามกระบวนการอย่างมีประสิทธิภาพ

6. ควรเตรียมความพร้อมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรมเพื่อให้ทราบแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการฝึกอบรม วิธีการจัดกิจกรรมกระบวนการกลุ่มการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษาเอกสารประกอบการฝึกอบรม ซึ่งการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอบรมเป็นสิ่งสำคัญในการฝึกอบรมที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

7. การนำหลักสูตรไปใช้ในเฉพาะบางส่วนนั้น ควรศึกษาและปรับปรุงในส่วนของเอกสารความรู้ ความเข้าใจ และเอกสารการจัดกิจกรรมใบงานให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้

ข้อเสนอแนะในสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรนำรูปแบบและวิธีการที่พัฒนาขึ้น ไปใช้ในการเสริมสร้างสมรรถภาพการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้อิงมาตรฐาน สำหรับบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจริงในพื้นที่ต่าง ๆ

2. ควรศึกษาตัวแปรการวิจัยที่เกี่ยวกับสมรรถภาพที่จำเป็นจะต้องเสริมสร้างให้แก่ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากหลักสูตรที่ผู้รายงานพัฒนาไปแล้ว

3. ควรมีการวิจัยติดตามผลการนำหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้
อิงมาตรฐาน ของครูวิชาการในสถานศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อติดตามผลการนำความรู้ความ
เข้าใจ และทักษะปฏิบัติไปใช้ปฏิบัติจริง

เอกสารอ้างอิง

- เกศริน มนูญผล. (2544). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถภาพด้านการจัดทำหนังสือ
เสริมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น. ปริญญาโท กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนา
หลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.เอกสารอัดสำเนา.
- จงกลณี ชูติมาเทวินทร์. (2542). การฝึกอบรมเชิงพัฒนา. กรุงเทพฯ : บริษัท พี.เอ.ลิวิ่ง จำกัด.
- พินิจดา วีระชาติ. (2543). การฝึกอบรมกับการพัฒนาอาชีพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ โอ.เอส.พรีนติ้ง
เฮาส์.
- พินสุตา สิริรังศรี. (2544). การกระจายอำนาจการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ ม.ป.ท. (เอกสารอัดสำเนา)
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2550). แนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ภาควิชา
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร <http://gotoknow.org/blog/wareerat/66304> สืบค้นเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2550
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
สุวีริยาสาส์น.
- วิเชียร อินทรสมพันธ์. (2546). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการบูรณา
การจริยธรรมในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับครูมัธยมศึกษา. ปริญญาโท กศ.ด.
(การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. เอกสารอัด
สำเนา.
- สัจด์ อุทรานนท์. (2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มิตรสยาม.
- สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2555). โครงการวิจัยเรื่องการ
กำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21.
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2. (2549ก). รายงานผลการนิเทศติดตามและประเมินผลการ
จัดการศึกษา สุโขทัย : เอกสารอัดสำเนา.
- _____. (2549ข). สภาพปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตร การศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. สุโขทัย : เอกสารอัดสำเนา.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2543). การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดย
ใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

- Byars. ; Rue W. (1994). **Human Resource Management 4th ed** Boston : Richard D.IRWIN.INC.
- Good, C.V. (1973). **Dictionary of Education**. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Houston, W, Robert and others. (1972). **.Developing Instruction Modules , A Modular System for Writing Module**. Texas: University of Houston,

รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ รังสรรค์ มณีเล็ก

THE MODEL FOR EFFECTIVE BASIC EDUCATION RESOURCE MANAGEMENT RANGSAN MANEELEK

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาของการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน แหล่งข้อมูล ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน/การเงินสินทรัพย์ และผู้อำนวยการโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ การสร้างรูปแบบฯ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาของการบริหารฯ มากร่างรูปแบบฯ และ ประเมินรูปแบบฯ โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานปัจจุบัน คือ มีปัจจัยเอื้อในการบริหารจัดการทรัพยากร เนื่องจากมีการออกกฎหมายและหลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติหลายฉบับ สภาพปัญหา พบว่า หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ยังวางแผนการใช้งบประมาณและการคิดต้นทุนได้ไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะเรื่องการคิดต้นทุน ทั้งต้นทุนกิจกรรมและต้นทุนผลผลิต ผลการกร่างรูปแบบฯ พบว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ ชื่อรูปแบบฯ วัตถุประสงค์ หลักการ กระบวนการ และเงื่อนไขความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ ผลการประเมินรูปแบบฯ ในเรื่องความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ พบว่า ความถูกต้องและความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบ, การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ

Abstract

The purpose of this research is to develop a model for effective basic education resource management. Collect data by studying relevant documents and research. Inquiries and interviews Representatives from the Bureau of the Budget, Department of Central Accounting, Higher Education Institutions The Secretariat of the Council of Education Office of the Permanent Secretary for Education Office of the Basic Education Commission The Office of Educational Service Area, School District and the School of Education, The data were analyzed using mean, standard deviation and content analysis. The results showed that the

context of input factors Process of the project. All in all, the level is very high. The output of the project. Compared with the criteria found. All aspects passed the evaluation criteria. And the satisfaction rating. The overall picture is at the highest level. The basic model of effective resource management consists of the objectives, principles, processes and conditions of successful implementation of the model. The results of the evaluation of the basic model of basic education resource management in terms of accuracy, appropriateness, feasibility and usefulness were found to be most accurate and useful. It is very appropriate and feasible.

Keywords : model , effective basic education resource management.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล ส่วนที่ 3 สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา มาตรา 49 บัญญัติไว้ว่า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

“บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่ง และการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ”

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดสิทธิและหน้าที่เอาไว้ในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่าประเทศไทยมีปัจจัยเอื้อหรือโอกาสในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพเป็นอย่างมาก เพราะเรามีรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายแม่บททางการศึกษาอีกหลายฉบับที่กำหนดเป้าหมายปลายทาง และแนวทางในการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้ เรายังจัดการศึกษาได้ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ จากการศึกษางบประมาณรายจ่ายเพื่อการศึกษาของประเทศไทย ปี 2551-2556 พบว่า งบประมาณเพื่อการศึกษาของประเทศไทยในรอบ 7 ปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี และอยู่ในปริมาณที่สูง (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI), 2556) แต่เมื่อพิจารณา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไทยในภูมิภาคเดียวกัน พบว่า คะแนนการสอบ TIMSS : Trends in International Mathematics and Science Study ที่สมาคมนานาชาติเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (International Association for the Evaluation Achievement : IEA) ร่วมกับสมาชิก 63 ประเทศ และ 14 รัฐ ประเมินความสามารถทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทุก ๆ 4 ปี และคะแนนการสอบ PISA : Programmed for International Student Assessment ซึ่งองค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) ร่วมกับประเทศสมาชิก 65 ประเทศ ประเมินการอ่าน(Reading Literacy) คณิตศาสตร์ (Mathematics Literacy) และวิทยาศาสตร์ (Science Literacy) นักเรียนอายุ 15 ปี ทุก ๆ 3 ปี พบว่า การประเมินครั้งล่าสุด นักเรียนไทยมีคะแนนผลการสอบต่ำกว่า สิงคโปร์ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ จีน-ฮ่องกง จะสูงกว่าก็มีเพียงมาเลเซียและอินโดนีเซียเท่านั้น (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI), 2556) จากการศึกษาของสมชัย ฤชุพันธุ์ และคณะ (2550) พบว่า สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้ รัฐมุ่งให้บริการการศึกษาผ่านหน่วยงานที่ให้บริการทางการศึกษาที่เป็นส่วนราชการ (Supply side) สูงมาก ถึงร้อยละ 96.4 ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยมาก บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติบางส่วนไม่สอดคล้องกับบริบทของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ไม่สามารถลดความเหลื่อมล้ำในโอกาสและคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการศึกษาขาดความเป็นอิสระและความคล่องตัว ทุนและทรัพยากรเพื่อการศึกษาไม่สามารถสนองตอบต่อความต้องการในการพัฒนาการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ โครงสร้างประชากรมีแนวโน้มลดลง กระทบต่อต้นทุนการผลิต สอดคล้องกับการศึกษาสภาพการจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเชื่อมโยงกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้ทรัพยากร พบว่า ในปีการศึกษา 2556 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนขนาดเล็กถึง 15,386 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 49.60 ของโรงเรียนทั้งหมด 31,021 โรงเรียน ซึ่งนับว่าสูงมาก และมีปัญหาในเรื่องประสิทธิภาพในการใช้งบประมาณ อัตราส่วนครู : นักเรียน ซึ่งโดยเฉลี่ยประมาณ 1 : 20 แต่ถ้าวินิจฉัยเฉพาะกลุ่มแล้ว พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มีอัตราส่วนครูต่อนักเรียน เท่ากับ 1 : 9-13 ซึ่งนับว่าต่ำมาก งบประมาณส่วนใหญ่เป็นงบบุคลากร งบดำเนินงานมีน้อยมากคิดเป็นอัตราส่วน 80 : 20 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนถึงแม้มีอำนาจในการบริหารงบประมาณ แต่ก็เป็งบประมาณส่วนน้อย สอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงาน (2542) ได้วิเคราะห์สาเหตุของการปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาไม่มีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน เพราะ การปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมามุ่งเน้นการปรับโครงสร้างองค์กร โครงสร้างการบริหารงานบุคคล โดยมุ่งหวังว่าสถานะและค่าตอบแทนครูที่สูงขึ้นจะทำให้คุณภาพการศึกษาสูงขึ้น โครงสร้างการบริหารและกระบวนการบริหารมิได้สิ้นสุดหรือจบลงที่สถานศึกษา ดังนั้นการบริหารและการจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาจึงไม่อิสระและคล่องตัวเท่าที่ควร ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารและการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด จากการวิเคราะห์ผลการจัดสรรงบประมาณที่ผ่านมา พบว่า สัดส่วนการจัดสรรงบประมาณมีสัดส่วนที่ไม่ค่อยเหมาะสม กล่าวคือ งบประมาณส่วนใหญ่เป็นเรื่องของเงินเดือน ค่าจ้างประจำ และค่าจ้างชั่วคราว งบประมาณที่นำมาใช้พัฒนาคุณภาพมีน้อยมาก นอกจากนั้นใน

แต่ละแห่ง ยังมีปัญหาเรื่องความไม่เสมอภาคในการได้รับงบประมาณอีกด้วย กรณีดังกล่าว เป็นเพียงการวิเคราะห์ในด้านของการจัดสรรเพียงด้านเดียว หากพิจารณาในด้านของการใช้งบประมาณแล้ว นับว่ายังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร กล่าวคือ ยังขาดความยืดหยุ่นในการบริหารงบประมาณ มีแรงจูงใจต่ำมากในการบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมชัย ฤชุพันธุ์ และคณะ (2550) และสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI, 2556) ที่สรุปไว้ว่า ประเทศไทยไม่ได้มีปัญหาในเรื่องงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาไม่เพียงพอ แต่มีปัญหาในเรื่องประสิทธิภาพของการบริหารจัดการงบประมาณดังกล่าว ดังนั้น การเพิ่มทรัพยากรเพื่อการศึกษา เช่น งบประมาณทางการศึกษาก็ไม่สามารถรับประกันความสำเร็จในการเพิ่มคุณภาพการศึกษาได้ ซึ่งสิ่งที่มีผลต่อคุณภาพนักเรียนเป็นอย่างมาก ก็คือ คุณภาพครู และรัฐจะต้องมีกลไกในการสร้าง ความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา (accountability) ในแต่ละระดับให้ชัดเจน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพขึ้น ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยที่ครอบคลุมทั้งสองมิติ คือ ทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาทั้งปวงไม่เฉพาะแต่เรื่องงบประมาณเท่านั้น สำหรับในกระบวนการจัดการนั้น ก็ได้ศึกษาตลอดแนวตั้งแต่การวางแผนทรัพยากร จัดแสงหาทรัพยากร การจัดสรรทรัพยากร การใช้ทรัพยากร การติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากร และในการออกแบบรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำเสนอข้อมูลให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นและเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ มีวัตถุประสงค์ย่อยดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาของการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาของการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน แหล่งข้อมูล ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 5 คน ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน/การเงินสินทรัพย์ จำนวน 5 คน และ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาในการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผนทรัพยากร การแสวงหาทรัพยากร การจัดสรร

ทรัพยากร การใช้ทรัพยากร ด้านการติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน
เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา

ตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ
โดยการนำข้อมูลที่ได้จากตอนที่ 1 มาयर่างรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้น
พื้นฐาน ด้านการวางแผนทรัพยากร ด้านการระดมทรัพยากร ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการใช้
ทรัพยากร ด้านการติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักการ 5
ประการ คือ หลักความเสมอภาค (Equality) หลักความเป็นธรรม (Equity) หลักความพอเพียง
(Adequacy) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) และหลักความรับผิดชอบ (Accountability) โดยคำนึงถึง
ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ที่จะได้รับ โดยผู้วิจัย

ตอนที่ 3 ประเมินและปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่
มีประสิทธิภาพ แห่่งข้อมูลได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินเพื่อประเมินความถูกต้อง (Accuracy) ความเหมาะสม
(Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility) ของรูปแบบการบริหาร
จัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 ระดับ
การรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ปัจจุบันมีปัจจัยเอื้อสองประการในการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน คือ มีการออกกฎหมาย
และหลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติหลายฉบับที่มีเจตนารมณ์เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้น
พื้นฐาน เช่น การวางแผนทรัพยากร การแสวงหาทรัพยากร การจัดสรรทรัพยากร การใช้ทรัพยากร การ
ติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากร

1.2 สภาพปัญหาของการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้าน
การวางแผนทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ยังวางแผนการใช้
งบประมาณและการคิดต้นทุนได้ไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะเรื่องการคิดต้นทุน ทั้งต้นทุนกิจกรรมและต้นทุน
ผลผลิต ทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนยัง
ไม่ค่อยให้ความสำคัญมากนักและยังมองไม่เห็นประโยชน์เท่าที่ควร ด้านการแสวงหาทรัพยากรเพื่อ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามที่เสนอไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้น ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจัง การเก็บเงินบำรุงการศึกษา
ไม่สามารถระทำได้ทุกพื้นที่ เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน สภาพเศรษฐกิจของแต่ละ
พื้นที่มีลักษณะแตกต่างกัน ดังนั้น จึงมีความเหลื่อมล้ำกันในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้น
พื้นฐาน ปริมาณรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งแตกต่างกัน ประกอบกับวิสัยทัศน์ และ

ภาวะผู้นำของผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างกันจึงทำให้หน่วยงานทางการศึกษาได้รับการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาแตกต่างกัน ด้านการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ อัตราการจัดสรรงบประมาณยังไม่เท่าเทียมระหว่างเด็กประเภทเดียวกัน (มีการจำแนกเด็กไว้ 4 ประเภท คือ เด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส เด็กพิการและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ) ในโรงเรียนแต่ละประเภท (โรงเรียนปกติ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนศึกษาพิเศษโรงเรียนที่เป็นศูนย์บ่มเพาะอัจฉริยภาพ โรงเรียนจุฬาภรณ) ด้านการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ มีกฎ ระเบียบและแนวปฏิบัติของสำนักงานงบประมาณ กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนขาดอิสระและไม่คล่องตัวในการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น กฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบ ติดตามและการประเมินตามมาตรฐาน 62 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ยังไม่ได้ประกาศใช้ อยู่ในขั้นตอนการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพมีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ชื่อรูปแบบ รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

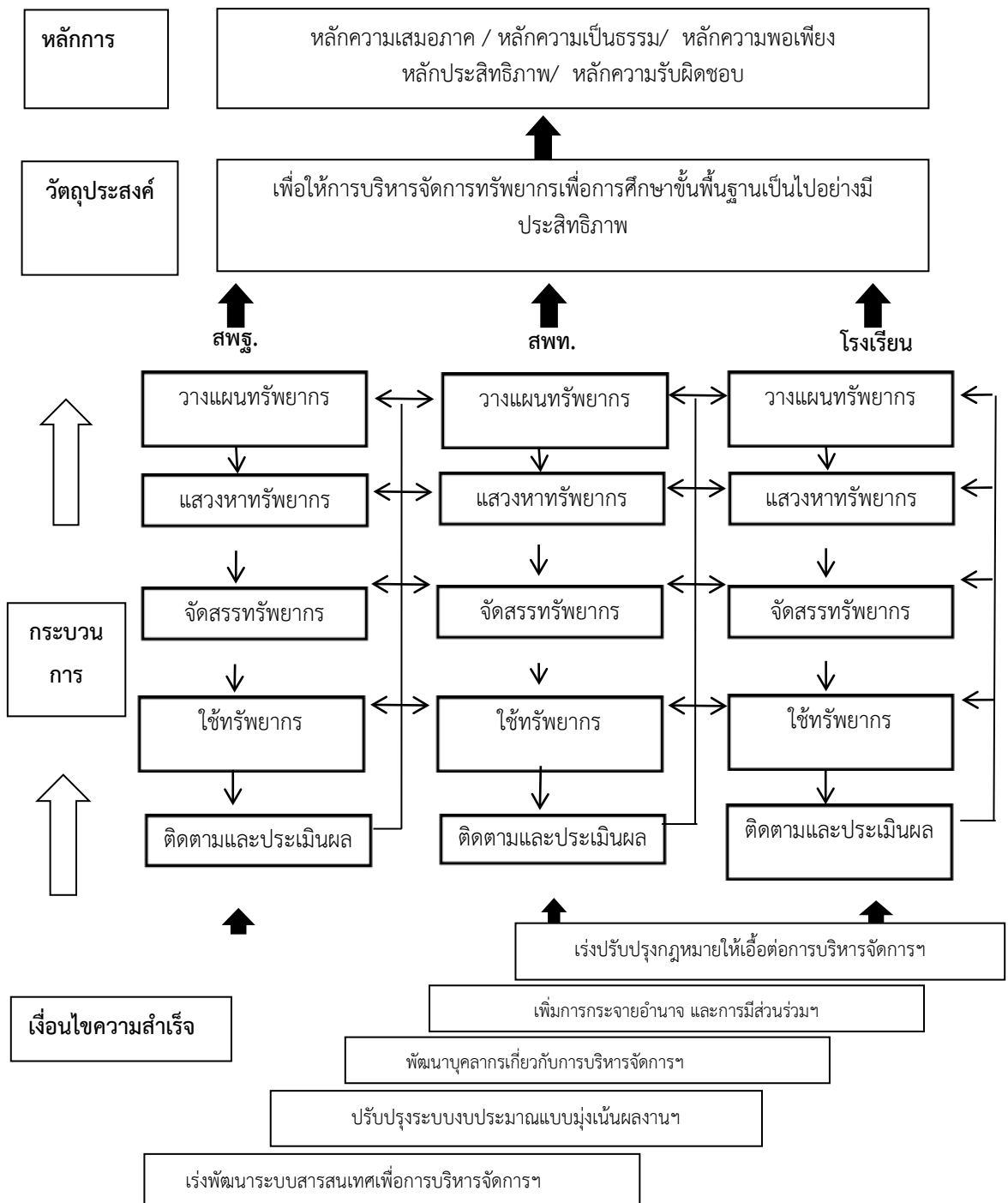
องค์ประกอบที่ 3 หลักการของรูปแบบ ได้แก่ หลักความเสมอภาค (Equality) หลักความเป็นธรรม (Equity) หลักความพอเพียง (Adequacy) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) และหลักความรับผิดชอบ (Accountability)

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการของรูปแบบ ได้แก่ วางแผนทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Planning) แสวงหาทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Mobilization) จัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Allocation) ใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Execution) และติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Monitoring and Evaluation)

องค์ประกอบที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ ได้แก่ แรงพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Management Information System Development) ปรับปรุงระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance based budgeting system Revision) พัฒนาคู่มือเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Professional development) เพิ่มการกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ (Decentralization and Participation Encouragement) และเร่งปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Regulation reform Improvement)

รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าผลการประเมิน ความถูกต้องและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 , 4.73 , 4.45 และ 4.20 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและในแต่ละมิติของเกณฑ์การประเมิน พบว่า ทุกด้านของกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานมีผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้น ด้านการแสวงหาทรัพยากรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.21 และ 3.47 ตามลำดับ ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการใช้ทรัพยากร การติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากรมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.01, 4.48 และ 4.39 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายการพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ ดำเนินการดังนี้

สภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจุบันมีปัจจัยเอื้อสองประการในการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน คือ มีการออกกฎหมายและหลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติหลายฉบับที่มีเจตนารมณ์เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น การวางแผนทรัพยากร การแสวงหาทรัพยากร การจัดสรรทรัพยากร การใช้ทรัพยากร การติดตามและประเมินผล การใช้ทรัพยากร แต่พบว่าสภาพปัญหาของการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านการวางแผนทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่วางแผนการใช้งบประมาณและการคิดต้นทุนได้ไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะเรื่องการคิดต้นทุน ทั้งต้นทุนกิจกรรมและต้นทุนผลผลิต ทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนยังไม่ค่อยให้ความสำคัญมากนักและยังมองไม่เห็นประโยชน์เท่าที่ควร ด้านการแสวงหาทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามที่เสนอไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้น ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจัง การเก็บเงินบำรุงการศึกษาไม่สามารถระทำได้ทุกพื้นที่ เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน สภาพเศรษฐกิจของแต่ละพื้นที่มีลักษณะแตกต่างกัน ดังนั้น จึงมีความเหลื่อมล้ำกันในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปริมาณรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งแตกต่างกัน ประกอบกับวิสัยทัศน์ และภาวะผู้นำของผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างกันจึงทำให้หน่วยงานทางการศึกษาได้รับการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาแตกต่างกัน ด้านการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ อัตราการจัดสรรงบประมาณยังไม่เท่าเทียมระหว่างเด็กประเภทเดียวกัน (มีการจำแนกเด็กไว้ 4 ประเภท คือ เด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส เด็กพิการและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ) ในโรงเรียนแต่ละประเภท (โรงเรียนปกติ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนศึกษาพิเศษโรงเรียนที่เป็นศูนย์บ่มเพาะอัจฉริยภาพ

โรงเรียนจุฬาภรณ) ด้านการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ มีกฎ ระเบียบและแนวปฏิบัติของสำนักงบประมาณ กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนขาดอิสระและไม่คล่องตัวในการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น กฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบ ติดตามและการประเมินตามมาตรา 62 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ยังไม่ได้ประกาศใช้ อยู่ในขั้นตอนการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีปัญหอยู่มาก อาจเกิดจากการระดมทรัพยากรจากภาคส่วนต่าง ๆ ยังทำได้น้อยและ โดยทั่วไปก็มักนึกถึงงบประมาณซึ่งจริงแล้ว งบประมาณเป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น ทรัพยากรดังกล่าวอาจเป็นรายได้ของโรงเรียนที่เกิดจากการลงทุน ได้ประโยชน์จากทรัพย์สินที่มีอยู่ การให้บริการด้านต่าง ๆ เงินบริจาค หรือรายได้จากการเก็บเงินค่าธรรมเนียมต่าง ๆ และรวมไปถึงสิ่งที่ได้มาและเกิดประโยชน์ต่อการศึกษา แต่ไม่ได้เป็นตัวเงิน เช่น แรงงาน ภูมิปัญญา วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม โรงเรียนและหน่วยงานทางการศึกษาแต่ละแห่งก็ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีบริบทต่างกัน ดังนั้น การได้มาซึ่งทรัพยากรดังกล่าวก็มีความแตกต่างกันไป ด้วย ปัจจุบันการคำนวณต้นทุนมาตรฐาน ทั้งต้นทุนกระบวนการ (activity based costing) และต้นทุนผลผลิต (output costing) ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจังและเพียงพอ จึงก่อให้เกิดปัญหาในเรื่อง การจัดทำงบประมาณ หรือระดมทรัพยากรให้พอเพียงตามมาตรฐานที่ควรจะเป็น เนื่องจากไม่ทราบต้นทุนกระบวนการ หรือต้นทุนผลผลิตที่แท้จริง ดังนั้นความพอเพียงของทรัพยากรจึงเป็นความพอเพียงตามความรู้สึกที่ต้องการจะใช้ทรัพยากรแล้วไม่มีจะใช้ ไม่ใช่ความพอเพียงโดยเทียบกับต้นทุนมาตรฐาน งบประมาณเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน เป็นต้นทุนขั้นต่ำที่จะนำไปใช้จัดการศึกษาให้ได้ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวก็เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่พึงพอใจ ไม่ใช่มาตรฐานที่เป็นเลิศระดับนานาชาติ หากต้องการให้ผลการจัดการศึกษามีความเป็นเลิศ ก็ต้องมีการเพิ่มความเข้มข้นของมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้นและทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานคงต้องเพิ่มมากขึ้นกว่าปัจจุบัน ซึ่งทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าวอาจถูกระดมมาจากทุกภาคส่วน จากหน่วยงานภาครัฐด้วยกัน หรือจากภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และในบางโอกาสอาจต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในบางส่วนของจัดการศึกษาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ สมชัย ฤชุพันธุ์และคณะ (2550) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยสถาบันพัฒนาสยาม (2552) ที่ระบุว่า ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในส่วนที่เกินกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่รัฐพึงจัดให้กับนักเรียนทุกคน นอกจากนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ยังได้ระบุเกี่ยวกับภาษีเพื่อการศึกษาเอาไว้ แต่ในทางปฏิบัติจริงยังไม่สามารถดำเนินการได้ตามเจตนารมณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกำหนดรายละเอียดของภาษีดังกล่าวยังไม่ชัดเจน ซึ่งอาจทำให้เกิดความซ้ำซ้อนระหว่างการใช้ภาษีทางอ้อมและภาษีทางตรงเพื่อการศึกษา รวมไปถึงการปรับปรุงแก้ไขมาตรการในการจูงใจเพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ทั้งนี้หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในปัจจุบันบางหลักเกณฑ์เป็นอุปสรรคต่อการระดมทรัพยากรเพื่อ

การศึกษา เช่น รายการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษากำหนดไว้ไม่ครอบคลุมทุกรายการ ขั้นตอนมีความยุ่งยาก ลำบาก เป็นต้น

การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ มีดังนี้

รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ พบว่ามีองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ชื่อรูปแบบ รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบที่ 3 หลักการของรูปแบบ ได้แก่ หลักความเสมอภาค (Equality) หลักความเป็นธรรม (Equity) หลักความพอเพียง (Adequacy) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) และหลักความรับผิดชอบ (Accountability) องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการของรูปแบบ ได้แก่ วางแผนทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Planning) แสวงหาทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Mobilization) จัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Allocation) ใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Execution) ติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Monitoring and Evaluation) องค์ประกอบที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ ได้แก่ เร่งพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Management Information System Development) ปรับปรุงระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance based budgeting system Revision) พัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Professional development) เพิ่มการกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ (Decentralization and Participation Encouragement) และ เร่งปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Regulation reform Improvement) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์ประกอบทั้งหมดที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัยที่ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ตามหลักการ ทฤษฎี และมีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นได้ร่วมให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น จึงทำให้ได้ รูปแบบฯ ที่สร้างขึ้น มีความสมบูรณ์ มีองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยที่มีความชัดเจน สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ที่มีความชัดเจนเป็นขั้นตอน สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงและทุรกันดาร ที่ทำการศึกษาโดย มนต์นัทธ มโนการณ (2555) พบว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning : P) การจัดองค์การ (Organizing : O) การลงมือปฏิบัติ (Doing : D) การควบคุม (Controlling : C) และการปรับปรุง (Acting : A) และมีภารกิจ (Motivating : M) เป็นกลไกในการขับเคลื่อนทุกขั้นตอน และ องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต และองค์ประกอบที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้

การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ พบว่า ผลการประเมินความถูกต้องและความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเกิดจากรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา

และความต้องการของผู้เกี่ยวข้องที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ซึ่งจะทำให้คนไทยได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพเท่าเทียมกัน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้มากที่สุด เพราะความเหลื่อมล้ำทางด้านโอกาสและคุณภาพทางการศึกษาเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนซึ่งทำให้นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง(คะแนน PISA) ใช้ทรัพยากรทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (สาคร สุขศรีวงศ์, 2553) นอกจากนี้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นจะยังมีข้อเสนอแนะในการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับหลักความเสมอภาค หลักความเป็นธรรม หลักความพอเพียงแล้วละก็ โดยต้องเพิ่มเติมองค์ประกอบในสูตรการจัดสรรงบประมาณ เพื่อชดเชยความด้อยโอกาสและความต้องการพิเศษของนักเรียน ดังนั้น หากจะจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้ปกครองนักเรียน/นักเรียนให้มากขึ้นกว่าเดิมก็จะต้องมีการปรับปรุงระเบียบกฎหมายให้เอื้อต่อการดำเนินการดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าเล่าเรียน ค่าบำรุงการศึกษา รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนด้วยแล้วคงต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่ง เพราะโอกาสในการให้ผู้ปกครองนักเรียนสามารถเลือกโรงเรียนให้บุตรหลานของตนตามความต้องการนั้นยังไม่สามารถเลือกได้อย่างอิสระเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาใช้ เพื่อกำหนดจำนวนโรงเรียนที่เหมาะสมสอดคล้องกับโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด
2. ควรมีการกระจายอำนาจให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคลอย่างแท้จริง มีอิสระและคล่องตัวในการตัดสินใจตามหลักธรรมาภิบาล
3. ควรเพิ่มศักยภาพและความสามารถในการหารายได้ของโรงเรียนเพื่อนำรายได้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาอย่างคุ้มค่า
4. ควรปรับเปลี่ยนเจตคติของชุมชน ผู้ปกครองให้ทุกคนตระหนัก มีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียน รับผิดชอบบทบาท หน้าที่ และมีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. ควรให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ภาระค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในส่วนที่เกินกว่าต้นทุนมาตรฐานของผลผลิตที่รัฐพึงจัดให้กับนักเรียนทุกคน
6. ควรกำหนดมาตรการทางภาษีให้เกิดการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่น การยกเว้นภาษีโรงเรือน ลดหย่อนภาษีเงินได้สำหรับเงินบริจาคทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการนำรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพไปใช้ในการปฏิบัติจริง
2. ควรศึกษาเรื่องบัญชีรายจ่ายเพื่อการศึกษาแห่งชาติ (National Education Account)
3. ควรศึกษาและเผยแพร่เทคนิคการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการใช้จ่ายงบประมาณ เช่น การวิเคราะห์ DEA (Data Envelopment Analysis) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

4. ควรศึกษาและพัฒนาระบบการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐ (Public Expenditure Tracking Survey)

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟิค.
- มนต์นัส มโนการณ. (2555). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงและทุรกันดาร. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานประมาณ. (2542). การปรับปรุงระบบการจัดการงบประมาณ. กรุงเทพฯ : กระทรวงสำนักนายกรัฐมนตรี.
- สถาบันพัฒนาสยาม. (2552). โครงการวิจัย เรื่องมาตรการทางภาษีอากรเพื่อส่งเสริมการศึกษา. กรุงเทพฯ : มปป.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI). (2556). ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI).
- สมชัย ฤชุพันธุ์ และคณะ. (2550). ระบบการเงินเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : มปป.
- สาคร สุขศรีวงศ์. (2553). การจัดการ : จากมุมมองนักบริหาร. บริษัท จี. พี. ไชเบอร์ พรินท์ จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของรัฐในมิติทางด้านเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ ดีการพิมพ์ จำกัด.

การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
วัฒนา ไตต่อผล

A DEVELOPMENT OF ACTIVITIES MODEL TO ENHANCE PUBLIC MIND
FOR SECONDARY STUDENTS
WATTANA TAITORPHON

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เปรียบเทียบคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และศึกษาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนหลังเรียน ด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา 2 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 สร้างและหาคุณภาพของ ขั้นที่ 2 ศึกษาผลการทดลองใช้ กลุ่มประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 499 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการสุ่มนักเรียนแบบแบ่งกลุ่ม จำนวน 1 ห้อง จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แบบวัดจิตสาธารณะ และแบบประเมินพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า การสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และการนำรูปแบบไปทดลองนำร่อง พบว่า มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะทุกด้านโดยรวมหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีพฤติกรรม การมีจิตสาธารณะหลังเรียนในภาพรวม อยู่ในระดับ ดีเยี่ยม

คำสำคัญ : รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ ,จิตสาธารณะ

กศ.ด. ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนพิชัย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

Abstract

The purposes of this research were to construct and examine quality of activities model to enhance public mind for secondary students , to compare the characteristics of public mind for secondary students before and after leaning and to study the students' public mind behaviors after learning. The research and development were 2 steps ; Step 1 ; Constructing and examining quality of activities model step 2 ; Study the results of the implementing the activities model. The population was used to draw 499 Mattayom Suksa 1 students of Phichai school. The cluster random sampling was used to draw 40 Mattayom Suksa 1 students of the second semester. The research tools consisted of : The activities model to enhance public mind for secondary students The measurement form of the characteristics of public mind and The evaluation public mind behavior. The data were analyzed by using percentage , mean ,standard deviation and t – test Dependent.

The results of the constructing and examining the activities model was appropriate to be used and the results of the implementing of the activities. not only students have characteristics of public mind after learned higher than before significantly at the level of .05 and also students have public mind behavior after learned was mostly at excellent quality.

Keywords : Activities Model to Enhance Public Mind, Public Mind

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน มีปัญหาที่จะต้องดูแลแก้ไข บางเรื่องอยู่ในภาวะวิกฤตของโลกที่เกิดจากสภาพภายในสังคมและจากการคล้อยตามกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งน่าจะมีการทบทวน เพื่อให้เกิดสังคมที่พึงประสงค์ และเกิดความตระหนักรู้ร่วมกัน คือความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ปัญหาหลักของชาติไม่ทำลายป่า การบุกรุกที่ป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ปัญหาทางสังคมที่มาจากกระแสบริโภคนิยม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (แผนการศึกษาแห่งชาติ (2545 - 2559), 2545, หน้า 1 - 2) การที่จะให้เกิดสังคมที่พึงประสงค์ขึ้นมาได้นั้น เราจะต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพในทุก ๆ ด้านเสียก่อน ซึ่งกระบวนการสำคัญที่จะพัฒนาคน ให้มีคุณภาพตามที่ต้องการได้ก็คือกระบวนการให้การศึกษาให้แก่คนในสังคม หากทุกภาคส่วนไม่สนใจปล่อยปละละเลยอาจทำให้อนาคตเด็กไทยน่าเป็นห่วงโดยเฉพาะการมีความคิดแต่เรื่องของตนเอง มีโลกส่วนตัวสูงให้ความสำคัญกับตัวเองมากกว่าส่วนรวม และความเป็นจิตอาสาต่ำลงมาก (สมพงษ์ จิตระดับ, 2554, หน้า 5) ดังจะเห็นพฤติกรรมที่สื่อถึงการยึดถือตนเองเป็นศูนย์กลางมองข้ามความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องถึงกันของธรรมชาติและสรรพสิ่งรอบตัว ทำให้เกิดการรับรู้และมีความคิดว่า สิ่งของที่เป็นของสาธารณะนั้นเป็นทรัพย์สินของภาครัฐหรือของราชการที่ คนทั่วไปสามารถใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแล หากแต่เป็นหน้าที่ของภาครัฐและข้าราชการพึงจักต้องดูแลรักษาให้คงสภาพอยู่

จึงพากันละเลยหรือไม่สนใจที่จะดูแลรักษาหรือช่วยกันจัดการ เพื่อให้ทรัพยากรสินส่วนกลางคงสภาพอยู่ได้นานมากกว่าสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและยังสอดคล้องกับสุริยเดว ทรีปาตี (2552, หน้า ออนไลน์) ที่ทำการวิจัยพบว่าวัยรุ่นไทยในขณะนี้ขาดจิตสำนึกสาธารณะ ชุมชนอ่อนแอ ไม่สนใจกันและขาดกิจกรรมส่วนรวม ห้างเหินพระพุทธรูปศาสนาและขาดความซื่อสัตย์ และจากดัชนีชี้วัด ต้นทุนชีวิตพบว่า “น้ำใจ/จิตอาสา” คือตัวที่อ่อนแอที่สุดในเด็กไทย รองลงมาคือทัศนคติเชิงบวก ค่านิยมในการทำความดี”

จิตสาธารณะเป็นลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองดีของประเทศ เพราะบุคคลที่มีจิตสาธารณะจะเป็นผู้ที่ตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องดูแลรักษาทรัพยากรสมบัติส่วนรวมของสังคมและตระหนักในสิทธิของตนเอง ไม่ล่วงล้ำสิทธิของผู้อื่น ถึงเวลาที่ต้องร่วมมือกันในการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดกับบุคคลในชาติโดยเฉพาะในเด็ก เพราะเด็กเป็นวัยที่ผู้ใหญ่สามารถปลูกฝังลักษณะอันดีงามให้เกิดขึ้นได้ง่ายกว่าทำในวัยผู้ใหญ่ เพื่อให้เขาได้รับประสบการณ์ที่เพียงพอเป็นพื้นฐานที่สามารถนำไปพัฒนาตนเองได้(ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร ; ประทีป จินจัง ; และทัศนาก ทอภักดี, 2547, หน้า 1)

การเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ มาจากความเชื่อของปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) ซึ่งให้ความสนใจอย่างมากต่อ “ การปฏิบัติ หรือ การลงมือกระทำ ” การได้รับอิสระ ริเริ่มความคิดและลงมือทำตามความคิด ผู้เรียนใช้กระบวนการแก้ปัญหาด้วยตนเอง การให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญที่จะสืบค้นหาความรู้ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้ทดลองปฏิบัติ เสาะหาข้อมูล จัดระเบียบข้อมูล หาข้อสรุป ค้นคว้าหาวิธีการด้วยตนเอง หรือร่วมกันเป็นกลุ่ม ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมั่นใจ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อจะพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสาธารณะได้นั้น ต้องเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายจากการกระทำ และได้กระทำซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่องโดยพัฒนาให้ครบทั้งด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย (ทศนา แคมมณี 2552, หน้า 132) นอกจากนี้ศักดิ์ชัย นิรยุทวิ และคณะ (2544, หน้า 4) ทำการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning) พบว่าการจัดกิจกรรมสามารถสร้างความเป็นคนดีมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม และองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมต้องมีหลักสูตรเป็นตัวตั้งและมีการทำประโยชน์ต่อชุมชนเป็นตัวเสริม นอกจากนี้ Giles and Eyler (1994, 1996) Kendrick (1996 อ้างอิงใน Giles and Eyler, 1998) Gray et al (1996 อ้างอิงใน Giles and Eyler, 1998) ได้ทำการศึกษาการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ปรากฏว่าการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคม โดยที่ผู้เรียนมีความรู้สึกว่า ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ให้คุณค่าต่อกิจกรรมการรับใช้สังคม มีแนวทางในการพิจารณาปัญหาสังคมอย่างมีระบบการพัฒนาหลักสูตรที่ทำให้เกิดจิตสาธารณะพบว่าวิธีการพัฒนากระบวนการทางปัญญา จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งการปรับพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive Behavior Modification)

จากสภาพปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งมั่นที่จะพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรและเป็นคนดีในสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญา สังคมร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม มีจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพิชัย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ ปีการศึกษา 2557 จำนวน 499 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิชัย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 40 คน ซึ่ง ได้มาจากการสุ่มแบบเป็นกลุ่ม (Cluster Random Sampling) 1 ห้องเรียน มี 40 คน

เนื้อหา

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะและพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ

ตัวแปร

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตัวแปรที่ศึกษา คือ คุณลักษณะจิตสาธารณะ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตัวแปรต้น คือ การเรียนโดยใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตัวแปรตาม คือ คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ และพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

การสร้างรูปแบบกิจกรรม

- ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยและประเมินผล จำนวน 1 คน
- ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน
- ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตสาธารณะ จำนวน 2 คน

การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบกิจกรรม

- ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 คน
- นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิชัย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 40 คน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประชากร ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพิชัย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 499 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิชัย อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 40 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ซึ่ง ได้มาจากการสุ่มแบบเป็นกลุ่ม (Cluster Random Sampling) 1 ห้องเรียน มี 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินความเหมาะสมรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่า (IOC ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00)

2. แบบประเมินความเหมาะสมแผนการจัดการเรียนการสอน มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

3. แบบวัดจิตสาธารณะ จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (D) ระหว่าง 0.34 ถึง 0.74 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89

4. แบบประเมินพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ จำนวน 3 ฉบับ คือประเมินโดยครู ประเมินโดยนักเรียน และประเมินโดยผู้ปกครอง ฉบับละ 16 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (D) ระหว่าง 0.31 - 0.72, 0.32 - 0.82 และ 0.33 - 0.85 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86, 0.86 และ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาออกเป็น 8 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์คุณลักษณะจิตสาธารณะ และแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ขั้นที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์คุณลักษณะจิตสาธารณะ และแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะ มาสังเคราะห์สร้างข้อสรุปเพื่อนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดคุณลักษณะของจิตสาธารณะ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการใช้ ด้านการถือเป็นหน้าที่ ด้านการเคารพสิทธิ์ และด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และรูปแบบการเสริมสร้าง จิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นวางแผน ขั้นดำเนินการ และ ขั้นสะท้อนความคิด

ขั้นที่ 3 ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบเรียนรู้ จากนั้นได้นำแนวคิดหรือสาระที่สอดคล้องกันมากำหนดเป็นองค์ประกอบของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นที่ 4 ยกร่างรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย หลักการหรือแนวคิดที่เป็นพื้นฐาน วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม การเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นที่ 5 จัดทำเอกสารประกอบรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นที่ 6 การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ และเอกสารประกอบ จากนั้นทำการแก้ไขปรับปรุง รูปแบบและเอกสารประกอบรูปแบบ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 7 นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิชัย อำเภพิชัย จังหวัดอุดรธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 เพื่อทำการทดลองนำร่องและหาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรม พบว่านักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะและอย่างมีนัยสำคัญ .05 และนักเรียนมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะในระดับดีขึ้นไป

ขั้นที่ 8 ผู้วิจัยดำเนินการแก้ไขปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และเอกสารประกอบ และจัดทำเป็นรูปเล่มฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

การทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน (One Group Pretest – Posttest Design)

ขั้นที่ 1 ก่อนการทดลองดำเนินการวัดจิตสาธารณะนักเรียนก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบวัดจิตสาธารณะมีลักษณะเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ จำนวน 20 ข้อ และแบบประเมินพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียน จำนวน 16 ข้อ ประเมินโดยครูประจำชั้น นักเรียนและผู้ปกครอง

ขั้นที่ 2 ดำเนินการทดลองโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามขั้นตอนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน 4 ขั้นตอน ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง รวม 18 ชั่วโมง

ขั้นที่ 3 หลังการทดลองดำเนินการวัดจิตสาธารณะนักเรียน ด้วยแบบวัดจิตสาธารณะหลังเรียน (Posttest) จำนวน 20 ข้อ และประเมินพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนจำนวน 16 ข้อ โดยครูที่ปรึกษา นักเรียนและผู้ปกครอง จากนั้นนำคะแนนไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และเอกสารประกอบการใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะจิตสาธารณะ ก่อนเรียนกับหลังเรียน และคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะหลังเรียน โดยใช้สถิติ t-test Dependent
3. หาค่าร้อยละ (percentage) ของคะแนนพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะหลังเรียน

สรุปผลการวิจัย

1. การสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1.1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะจิตสาธารณะ และแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ เพื่อนำข้อมูลมาสร้างรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า คุณลักษณะจิตสาธารณะ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการใช้ ด้านการถือเป็นหน้าที่ ด้านการเคารพสิทธิ และด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการ ขั้นสะท้อนกลับ และขั้นเฉลิมฉลอง

1.2. สรุปร่างรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มี 5 องค์ประกอบคือ หลักการหรือแนวคิดพื้นฐาน วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม การเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล และผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการนำรูปแบบไปทดลองนำร่องพบว่า มีความเหมาะสมเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า

2.1 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยรูปแบบเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

2.2 ผลการศึกษาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียน พบว่า โดยภาพรวม นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประเมินโดยครูประจำชั้น โดยนักเรียน และโดยผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ย พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ อยู่ในระดับดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 89.28 รองลงมาคือ ระดับดี คิดเป็นร้อยละ 80.72

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. การสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจากผลการประเมิน สรุปได้ว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด จึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า การดำเนินการพัฒนารูปแบบกิจกรรมโดยมีการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กำหนดองค์ประกอบและจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สอดคล้องกัน มีการทดลองใช้และแก้ไขปรับปรุงจนได้รูปแบบกิจกรรมที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดที่นักการศึกษาได้เสนอไว้อย่างสอดคล้องกันว่า รูปแบบที่ดีจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยมีทฤษฎี หลักการ และแนวคิดเป็นพื้นฐาน มีองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบและองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบจะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการพัฒนา รูปแบบของ Joyce and Weil (2004)

2. การเปรียบเทียบคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

จากการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาแยกตามองค์ประกอบ พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะในด้านการใช้สูงกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนมีการปฏิบัติกิจกรรมหรือสถานการณ์ด้านการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเป็นประจำ เช่น กิจกรรมเวรทำความสะอาด ห้องเรียน สีเขียว ความรู้จากสวนหย่อม เป็นต้น และนักเรียนสามารถดำเนินการและลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้ทันทีโดยไม่ต้องรอเวลาและโอกาส เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ตามกระบวนการขั้นตอนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมจึงทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะจิตสาธารณะสูงขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ (2553) พบว่า แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสามารถกระทำได้ทั้งการจัดกิจกรรมที่เยาวชนเป็นผู้นำกิจกรรม ได้แก่ การรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมเพื่อสังคม กิจกรรมที่เยาวชนเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม อาสาสมัครต่าง ๆ และกิจกรรมที่สามารถทำได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การดูหนัง การเก็บขยะในที่สาธารณะ เป็นต้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชาลา เวชยันต์ (2544) พบว่ากรณีศึกษาที่เรียนด้วยแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนเฉลี่ยความตระหนักในการรับผิดชอบต่อสังคม สูงกว่าก่อนเรียน

อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สำหรับคุณลักษณะจิตสาธารณะในด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นโยชน์ต่อส่วนรวมที่มีผลการเปรียบเทียบต่ำกว่าด้านอื่นนั้น อาจเนื่องมาจากการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นโยชน์ต่อส่วนรวม ต้องรอเวลา โอกาสและใช้เวลาในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำกิจกรรม จึงทำให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมไม่บ่อยครั้ง ส่งผลให้คุณลักษณะจิตสาธารณะด้านนี้ มีผลต่ำกว่าด้านอื่น ควรมีการวางแผนในการจัดกิจกรรมและความพร้อมในการประสานงานกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นโยชน์ต่อส่วนรวมให้เรียบร้อย

3. พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนหลังการใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียน โดยภาพรวมส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ อยู่ในระดับ ดีเยี่ยม ซึ่งผลการประเมินโดยครูที่ปรึกษาสูงกว่าผลการประเมินด้วยนักเรียนเองและประเมินโดยผู้ปกครองนั้น อาจเนื่องมาจากนักเรียนสามารถเชื่อมโยงการแสดงออกของตัวแบบที่ได้จากการสังเกต มาประยุกต์ใช้ด้วยการเลียนแบบในชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับความเป็นจริงที่พบเห็นในโรงเรียนหรือชุมชน การรวมกลุ่มที่มาจากหมู่บ้านหรือชุมชนเดียว เพื่อการร่วมกันวางแผน ศึกษาสภาพปัญหาของชุมชนด้วยการพูดคุยกับ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับผู้ปกครองหรือหัวหน้าชุมชน เป็นความต้องการให้บริการ ช่วยเหลือผู้อื่น ดูแลรักษาส่งที่เป็นสาธารณะสมบัติของส่วนรวม รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมในพัฒนาชุมชนของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura (1989) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เกิดจากการพัฒนาจิตใจของตนเอง ที่เริ่มจากการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญา จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งนับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการแสดงออกทางความคิดลงสู่การลงมือปฏิบัติด้วยการรับใช้สังคมในสถานการณ์จริง ครูเป็นผู้จัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีการเตรียมความพร้อมและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติจริงให้กับผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ทำให้มองเห็นพัฒนาการของพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำการวิจัยไปใช้

1. เนื่องจากผลการนำรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาไปใช้ ปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจว่าสามารถพัฒนาคุณลักษณะจิตสาธารณะได้ จึงนับว่าเป็นรูปแบบกิจกรรมอีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นทางเลือกที่ผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรม และสามารถนำไปประยุกต์ปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมของผู้เรียน

2. ควรมีการติดตามความต่อเนื่องและยั่งยืนของการแสดงออกของคุณลักษณะจิตสาธารณะที่เป็นรูปธรรมในทุกระดับชั้น โดยใช้เวลาในการประชุมประจำสัปดาห์ ในชั่วโมงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเก็บข้อมูลเพื่อทราบถึงความคงทนของคุณลักษณะจิตสาธารณะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในข้ออื่น ๆ เช่น ด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านรักความเป็นไทย เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณลักษณะจิตสาธารณะกับพฤติกรรม การมีจิตสาธารณะของนักเรียนที่ใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ. (2553). **แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย : กรณีศึกษากลุ่มและเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานด้านจิตสำนึกสาธารณะ**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ขวลา เวชยันต์. (2544). **การพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้ สังคมเพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมมณี. (2552). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ. (2547). **รูปแบบการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาให้มี จิตสาธารณะ : การศึกษาระยะยาว**. ใน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ เนื่องในวันสถาปนาสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ครบรอบ 49 ปี. หน้า 1 – 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศักดิ์ชัย นิธิภูหวิ และคณะ. (2544). **รายงานการวิจัย เรื่อง การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2554). หัวข้อเสวนา “ **ทิศทางเด็กพันธุ์อาร์รองรับตลาดอาเซียน 58** ” ในงานแถลงข่าวประกาศสนับสนุนโครงการส่งเสริมวัฒนธรรมสร้างสรรค์การเรียนรู้ระดับ อาชีวศึกษา ครั้งที่ 1/2554 : สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณภาพเยาวชน (สสค.) และ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 8 มิถุนายน 2554.
- สุริยเดว ทรีปาตี. (2552). **ปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยป้องกันหรือส่งเสริมสุขภาพวัยรุ่น**. สืบค้น เมื่อ 20 ธันวาคม 2552, จาก <http://www.wearehappy.in.th/happykids/happykidsteen/>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **แผนการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๕-๒๕๕๙)**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- Bandura, A (1997). **Social learning theory**. Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall.
- Giles, D. E., & Eyler, J. S. (1998). **Service-learning and the development of expert Citizens : Service-learning and cognitive science**. In R. G. Bringle & D. K. Joyce, B. R. and Weil, E.A. (2004). **Models of teaching (7th ed.)**. London : Allyn&Bacon.

การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41
สมชาย อังสุโชติเมธี

A STUDY OF STATES AND OPERATIONAL GUIDELINES
OF THE STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM IN KLONGLANWITTAYA
SCHOOL OF SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 41
SOMCHAI ANG SUCHOTMETEE

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ และแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 โดยมีประชากร และแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนโรงเรียนคลองลานวิทยา จำนวน 79 คน แหล่งข้อมูลการศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 โดยรวมและรายด้าน มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ได้แก่ โรงเรียนต้องขอความร่วมมือจากครูที่ปรึกษาในการดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ให้ความเอาใจใส่และเป็นกันเองกับนักเรียน โรงเรียนควรตั้งทีมประสานงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนคัดเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อนำไปพัฒนาในครั้งต่อไป โรงเรียน ควรจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อนำไปพัฒนาในครั้งต่อไป และ โรงเรียนควรส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาให้กับฝ่ายที่รับผิดชอบ ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ดำเนินการช่วยเหลืออย่างมีขั้นตอนและคอยติดตามอยู่เสมอ

คำสำคัญ : สภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กศ.ด., ครูโรงเรียนคลองลานวิทยา จังหวัดกำแพงเพชร

Abstract

This research aimed to study the state and operational guidelines in the Student Care and Support System at Klonglanwittaya school of Secondary Educational Service Area Office 41. The instruments used for data collection were documents and related researches, the questionnaire and interview from the Best Practice directors, teachers, and schools. The data were analyzed in terms of Mean, Standard Deviation: S.D., and Content Analysis.

The result showed that the states in the Student Care and Support System at Klonglanwittaya school of Secondary Educational Service Area Office 41 both overall and detail were at a very good level. The Operational guidelines for the Student Care and Support System at Klonglanwittaya school of Secondary Educational Service Area Office 41 were to have cooperation from students' advisors to set up the coordinating team for screening students, to create activities which related to students demand, to prevent and solve problems, and to inform the problems of students when they pass class.

Key word: the conditions and operations in the Student Care and Support System

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเปรียบดังเรือลำใหญ่ ต้องอาศัยลูกเรือที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นคนดี และมีคุณค่าในสังคม เพื่อนำพาประเทศไปสู่จุดหมายอันมั่นคง เยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติ จำ ต้องได้รับการปลูกฝังจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยขัดเกลาจิตใจหล่อหลอมให้เป็นคนดีมีคุณธรรมดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า

“...เด็กไทยต้องฝึกอบรมธรรมจริยาให้สมบูรณ์พร้อมในตนเอง จักเป็นคนดี คนมีประโยชน์ และสามารถรักษาตัว รักษาชาติบ้านเมือง ให้ดำรงอยู่ด้วยความเจริญมั่นคงต่อไปได้...”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดในมาตรา 52 ว่าเด็กและเยาวชนมีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในฐานะที่มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้โรงเรียนนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาดำเนินการในโรงเรียนอย่างจริงจัง โดยใช้แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งในอดีตกรมสามัญศึกษาได้ กำหนดกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้โรงเรียนปฏิบัติ ใน 5 ประการ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหา และการส่งต่อ (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, ม.ป.ป.)

โรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ประจำอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในปีการศึกษา 2558 มีนักเรียนจำนวน 1,463 คน บุคลากร และครู รวม 85 คนได้ดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้ มาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่ได้มีการสำรวจสภาพปัญหา และแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จึงจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองลานวิทยาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสามารถสร้างเยาวชนให้มีคุณภาพออกสู่สังคมได้ตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาสภาพ และแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1.1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 แหล่งข้อมูลได้แก่ ครูผู้สอน โรงเรียนคลองลานวิทยา ทั้งหมด จำนวน 79 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตามกรอบเนื้อหา ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 1.2 การยืนยันสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 แหล่งข้อมูลได้แก่ รองผู้อำนวยการโรงเรียนคลองลานวิทยา จำนวน 3 คน ครูที่เป็นหัวหน้าฝ่ายงาน จำนวน 4 คน ครูที่อยู่ในฝ่ายงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

(Purposive Selection) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) วิเคราะห์ข้อมูลโดย การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 มีรายละเอียด ดังนี้

แหล่งข้อมูลในการศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีเด่น จำนวน 3 โรงเรียน จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) วิเคราะห์ข้อมูลโดย การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนคลองลานวิทยามีการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีการดำเนินงานเป็นลำดับ ดังนี้

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน อยู่ในระดับมาก ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาย อยู่ในระดับมาก ด้านการคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับมาก และด้านการส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนคลองลานวิทยา ที่ควรปฏิบัติเพิ่มเติมในแต่ละด้าน จากการปฏิบัติงานที่ผ่านมา มีดังนี้

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ โรงเรียนต้องขอความร่วมมือจากครูที่ปรึกษาในการดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ให้ความเอาใจใส่และเป็นกันเองกับนักเรียน

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน คือ โรงเรียนควรตั้งทีมประสานงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คัดเลือกเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการคัดกรองนักเรียน

2.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน คือ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อการนำไปพัฒนาในครั้งต่อไป

2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาย คือ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาย และมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อการนำไปพัฒนาในครั้งต่อไป

2.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน คือ โรงเรียนควรส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาให้กับฝ่ายที่รับผิดชอบ ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ดำเนินการช่วยเหลืออย่างมีขั้นตอนและคอยติดตามอยู่เสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ได้ดังนี้

สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ภาพรวมทุกด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า โรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และดำเนินการตามขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ กรมสามัญศึกษา, 2544 หน้า 3 อ้างถึงใน วีระพงษ์ วันทา, 2555 หน้า 12) ว่าได้ให้หลักการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมีรายละเอียด ดังนี้ การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ให้นักเรียนเป็นคนดี เก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่าง เป็นสุขนั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนด้านสติปัญญาแล้ว การป้องกันช่วย เหลือ และแก้ไขปัญหิต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ เกี่ยว ข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครู อาจารย์ทุกคน ในสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินการในด้านต่าง ๆ มีหน้าที่ที่จะต้อง ปลูกฝังความรู้สึกผิดชอบ (Conscience) หรือจริยธรรม (Morality) ลงในตัวเด็กเพื่อให้เขาเจริญ เติบโตเป็นสมาชิกที่ดีมีประสิทธิภาพของชาติ การดำเนินงาน เพื่อป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หรือการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะต้องมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบมี หลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิควิธีการ หรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

หากพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะว่าโรงเรียนได้ให้ความสำคัญในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อพบปะพูดคุยกับนักเรียนทุกวัน การจัดกิจกรรมผู้ปกครองจิตอาสาให้ผู้ปกครองหมุนเวียนมาพบครูที่ปรึกษา และการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนของครูที่ปรึกษาเพื่อพบปะพูดคุยกับผู้ปกครองนักเรียนและเห็นสภาพการเป็นอยู่ของนักเรียนอย่างแท้จริง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเก็บข้อมูลนักเรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ กรมสามัญศึกษา, 2544 หน้า 3 อ้างถึงใน วีระพงษ์ วันทา, 2555 หน้า 12) ว่าได้ให้หลักการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพระบบหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิตได้ร่วมกันวางรากฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนซึ่งมีการดำเนินงาน คือ ปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา และครูอาจารย์ให้ส่งเสริมดูแลพัฒนานักเรียนทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม แล้ววางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่า นักเรียนทุกคนมีอาจารย์อย่างน้อยหนึ่งคนที่จะคอยดูแลทุกข์สุขอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง และคอยสนับสนุนให้ครูอาจารย์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง เพื่อให้บ้าน สถานศึกษาและชุมชน เชื่อมประสานและรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่าย ช่วยกันเฝ้าระวังดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า โรงเรียนดำเนินการเก็บข้อมูลการคัดกรองนักเรียนไว้เป็นความลับ ข้อมูลการคัดกรองนักเรียนมีความน่าเชื่อถือ และครูที่ปรึกษาทราบ ถึงจุดเด่น และสิ่งที่ควรปรับปรุงของนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบครบทุกคน เพื่อใช้ในการสรุปผลการคัดกรองนักเรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, ข หน้า 44 อ้างถึงใน เพ็ญศรี นิตยา, 2552, หน้า 90) กล่าวว่าในการดำเนินงานเพื่อการคัดกรองสถานศึกษาจะต้องดำเนินการคัดกรองนักเรียน ซึ่งมีกระบวนการในการคัดกรอง ดังนี้ คือ 1) จัดทำเกณฑ์การคัดกรองเพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันของสถานศึกษา 2) พิจารณาข้อมูลเพื่อการคัดกรอง 3) ดำเนินการคัดกรอง 4) สรุปผลการคัดกรอง ถ้าในขั้นนี้สรุปไม่ได้ก็ทำการพิจารณาข้อมูลใหม่ แต่ถ้าได้ก็ดำเนินการต่อ 5) รายงานผลการคัดกรอง ซึ่งการคัดกรองถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่มีความยาก ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ความเสียสละ และความชำนาญในการวิเคราะห์ข้อมูล

ด้านการส่งเสริมนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมตามวันสำคัญต่าง ๆ อยู่เสมอ จัดประชุมผู้ปกครองเพื่อรายงานผลการเรียน พูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองในด้านพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนในทุกภาคเรียน และการจัดกิจกรรมคั่นคว้าอิสระ(วิชา IS) ให้กับนักเรียนตามแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี สอดคล้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุนชีวิตคุณภาพเด็กไทย (2556, อ้างถึงใน สุนทร ทองคำพงษ์ , 2557 หน้า 25-27) มีการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนให้เต็มความสามารถ พบว่าพลังบวกยิ่งมากเท่าไรจะช่วยลดการเกิดปัญหาอารมณ์และพฤติกรรมในวัยรุ่น และเพิ่มความรู้สึที่ดีต่อตนเอง และหากพบว่า Developmental Assets ที่มากจะสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงที่น้อยลง ไม่ว่าจะลดความเสี่ยงต่อความก้าวร้าวรุนแรง การใช้สุราและสารเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การประพฤติดกึกกฏหมาย

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า ครูสามารถติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียนเมื่อนักเรียนเกิดปัญหาได้ตลอดเวลา โรงเรียนมีโครงการผู้ปกครองจิตอาสา และเครือข่ายผู้ปกครอง ทำให้ครู และผู้ปกครองมีการประสานสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอ ครูให้คำปรึกษากับนักเรียนได้อย่างชัดเจนและทันต่อสถานการณ์ นอกจากนั้นโรงเรียนยังมีการจัดหาทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สอดคล้องกับ จูรีรัตน์ มีพันธ์ (2553, หน้า 66) พบว่า ครูต้องให้การดูแลใส่ใจอย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยจนเป็นปัญหาสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนานักเรียนให้เติบโตเป็นคนมีคุณภาพของสังคม

ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า ครูมีทักษะในการแก้ปัญหา นักเรียนที่ได้รับการส่งต่อ และสามารถติดตามนักเรียนที่ถูกส่งต่อทั้งภายในและภายนอกทุกกรณี และรายงานให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบสม่ำเสมอ อีกทั้งยังมีความชัดเจนของข้อมูลนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือก่อนการส่งต่อ สอดคล้องกับ ประภูศักดิ์ บัวดีบ (2552, หน้า 52) พบว่า ได้ดำเนินการส่งต่อนักเรียนที่ต้องพัฒนาด้านความประพฤติในการปฏิบัติตามระเบียบวินัยของนักเรียน ระเบียบวินัยของโรงเรียน เช่น การจัดกิจกรรมโฮมรูม การประสานความร่วมมือกับนักเรียน การให้ความรู้และทักษะในการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน จัดกิจกรรมเพื่อให้กำลังใจและส่งเสริมนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ประสานงานกับผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำความเข้าใจธรรมชาติของเด็กวัยรุ่น จัดองค์ความรู้เรื่องจิตวิทยาวัยรุ่น ให้ความรู้และทักษะการให้คำปรึกษา ให้ความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมชั้นเรียน และให้ครูได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ตรงให้นักเรียนร่วมคิดร่วมทำ และการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการให้คำปรึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานในการบริหาร

งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันสามารถใช้ได้สะดวกรวดเร็วและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การอภิปรายผลแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 เป็นรายด้าน มีดังนี้

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนต้องอาศัยความร่วมมือจากครูที่ปรึกษาในการดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ให้ความเอาใจใส่และเป็นกันเองกับนักเรียน กำหนดให้ครูที่ปรึกษาออกเยี่ยมบ้านนักเรียนให้ครบทุกคน และมีเครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียน สอดคล้องกับ วีระพงษ์ วันทา (2555, หน้า 12) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการดำเนินงานร่วมกันของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับกระทรวงสาธารณสุข ร่วมกันวางรากฐานในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงานให้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหาร และครูอาจารย์ ให้ส่งเสริมดูแลพัฒนานักเรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม วางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่า นักเรียนทุกคนมีครู อาจารย์ อย่างน้อยหนึ่งคน ที่จะคอยดูแลทุกข์สุขอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง และความสำเร็จของงานต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมกระทำของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรตั้งทีมประสานงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คัดเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองนักเรียน สร้างเครื่องมือที่หลากหลายในการคัดกรองนักเรียน ซึ่งจะได้ข้อมูลครบในทุกด้าน และสถานศึกษาควรให้ครูที่ปรึกษา คัดกรองนักเรียนโดยใช้แบบบันทึกในการคัดกรองนักเรียนรายบุคคล สอดคล้องกับ ประภูศักดิ์ บัวดี (2552, หน้า 51) การคัดกรองนักเรียนนั้น ผู้บริหาร ควรส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรทำงานอย่างมีความสุข โดยจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนงบประมาณเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน มีการรวบรวมข้อมูล จัดทำเอกสารคู่มือการคัดกรองนักเรียนแต่งตั้งผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูที่ปรึกษาประจำชั้น

ด้านการส่งเสริมนักเรียน โรงเรียน ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาในครั้งต่อไป จัดกิจกรรมโฮมรูมในตอนเช้าทุกวัน เพื่อพบปะพูดคุยและรับทราบความคิดเห็นของนักเรียนในแต่ละวัน และโรงเรียนควรนำผลการประเมินกิจกรรมไปพัฒนาในการดำเนินงานในครั้งต่อไป สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2547, หน้า 39-42 อ้างถึงใน ประเสริฐ สวนจันทร์, 2553, หน้า 33-36) กล่าวว่า การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคน ที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษา ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ หรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ และมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป วิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมนักเรียน มีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถดำเนินการได้แก่ กิจกรรมสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) (สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2549, หน้า 28-33, อ้างถึงใน ประเสริฐ สวนจันทร์, 2553 หน้า 33-37) กล่าวว่า เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ ซึ่งสถานที่ที่ใช้จัดอาจเป็นห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน และมีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้าน

ต่าง ๆ เช่น การรู้จักตนเอง การรู้จักผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม มีทักษะในการตัดสินใจ ทักษะการปรับตัวและการวางแผนชีวิต ซึ่งครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยกัน นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถ และป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อีกด้วยการจัดประชุมผู้ปกครองผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) เป็นการพบปะกันระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียน และผู้ปกครองด้วยกัน เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพ มีความสามารถยิ่งขึ้น

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญา และมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อนำไปพัฒนาการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป ผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการออกเยี่ยมบ้านให้การช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาทุกคน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมในชั้นเรียนโดยการให้เพื่อนดูแลเพื่อน เพื่อนช่วยเพื่อน และการให้คำปรึกษากับเพื่อน สอดคล้องกับ จูริรัตน์ มีพันธ์ (2553, หน้า 66, อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2547, หน้า 3) ที่กล่าวสรุปไว้ว่า ครูต้องให้การดูแลใส่ใจนักเรียนอย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยจนเป็นปัญหาสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนานักเรียนให้เติบโตเป็นคนมีคุณภาพของสังคม

ด้านการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนควรส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาให้กับฝ่ายที่รับผิดชอบครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ดำเนินการช่วยเหลืออย่างมีขั้นตอนและคอยติดตามอยู่เสมอ โรงเรียนต้องขอรับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก เมื่อพบว่านักเรียนมีปัญหาเกินกว่าที่โรงเรียนจะดำเนินการแก้ไขได้ และควรตั้งทีมครูและนักเรียนไว้คอยติดตามช่วยเหลือให้นักเรียนที่มีปัญหาในด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อการแก้ปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ สอดคล้องกับ กรมสุขภาพจิต (2544, หน้า 39, อ้างถึงใน บรรทมรวมมิตร (2553, หน้า 18) ว่าความสำเร็จในการช่วยเหลือนักเรียน เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของนักเรียน ครูทุกฝ่ายและการสนับสนุนอย่างดียิ่งของผู้ปกครอง อีกทั้งหากมีจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาประจำโรงเรียนเพื่อร่วมกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนก็จะทำให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดเป็นนโยบายให้ชัดเจน และติดตามให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยวางแผนการดำเนินงานตามนโยบายเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการกำกับ ติดตาม ส่งเสริม ให้โรงเรียนดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างต่อเนื่อง
3. โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจัดให้มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ติดตาม และรายงานผล ให้แต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาท และส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4. ครู เป็นตัวจักรสำคัญในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรสร้างแรงจูงใจให้ครูมีการร่วมมือกันดำเนินงานเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย นำข้อมูลที่ได้ มาคัดกรองนักเรียน แยกนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา จากนั้นจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตรงตามความต้องการของนักเรียน และมุ่งเน้นช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา พร้อมทั้งวางแผนการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ มีการส่งต่อให้กับหน่วยงานภายนอกหากมีความจำเป็น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษา เรื่อง แนวทางการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคลในสถานศึกษา
2. ควรมีการศึกษา เรื่อง แนวทางการคัดกรองนักเรียนในสถานศึกษา
3. ควรมีการศึกษาเรื่องแนวทางการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมนักเรียนตามศักยภาพในสถานศึกษา
4. ควรมีการศึกษาเรื่องแนวทางการดำเนินการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
5. ควรมีการศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรมสามัญศึกษา. (2544). การประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมสุขภาพจิต. (2546). คู่มือการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 -ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6). กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- จूरี่รัตน์ มีพันธ์. (2553). การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1. ครุศาสตรมหาบัณฑิต.
- ณัฐภูมิ อินชัยวงศ์. (2552). บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. ครุศาสตรมหาบัณฑิต.
- บรรทม รวมมิตร. (2553). การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเวียงแก่นวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.
- ประยูร อัครบวร. (2552). การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม (Network Building and Participatory). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเสริฐ สอนจันทร์. (2553). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.
- ประภูศักดิ์ บัวดีบ. (2552). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนภูซางวิทยาคมอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา. ครุศาสตรมหาบัณฑิต.

- เพ็ญศรี นิตยา. (2552). สภาพและปัญหาการดำเนิน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4. ครุศาสตร์มหาบัณฑิต.
- วีระพงษ์ วันทา. (2555). การศึกษาผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครู
ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 (อุบลราชธานี –
อำนาจเจริญ). ครุศาสตร์มหาบัณฑิต.
- สุนทร ทองคำพงษ์. (2557). รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับแม่วัยรุ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต.
- สุวัฒน์ แก้วหนองฮี. (2555). การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียน
สามัคคีศึกษาอำเภอชุมพลบุรี จ.สุรินทร์. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต.
- สมศักดิ์ วรรณศิริ. (2550). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนที่เปิดสอนใน
ระดับช่วงชั้นที่ 3 – 4 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 .
- อรรถัย มงคลาด. (2552). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์
24 อำเภอจุนจังหวัดพะเยา. ครุศาสตร์มหาบัณฑิต.สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้น
พื้นฐาน. (2546). คู่มือการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
และแก้วิกฤตสังคม. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไข
เพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2545 .กรุงเทพฯ : 2546.
- WWW.yongkon.ac.th/care2559/file/sysshelp.doc กรอบความคิดระบบการดูแลช่วยเหลื่อ
นักเรียน.

ผลการพัฒนาทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ
โดยใช้บทบาทสมมติสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
อนุสิทธิ์ พันธุ์กล้า

THE EFFECT OF DEVELOPMENT OF INTERPERSONAL SKILLS AND
RESPONSIBILITY USING ROLEPLAY FOR PRE-SERVICE TEACHERS
ANUSIT PANKLAM

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติของนักศึกษาวิชาชีพครู 2) เพื่อศึกษาพัฒนาการทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบระหว่างและหลังการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติของนักศึกษาวิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1 รหัส 5911206 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษ รหัสวิชา 1211102 ปีการศึกษาที่ 2/2559 จำนวน 27 คน ได้มาจากการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ คู่มือการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ แบบทดสอบวัดผล การเรียนรู้ แบบประเมินความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบที่มีต่อจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาทสมมติ

ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติของนักศึกษาวิชาชีพครู สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพัฒนาการด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กิจกรรมบทบาทสมมติ, นักศึกษาวิชาชีพครู, ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Abstract

The purposes of this research were to: 1) compare the students' learning outcome before and after using roleplay for pre-service teachers 2) study the students' interpersonal skill and responsibility towards the roleplay. The sample used for the study consisted of twenty-seven students major of English, the first year under faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Thailand. They were purposive selected. The research instruments were roleplay activity manual, test on using roleplay, and the assessment form of the interpersonal skill and responsibility.

The study revealed that the students' learning outcome after using roleplay was significantly higher than before at .05 level and the students' interpersonal skill and responsibility towards using roleplay was the highest in general at

Keywords: roleplay activities/ pre-service teachers/ interpersonal skill and responsibility

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมโลกปัจจุบันเป็นสังคมข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้า ความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ และวัฒนธรรม มีผลกระทบทั่วถึงอย่างรวดเร็ว บุคคลในสังคมต้องติดต่อพบปะเพื่อดำเนินกิจกรรมทางสังคมหรือเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ภาษาต่างประเทศจึงกลายเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งในการสื่อสาร ความรู้สึคนึกคิดเพื่อให้เกิดความเข้าใจกันและกันในการศึกษาหาข้อมูลความรู้ และถ่ายทอดวิทยาการต่าง ๆ แก่กันในด้านเศรษฐกิจ ภาษามีความจำเป็นยิ่งขึ้นในการเจรจาต่อรองด้านการค้าและการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจะช่วยสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างชนชาติไทย เพราะมีการเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของแต่ละเชื้อชาติ ทำให้สามารถปฏิบัติต่อกันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมมากขึ้น (กรมวิชาการ, 2551 หน้า 37)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550 หน้า 61) ในฐานะที่เป็นหน่วยงานกำกับและส่งเสริมการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาจึงได้ดำเนินการโครงการ จัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (TQF : Hed หรือ Thai Qualifications Framework for Higher Education) เพื่อเป็นเครื่องมือในการนำนโยบายที่ปรากฏในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติในส่วนของมาตรฐานการอุดมศึกษาไปสู่การ ปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษามุ่งเน้นเป้าหมาย การจัดการศึกษาที่ผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของนักศึกษาซึ่งเป็นการประเมินคุณภาพ บัณฑิตที่ได้รับคุณวุฒิแต่ละคุณวุฒิและสื่อสารให้สังคม ชุมชน รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศเข้าใจได้ตรงกันและเชื่อมั่นถึงผลการเรียนรู้ที่บัณฑิตได้รับการพัฒนามีมาตรฐานที่สามารถเทียบเคียงกันได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งในปี พ.ศ. 2557 ได้มีการกำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 (สำนักมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา, 2557

หน้า 15) โดยกำหนดไว้ในองค์ประกอบการประกันคุณภาพระดับหลักสูตรคือองค์ประกอบที่ 2 บัณฑิตตัวบ่งชี้ที่ 2.1 คุณภาพ บัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

ความรับผิดชอบเป็นคุณธรรมที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศเมื่อบุคคลมีความรับผิดชอบย่อมแสดงให้เห็นถึงวุฒิภาวะด้านอุปนิสัยและเป็นส่วนประกอบที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคมซึ่งหากทุกคนในสังคมรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ต่าง ๆ ของตนอย่างดียิ่งแล้วก็จะก่อให้เกิดความสงบสุขตลอดจนเกิดความเจริญงอกงามในสังคมการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อหน้าที่กับเยาวชนเป็นการสร้างคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อตนเองต่อการเรียนและการพัฒนาเป็นพลเมืองดีต่อไปซึ่งเปรียบเสมือนเป็นการสร้างรากฐานที่สำคัญที่ทำให้เยาวชนประสบความสำเร็จหรือประสบความสำเร็จในการเรียนหรือการทำงานใดใด สถาบันการศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งของสังคมที่มีภาระหน้าที่ในการอบรมและพัฒนาด้านตัวบุคคล ช่วยพัฒนาความคิด ความรับผิดชอบและช่วยพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนได้เพื่อให้เกิดความรู้ทักษะประสบการณ์ตลอดจนเจตคติที่ดีโดยการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการปลูกฝังส่งเสริมพัฒนาความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ดังนั้นการศึกษาเป็นการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อในแต่ละด้านที่จะกระทำได้อีกฝ่ายประสานความคิดและความร่วมมืออย่างจริงจังนับตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันสังคมซึ่งสถาบันเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อเยาวชนเป็นอย่างมาก พัฒนาวดี อนุสรณ์เทวินทร์ (2542 หน้า 1-2)

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542 หน้า 4) กล่าวว่า ความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือร่วมใจกันและก่อให้เกิดพลังที่เข้มแข็งซึ่งจะทำให้สามารถทำสิ่งที่ยากและมีปริมาณมากให้สำเร็จได้โดยง่ายเร็วอีกทั้งยังได้ผลดีกว่าที่ต่างคนต่างทำ ซึ่งสอดคล้องกับ วิจิตร อาวะกุล (2542 หน้า 274) ที่ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อร่วมมือการทำงานจะช่วยส่งเสริมให้ผลงานมีคุณภาพสูงดีกว่าต่างคนต่างทำช่วยสร้างความเข้มแข็งความเหนียวแน่นในการความสัมพันธ์สามัคคีให้สูงขึ้นทำให้มีความรับผิดชอบและความผูกพันต่องานมากขึ้น

การเรียนระดับมหาวิทยาลัยเป็นการเรียนที่นักศึกษามีความเป็นอิสระมาก การที่จะประสบความสำเร็จในการศึกษาอย่างดีต้องอาศัยความตั้งใจความรับผิดชอบต่อตนเองและการตั้งใจในการฝึกฝนและศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตัวเองรวมทั้งแสวงหาวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนให้สูงขึ้น ความรับผิดชอบต่อตนเองจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาระดับปริญญาตรีเพราะผู้สอนไม่ได้อยู่ใกล้ชิดเพื่อคอยแนะนำนักศึกษาอย่างใกล้ชิดตลอดเวลาโดยทั่วไปนักศึกษาไม่เคยชินกับการเรียนการสอนและการจัดการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้บ่อนความรู้ให้โดยไม่มีความกระตือรือร้นที่จะขวนขวายหาความรู้ด้วยตนเอง ขาดความรับผิดชอบต่อความมีระเบียบวินัยจึงควรจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม หากไม่สามารถฝึกให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อตัวเองได้แล้วย่อมเป็นการยากที่จะพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรมจริยธรรมวินัยและลักษณะนิสัยใฝ่เรียนรู้ ดังนั้นการให้นักศึกษาครูได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อตนเองจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังและให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นอย่างมากโดยเน้นวิธีคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ด้วยปัญญาอย่างรอบคอบ เพราะเนื่องจากนักศึกษาเหล่านี้จะต้องประกอบอาชีพในการสอนในอนาคตดังนั้นจึงควรได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียนที่จะสอนในอนาคต

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย พบว่า วิธีแก้ปัญหาลำต้นสามารถทำได้โดยการจัดการกิจกรรม การเรียนการสอนให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นคือการนำบทบาทสมมติต่าง ๆ มาใช้ในห้องเรียน ลาตัส (Ladousse.1997 หน้า 5) และเมนส์ (Ments.1983 หน้า 24-27) ได้กล่าวว่ากิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมฝึกทักษะการพูดที่สนุกช่วยให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน และมีโอกาสฝึกพูดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ ทำให้ผู้เรียนกล้าแสดงความรู้สึกที่ซ่อนอยู่ให้โอกาสกับผู้เรียนที่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น และเป็นแรงจูงใจนำไปสู่การเรียนรู้โดยอัตโนมัติ และจากงานวิจัยของพจน์ท์ ไวยยานนท์ (2541 หน้า 37) วรวรรณีย์ ราชสงฆ์ (2541 หน้า 72) พบว่ากิจกรรมบทบาทสมมติช่วยให้ผู้สวมบทบาทมีความคิดสร้างสรรค์เปิดเผย เกิดความมั่นใจในตนเองกล้าแสดงออก มีความกระตือรือร้น สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ และปรับพฤติกรรมของตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับการพูดภาษาอังกฤษในชีวิตจริง ในขณะเดียวกันกิจกรรมบทบาทสมมติช่วยให้ผู้เรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ได้เรียนรู้จักการทำงานกับผู้อื่นอันจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล และยังทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนสนุกสนานเป็นกันเองอีกด้วย

การเรียนการสอนในรายวิชาการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษเป็นหนึ่งในวิชาที่เปิดสอนในโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรที่เน้นการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้นักศึกษาสามารถฝึกทักษะในด้านต่าง ๆ ตามคุณลักษณะ บัณฑิตที่พึงประสงค์ โดยจะเน้นฝึกทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบด้วยการทำกิจกรรมบทบาทสมมติโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม เนื่องจากผู้สอนพบว่าผู้เรียนควรมีพฤติกรรมที่ควรปรับปรุงในด้านความร่วมมือในการทำงาน ความภาคภูมิใจในห้องเรียน และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอน

จากปัญหาและงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้บทบาท สมมติเพื่อพัฒนาทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบนักศึกษาวิชาชีพครู

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบระหว่างและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

สมมุติฐานการวิจัย

การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติดีผลต่อพัฒนาการด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูเพิ่มขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักศึกษาโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1 รหัส 5911206 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษ รหัสวิชา 1211102 ปีการศึกษาที่ 2/2559 จำนวน 27 คน ได้มาจากการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง

ระยะเวลาในการทดลอง

ผู้วิจัยทำการทดลอง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ทำการทดลองเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ ๆ ละ 4 ชั่วโมง เริ่มในสัปดาห์ที่ 10 - 13 จากการจัดการเรียนการสอนทั้งหมด 16 สัปดาห์ จำนวน 16 ชั่วโมง

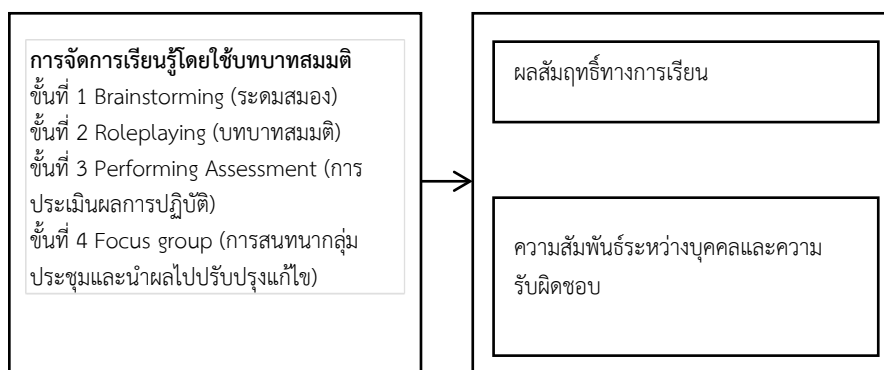
ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ จัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ

ตัวแปรตาม ได้แก่

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักศึกษาโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1 รหัส 5911206 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษ รหัสวิชา 1211102 ปีการศึกษาที่ 2/2559 จำนวน 27 คน ได้มาจากการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมืองานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. คู่มือการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1.1 ศึกษา ตำรา เอกสาร งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ

1.2 สร้างและออกแบบคู่มือการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ

1.3 นำคู่มือการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน

3 คน ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 1 คน ด้านการเรียนรู้ 1 คน และด้านการวัดผลและประเมินผล 1 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมแล้วปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบตามคำแนะนำเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษาและความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Object Congruence: IOC) ซึ่งค่าที่คำนวณได้ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ มีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2553 หน้า 177)

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบประเมินสอดคล้องกับตัวชี้วัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบประเมินสอดคล้องกับตัวชี้วัด

-1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบประเมินไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัด

จากการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญได้เท่ากับ 1.00 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตร และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบทดสอบปรนัยและอัตนัย

2.2 สร้างแบบทดสอบเป็นแบบข้อสอบปรนัยแบบเลือกตอบและเขียนตอบ จำนวน 100

2.3 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 1 คน ด้านการเรียนรู้ 1 คน และด้านการวัดผลและประเมินผล 1 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมแล้วปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบตามคำแนะนำเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษาและความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Object Congruence : IOC) ซึ่ง

ค่าที่คำนวณได้ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ มีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2553 หน้า 177)

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบประเมินสอดคล้องกับตัวชี้วัด
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบประเมินสอดคล้องกับตัวชี้วัด
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบประเมินไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัด

จากการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3 แบบประเมินความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบระหว่างและหลังการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี รูปแบบ วิธีการสร้างแบบประเมินจากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับพัฒนาการด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ กำหนดเป็นประเด็นในการประเมินเป็น 6 ด้าน ได้แก่

- 3.2.1 สามารถสื่อสารกับกลุ่มคนหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3.2.2 สามารถให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการแก้ปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในบทบาทของผู้นำ หรือในบทบาทของผู้ร่วมทีมทำงาน
- 3.2.3 สามารถใช้ความรู้ในศาสตร์ที่ได้เรียนมาขึ้นำในประเด็นที่เหมาะสม
- 3.2.4 มีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองและรับผิดชอบงานในกลุ่ม
- 3.2.5 สามารถเป็นผู้ริเริ่มแสดงประเด็นในการแก้ไขสถานการณ์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม พร้อมทั้งแสดงจุดยืนอย่างพอเหมาะทั้งของตนเองและของกลุ่ม
- 3.2.6 มีความรับผิดชอบการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของตนเองและทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

3.3 กำหนดเกณฑ์ของการประเมินด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบระหว่างและหลังการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ แบบรูบริกส์ (Rubrics) ประเภทแยกองค์ประกอบ (Analytic Score) โดยใช้แบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ คือ 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด ใช้เกณฑ์การแปลความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 แปลความว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 แปลความว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 แปลความว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 แปลความว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ
รับผิดชอบอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 แปลความว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ
รับผิดชอบอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.4 นำแบบประเมินด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ

รับผิดชอบระหว่างและหลังการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ ที่สร้างขึ้นเสนอต่อ
ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 1 คน ด้านการเรียนรู้ 1 คน และด้านการ
วัดผลและประเมินผล 1 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษาและความเที่ยงตรงของเนื้อหา
(Content Validity) แล้วนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง
(Index of Item Object Congruence: IOC) ซึ่งค่าที่คำนวณได้ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปถือว่ามีความ
สอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ มีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2553 หน้า 177)

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบประเมินสอดคล้องกับตัวชี้วัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบประเมินสอดคล้องกับตัวชี้วัด

-1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบประเมินไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัด

จากการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะ
ของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.5 นำแบบประเมินด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ

รับผิดชอบระหว่างและหลังการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติที่ปรับปรุงแล้วไปใช้
เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยใช้กับนักศึกษาโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1 รหัส 5911206 คณะครุ
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษ รหัส
วิชา 1211102 ปีการศึกษาที่ 2/2559 จำนวน 27 คน ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองในการวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาทดลองในภาคเรียนที่ 2 ภาคการศึกษา 2559 ทำการทดลองเป็น
ระยะเวลา 4 สัปดาห์ ๆ ละ 4 ชั่วโมง เริ่มในสัปดาห์ที่ 10 - 13 จากการจัดการเรียนการสอนทั้งหมด 16
สัปดาห์ จำนวน 16 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยสอนนักศึกษากลุ่มทดลองด้วยตนเอง

1. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและอธิบายวิธีการเรียนรู้โดยใช้บทบาท
สมมติ และบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมแก่นักศึกษากลุ่มทดลอง

2. ทดสอบก่อนเรียน (Pretest)

3. จัดการเรียนรู้อยู่

4. ทดสอบหลังเรียน (Posttest)

หลังจัดการเรียนรู้ครบตามกำหนดระยะเวลา ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. นักศึกษาจัดแสดงตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมายจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้
โดยใช้บทบาทสมมติ

2. ประเมินด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบจากการทำ
กิจกรรมกลุ่ม

3. ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่า (t-test) แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent)

2. ผลการวิเคราะห์พัฒนาการด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ สำหรับรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละขั้นตอนโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีดังนี้

ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	P
ก่อนเรียน	27	42.22	8.17	23.43*	.00
หลังเรียน	27	86.48	6.12		

$P < .05$

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ($\bar{X} = 86.48$, S.D. = 6.12) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 42.22$, S.D. = 8.17) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 2 แสดงความคิดเห็นพัฒนาการด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การทำกิจกรรมบทบาทสมมติส่งผลให้ท่านสามารถสื่อสารกับกลุ่มคนหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น	4.74	0.45	มากที่สุด
2. การทำกิจกรรมบทบาทสมมติส่งผลให้ท่านสามารถให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการแก้ปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในบทบาทของผู้นำ หรือในบทบาทของผู้ร่วมทีมทำงานได้	4.63	0.56	มากที่สุด
3. การทำกิจกรรมบทบาทสมมติส่งผลให้ท่านสามารถใช้ความรู้ในศาสตร์ที่ได้เรียนในรายวิชามาใช้ในประเด็นที่เหมาะสมได้	4.30	0.78	มาก

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4. การทำกิจกรรมบทบาทสมมติส่งผลให้ท่านมีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองและรับผิดชอบงานในกลุ่มมากขึ้น	4.07	0.73	มาก
5. การทำกิจกรรมบทบาทสมมติส่งผลให้ท่านสามารถเป็นผู้ริเริ่มแสดงประเด็นในการแก้ไขสถานการณ์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม พร้อมทั้งแสดงจุดยืนอย่างพอเหมาะทั้งของตนเองและของกลุ่มได้	4.41	0.64	มาก
6. การทำกิจกรรมบทบาทสมมติส่งผลให้ท่านมีความรับผิดชอบการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของตนเองและทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง	4.70	0.47	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.48	0.39	สูง

จากตารางที่ 2 พบว่าพัฒนาการด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.39) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการทำโครงการส่งผลให้ท่านสามารถสื่อสารกับกลุ่มคนหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.74, S.D. = 0.45) การทำกิจกรรมบทบาทสมมติส่งผลให้ท่านมีความรับผิดชอบการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของตนเองและทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.47) การทำกิจกรรมบทบาทสมมติส่งผลให้ท่านสามารถให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในบทบาทของผู้นำ หรือในบทบาทของผู้ร่วมทีมทำงานได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.56) การทำกิจกรรมบทบาทสมมติส่งผลให้ท่านสามารถเป็นผู้ริเริ่มแสดงประเด็นในการแก้ไขสถานการณ์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม พร้อมทั้งแสดงจุดยืนอย่างพอเหมาะทั้งของตนเองและของกลุ่มได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 0.64) การทำกิจกรรมบทบาทสมมติส่งผลให้ท่านสามารถใช้ความรู้ในศาสตร์ที่ได้เรียนในรายวิชาชั้นนำในประเด็นที่เหมาะสมได้ ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.78) และการทำกิจกรรมบทบาทสมมติส่งผลให้ท่านมีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองและรับผิดชอบงานในกลุ่มมากขึ้น ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = 0.73) เป็นลำดับสุดท้าย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

2. พัฒนาการด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการทำโครงการส่งผลให้ท่านสามารถสื่อสารกับกลุ่มคนหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด การทำกิจกรรมบทบาทสมมติส่งผลให้ท่านมีความรับผิดชอบการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของตนเองและทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมากที่สุด การทำกิจกรรมบทบาทสมมติส่งผลให้ท่านสามารถให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในบทบาทของผู้นำ หรือในบทบาทของผู้ร่วมทีมทำงานได้ อยู่ในระดับมากที่สุด การทำกิจกรรมบทบาทสมมติส่งผลให้ท่านสามารถ

เป็นผู้ริเริ่มแสดงประเด็นในการแก้ไขสถานการณ์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม พร้อมทั้งแสดงจุดยืนอย่างพอเหมาะทั้งของตนเองและของกลุ่มได้ อยู่ในระดับ การทำกิจกรรมบทบาทสมมติส่งผลให้ท่านสามารถใช้ความรู้ในศาสตร์ที่ได้เรียนในรายวิชามาชี้แจงในประเด็นที่เหมาะสมได้และการทำกิจกรรมบทบาทสมมติส่งผลให้ท่านมีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองและรับผิดชอบงานในกลุ่มมากขึ้นเป็นลำดับสุดท้าย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการพัฒนาทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบโดยใช้บทบาทสมมติสำหรับนักศึกษาวิชาชีวศร สามารถอภิปรายผลจากข้อค้นพบในการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติสำหรับนักศึกษาวิชาชีวศรสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

1. ผลการวิจัยพบว่าผลการเรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติสำหรับนักศึกษาวิชาชีวศร ก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าลักษณะเด่นของการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ มีวิธีการเรียนที่ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง และสร้างความรู้จากสิ่งที่ได้ปฏิบัติระหว่างเรียน โดยมีวิธีการเรียนรู้ผ่านทักษะการอภิปรายร่วมกันและการทำงานแบบกลุ่มเล็ก ๆ การทำงานแบบ ร่วมมือร่วมใจกัน ซึ่งวางอยู่บนปัจจัยพื้นฐานของรูปแบบการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ ซึ่งเป็นการจัดประสบการณ์ที่ลดกระบวนการสื่อสารและการถ่ายทอดเนื้อหาให้ผู้เรียนเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับวัชร เกษพิชัยณรงค์ (2553, หน้า 57) ได้กล่าวถึงการเรียนเชิงรุก (Active Learning) เป็นการเรียนที่เน้นให้ ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอนส่งผลให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพดีขึ้น และสอดคล้องกับ ซึ่งตรงกับความคิดของ บราวน์ (Brown, 2001, หน้า 258) ที่ว่าครูควรคัดเลือกกิจกรรมที่ดึงดูดความ สนใจของผู้เรียนโดยคำนึงถึงพื้นฐานประสบการณ์ ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียนเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาและมีส่วนร่วมในบทบาทจะทำให้มีการพัฒนาได้มากที่สุดและเป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้กระตุ้นให้เกิดความใฝ่รู้ รู้จักคิด วิเคราะห์หิวพากษ์วิจารณ์ และแก้ไขปัญหาได้ส่งผลให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพดีขึ้น ดังนั้นจึงส่งผลให้นักศึกษาวิชาชีวศรที่ทดลองนั้นได้รับการพัฒนาทักษะและเกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนจึงทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีพัฒนาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบได้ชัดเจนมากขึ้น อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติและกิจกรรมที่ได้ทำนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ศักยภาพด้านต่าง ๆ ของตนเองและเพื่อนร่วมงานจากการทำงานร่วมกันทั้งภายในกลุ่มเพื่อนที่มีความสนิทสนมกันมากขึ้นทำให้การทำงานมีความเป็นระบบที่ดี เนื่องมาจากการแบ่งงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบทำให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่ตนได้รับผิดชอบทั้งยังช่วยทำให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และเกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและสานสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทั้งนี้ผู้เรียนสามารถนำทักษะชีวิตที่ได้จากการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานไปทำงาน

ร่วมกับผู้อื่นหรือหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย เพราะเนื่องจากได้รับประสบการณ์ตรงจากการทำงานจริง ๆ และจากการสังเกตพบว่า นักศึกษาได้เห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดองค์ความรู้จากการทำงานที่ตนได้รับผิดชอบ ซึ่งถือได้ว่านักศึกษานั้นมีทักษะชีวิตก่อนที่จะออกไปสู่ตลาดแรงงานที่มีการแข่งขันสูงต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับที่ ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543, หน้า 171-175) ได้สรุปไว้ว่า การศึกษาที่เหมาะสมกับยุคโลกาภิวัตน์ในศตวรรษที่ 21 คือการศึกษาตลอดชีวิตมีความครอบคลุม ไปถึงการเรียนรู้วิธีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในการทำงาน การปรับปรุงร่างบุคลิกการเรียนรู้ ซึ่งมีสาระ 4 ประการ ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อรู้เป็นการเรียนรู้ทั่วไปและเรียนรู้เฉพาะอย่างให้ลึกซึ้ง การเรียนรู้เพื่อรู้เพื่อเป็นการเรียนรู้อาชีพหรือการทำงาน การเรียนรู้เพื่อเป็นการตัดสินใจและรับผิดชอบ และการเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมเป็นการเรียนรู้ใ้ผู้อื่นและวัฒนธรรมประเพณี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรจัดให้มีการปฐมนิเทศเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนการทดลองด้วยการให้ความรู้ในเรื่องรูปแบบของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน บทบาทของผู้เรียนและผู้สอนในการดำเนินกิจกรรม การวัดผลการประเมินการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการดำเนินการตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานอย่างชัดเจน
2. ควรนำหลักการของการดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้อง วิสัยทัศน์เชิงนโยบายของรัฐ Thailand 4.0 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญจากนโยบายดังกล่าวเพื่อบูรณาการกับชีวิตจริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่านักศึกษาได้รับการพัฒนาด้านความรู้ภาษาอังกฤษผ่านการทำกิจกรรมบทบาทสมมติที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และได้รับการพัฒนาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบในทางที่ดีขึ้น สำหรับการท้าววิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรเพิ่มระยะเวลาในการทำวิจัยมากกว่านี้ โดยเฉพาะการพานักศึกษาไปฝึกการใช้ภาษาในสถานการณ์จริงนอกสถานที่โดยศึกษาต่อไปว่าเมื่อการฝึกปฏิบัติจริงนอกสถานที่ในสถานการณ์จริงจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษได้หรือไม่และมากน้อยเพียงใด
2. ควรศึกษาผลการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ กับนักศึกษาในสาขาวิชาอื่น ๆ หรือชั้นปีอื่น ๆ เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2543). **กระบวนการและเทคนิคการทางานของนักพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พจนันท์ ไทยานนทร์. (2541). **ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. โรงเรียนวัดสุวรรณารัษฎานุภาส จังหวัดชลบุรี. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). **พฤติกรรมกลุ่ม**. กรุงเทพฯ. วิสิทธิ์พัฒนา.
- พัฒน์นาดี อนุสรณ์เทวินทร์. (2542). **การใช้กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. โรงเรียนลุมพุก อำเภอกาแพง จังหวัดยโสธร. รายงานการศึกษา ค้นคว้าอิสระ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มาเรียม นิลพันธ์. (2553). **วิธีวิจัยทางการศึกษา**. นครปฐม : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรวรรณิณี ราชสงฆ์. (2541). **การเปรียบเทียบผลการใช้เทคนิคแม่แบบและเทคนิคการใช้บทบาทสมมติที่มีผลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัชรวิ เกษพิชัยณรงค์ (2553). **การเรียนรู้เชิงรุกและเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก**. สืบค้นจาก <http://qa.bu.ac.th/cop/index.php/component/phocadownload/category/1-km-cop-teaching?download=18:active-learning>
- วิจิตร อวาทกุล. (2542). **เทคนิคมนุษยสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮาส์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2550). **กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปีฉบับที่ 2 พ.ศ. 2551-2565**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สำนักมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา. (2557). **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา ฉบับปีการศึกษา 2557**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- Brown, Douglas. (2001). **Teaching by Principles**. 2nd ed. San Francisco: San Francisco State University.
- Ladousse, Gillian. (1997). **Role Play**. Oxford : Oxford University Press.
- Ments, Van Morry. (1986). **The Effective Use of Role Play : Practical Techniques for Improving Learning**. London : Kogan Page.

การพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาตามมาตรฐาน
วิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

¹อานนท์ ปลื้มเนตร

²ไตรรงค์ เปลี่ยนแสง

¹มาริตา จิตชู

A DEVELOPMENT OF COMPETENCY IN EDUCATIONAL INNOVATION AND
INFORMATION TECHNOLOGY IN ACCORDANCE WITH THE PROFESSIONAL
STANDARDS FOR TEACHERS OF THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 41

¹ARNON PLEUMNETT

²TRAIRONG PHLANSAENG

¹MARITA CHITCHOO

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลของข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะที่มีและความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ทั้ง 6 ด้าน พบว่า ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ, มาตรฐานวิชาชีพครู

Abstract

The research aims to explore the demand in developing educational innovation and information technology competency in accordance with the professional standards for teachers of the secondary educational service area office 41. The result found that the primary ability in educational innovation and information technology of teachers of the secondary educational service area office 41 was a high demand in developing this kind of competency.

Keywords: Innovation and information technology, the professional standards for teachers

¹พนักงานมหาวิทยาลัย สายสนับสนุน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

²พนักงานมหาวิทยาลัย สายวิชาการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันองค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีที่ล้ำหน้าทำให้ความรู้ที่เป็นปัจจุบันเกิดขึ้นยากตามไปด้วย การเรียนรู้จึงมิได้เป็นเพียงการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียน หรือที่เรียกว่าการเรียนการสอนในระบบ Education 1.0 อย่างเช่นในอดีตที่ผ่านมาทั้งนี้ ในวงการศึกษาก็ได้มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน หรือที่เรียกว่า Education 2.0 แต่ก็ยังไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน ปัจจุบันได้มีการปรับการเรียนการสอนในสถานศึกษาหลายแห่งเข้าสู่ระบบ Education 3.0 ด้วยการส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อการสอนทุกรูปแบบ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล ผสมกับการทำงานเป็นกลุ่ม และปรับการสอนให้มีรูปแบบ Interactive learning รวมทั้งการนำสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เข้ามาเป็นเครื่องมือช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนผ่านของความรู้เป็นไปอย่างรวดเร็ว และไม่มีที่สิ้นสุดผู้สอนจึงต้องพัฒนาตนเองเพื่อก้าวผ่านเข้าสู่โลกแห่งการเรียนรู้แบบใหม่ การปรับกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาเป็นเครื่องมือกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน นับเป็นความท้าทายสำหรับผู้สอนเป็นอย่างยิ่ง สังคมแห่งการเรียนรู้แบบใหม่ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีใช้เพียงแค่ได้รับความรู้แต่ต้องเป็นผู้ที่สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ จึงเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ผู้สอนจะต้องพัฒนาศักยภาพเพื่อก้าวผ่านจากการเรียนการสอนระบบ Education 3.0 เข้าสู่ระบบการเรียนการสอนแบบใหม่หรือที่เรียกว่า Education 4.0 คือการเรียนการสอนที่สอนให้ผู้เรียน สามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้ มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคมการเรียนการสอน เพราะการเรียนการสอนในยุค 4.0 ต้องปล่อยให้เด็กได้ใช้เทคโนโลยี ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ปล่อยให้เด็กกล้าคิดและกล้าที่จะผิด แต่ทั้งหมดยังคงต้องอยู่ในกรอบที่สังคมต้องการหรือยอมรับได้ สามารถคิดอะไรใหม่ ๆ ได้เสมอมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นที่ยอมรับของสังคม โดยมีปัจจัยหลัก ๆ แค่ 3 ปัจจัยคือ 1) Internet เครื่องมือสำคัญสำหรับการค้นหาความรู้ เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ ดังนั้นทางสถานศึกษาต้องสนับสนุนให้นักเรียนเข้าถึง Internet ได้ง่ายมากกว่ามอง Internet เป็นผู้ร้ายแล้วกลัวว่านักเรียนจะใช้ Internet ไปในทางที่ไม่ดีเลยไม่สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้ในสถานศึกษา 2) ความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างอะไรใหม่ขึ้นมาได้ หลักสูตรการเรียนการสอนควรจะเปิดโอกาสให้นักเรียนกล้าที่จะคิดนอกกรอบหรือต่อยอดจากตำรา 3) การปฏิสัมพันธ์กับสังคม เพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมและทำงานร่วมกันในสังคมได้ โดยมีกิจกรรมให้นักเรียนนักศึกษาได้เข้าร่วมเป็นประจำ มีการสนับสนุนการทำงานแบบเป็นกลุ่มมากกว่างานเดี่ยว ซึ่งถ้าปัจจัยทั้ง 3 ข้อทำได้ดี Education 4.0 ก็จะสามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียน ให้สามารถค้นหาความรู้ต่าง ๆ ประยุกต์เข้ากับงานที่ทำ สามารถต่อยอดและพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ได้ ซึ่งก็คือคุณสมบัติหลัก ๆ ของบุคคลในยุค Industry 4.0 ต้องการ ดังนั้นครูผู้สอนในยุคปัจจุบันต้องปรับตัวให้ทันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีพร้อมกับปรับรูปแบบการสอนให้ทันลูกศิษย์ยุคใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่วโดยไม่ต้องสอน เด็กรุ่นใหม่จะเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็วและหลากหลาย เนื่องจากเขาเกิดมาพร้อมกับสิ่งเหล่านี้อยู่แล้ว ซึ่งการนำการศึกษาระบบ Education 4.0 มาใช้ในการเรียนการสอน เช่น การทำห้องเรียนทันสมัย ที่มุ่งเน้นการปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน มีการเรียนการสอนที่มุ่งการคิดเชิงออกแบบ ซึ่งคือแนวทางออกแบบ

ที่มุ่งความต้องการของผู้ใช้เป็นสำคัญ และการผลิตนวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของสังคมส่วนใหญ่ เช่น เครื่องมือช่วยผู้สอนและอาจารย์จัดการเรียนการสอนได้อย่างสะดวกสบาย เช่น การประกาศข่าวสาร การสอบย่อย การเก็บคะแนน การเช็คชื่อ การแจกเอกสาร และสื่อการเรียนการสอน พร้อมเชื่อมโยงกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)

จากข้อมูลเบื้องต้นจะเห็นได้ว่า การนำการศึกษาระบบ Education 4.0 มาใช้ในการเรียนการสอน ครู ยังต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของคุรุสภาได้กำหนดไว้ว่าผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีมาตรฐานความรู้ในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะการส่งเสริมให้มีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน โดยมีสาระความรู้ในเรื่อง ด้านแนวคิด ทฤษฎี เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีและสารสนเทศ ด้านแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้และด้านการออกแบบการสร้างการนำไปใช้การประเมินและการปรับปรุงนวัตกรรม โดยต้องมีสมรรถนะ ด้านที่สามารถเลือกใช้ ออกแบบ สร้างและปรับปรุงนวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน จากข้อมูลเบื้องต้นผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้มีการพัฒนาครูที่มีความรู้ ทักษะ และเจตคติในการทำงานที่ดี ทำให้เกิดสมรรถนะที่เหมาะสมกับงานที่จะส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพเมื่อจบการศึกษาไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จำนวน 2,818 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 โดยใช้วิธี การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้แบบสอบถาม 350 คิดเป็นร้อยละ 80 กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane ที่ระดับ ความเชื่อมั่น 95% ระดับความคลาดเคลื่อน +5% (พรพรณี, 2553)

เครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

การสร้างเครื่องมือ

แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

1. ศึกษาแนวคิด หลักการและขอบข่ายความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพของครู เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบสอบถาม

2. จัดทำร่างแบบสอบถามและรายการข้อคำถามในแต่ละประเด็น โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมีตัวเลือก 5 ระดับ คือ 5 4 3 2 และ 1 ตามเกณฑ์ ดังนี้

5 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ตัวแปรและประเด็นที่ต้องการศึกษา เพื่อกำหนดเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม

4. สร้างเป็นแบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

5. นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเพื่อทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่า IOC ซึ่งได้ค่า IOC 1.00 ทุกข้อ

6. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามแก่ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแต่ละสถานศึกษามีครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามตามเวลาที่นัดหมาย ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 350 ชุด และได้รับแบบสอบถามกลับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 350 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละในส่วนที่เป็นแบบเลือกตอบใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในส่วนที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert Scales อ้างใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) กำหนดเกณฑ์ประเมินระดับความต้องการดังนี้

เกณฑ์เทียบค่าเฉลี่ยของคำตอบ กำหนดไว้ดังนี้

4.51-5.00	มีความต้องการมากที่สุด
3.51-4.50	มีความต้องการมาก
2.51-3.50	มีความต้องการปานกลาง
1.51-1.50	มีความต้องการน้อย
0.01-1.50	มีความต้องการน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

ผลของความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 สรุปในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน ดังนี้ ความต้องการในการพัฒนาในภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 เมื่อพิจารณาความคิดเห็นจำแนกรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการมากที่สุดคือ ความรู้และทักษะการวัดและประเมินผล e-Learning โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 รองลงมาคือ ความรู้และทักษะสื่อดิจิทัล โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยที่สุดคือ ความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 1 และสรุปจำแนกรายด้าน สรุปดังนี้ 1) ด้านความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ความต้องการในการพัฒนา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความคิดเห็นจำแนกรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการมากที่สุดคือ การใช้งานชุดโปรแกรมสำนักงาน รองลงมาคือ การใช้งานระบบปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยที่สุดคือ ระบบคอมพิวเตอร์เบื้องต้น 2) ด้านความรู้และทักษะเครื่องมือสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ในการเรียนการสอน ความต้องการในการพัฒนา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความคิดเห็นจำแนกรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการมากที่สุดคือ การเชื่อมโยงกับสื่อต่าง ๆ (hypermedia) รองลงมาคือ การสำรองข้อมูลและการกู้คืนข้อมูล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยที่สุดคือ การสนทนาออนไลน์ (Chat Room) 3) ด้านความรู้และทักษะการออกแบบการเรียนการสอน e-Learning ความต้องการในการพัฒนา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความคิดเห็นจำแนกรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการมากที่สุดคือ การออกแบบบทเรียนและพัฒนาเว็บไซต์ รองลงมาคือ การใช้งานสื่อการเรียนการสอนด้วย e-Learning และข้อที่มี

ค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยที่สุดคือ การใส่และตกแต่งรูปภาพ 4) ด้านความรู้และทักษะสื่อดิจิทัล ความต้องการในการพัฒนา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความต้องการจำแนกรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการมากที่สุดคือ การเผยแพร่สื่อดิจิทัลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต รองลงมาคือ การอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ (e-Book) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยที่สุดคือ สร้างไฟล์เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (PDF) 5) ด้านความรู้และทักษะการวัดและประเมินผล e-Learning ความต้องการในการพัฒนา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความต้องการจำแนกรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการมากที่สุดคือ การสร้างข้อสอบเพื่อวัดผลออนไลน์ รองลงมาคือ การวัดและประเมินผลออนไลน์ 6) ด้านคุณลักษณะ ความต้องการในการพัฒนา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความต้องการจำแนกรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการมากที่สุดคือ มีการพัฒนาตนเองในการเรียนรู้วิทยาการใหม่ ๆ รองลงมาคือ มีการพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยที่สุดคือ มีการเอาใจใส่และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย

ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 มีความต้องการในการพัฒนาในภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความคิดเห็นจำแนกรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการมากที่สุดคือ ความรู้และทักษะการวัดและประเมินผล e-Learning รองลงมาคือ ความรู้และทักษะสื่อดิจิทัล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยที่สุดคือ ความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าทุกหน่วยงานจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ ซึ่งในด้านการเรียนการสอน เทคโนโลยีเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาเป็นเครื่องมือ ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพของครู จึงพบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการในการพัฒนาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ งานวิจัยของลัดดาวัลย์ (2551) ได้วิจัยเรื่องช่องว่างทางสมรรถนะหลักของครูโรงเรียนบ้านเทิดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษา พบว่า สมรรถนะด้านความรู้ทักษะและคุณลักษณะตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาที่จำเป็น และที่มีในปัจจุบันของครูมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยสมรรถนะที่จำเป็นด้านความรู้ครูมีความเห็นว่าจะต้องอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด แต่สมรรถนะที่ครูมีอยู่ในปัจจุบันด้านความรู้ในส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง สมรรถนะด้านทักษะที่จำเป็นครูมีความเห็นว่าจะต้องอยู่ในระดับมากที่สุดแต่สมรรถนะที่ครูมีอยู่ในปัจจุบันด้านทักษะนั้นอยู่ในระดับมากและสมรรถนะด้านคุณลักษณะที่จำเป็นครูมีความเห็นว่าจะต้องอยู่ในระดับมากที่สุดแต่สมรรถนะที่ครูมีอยู่ในปัจจุบันด้านคุณลักษณะนั้นอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาสมรรถนะหลักทางด้านความรู้กับสมรรถนะหลักทางด้านทักษะที่ครูมีตามความเป็นจริงแล้วจะเห็นว่ามีความสอดคล้องกันสมรรถนะหลักด้านทักษะจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากสมรรถนะหลักด้านความรู้สมรรถนะด้านความรู้ในด้านนั้น ๆ อยู่ในระดับใด สมรรถนะด้านทักษะก็จะอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับดารุ่ง (2552) ได้ทำการประเมินความต้องการจำเป็น

ในการฝึกอบรมเพื่อการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะของข้าราชการครูสาขา ช่างอุตสาหกรรมของสถานศึกษากลุ่มภาคกลางสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมเพื่อการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะด้านความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติของครูผู้สอน จัดเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านการออกแบบและการจัดการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะครูผู้สอน ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ แบบฐานสมรรถนะ ด้านการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ และด้านการจัดการเรียนรู้แบบฐาน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

ควรมีการจัดการฝึกอบรมหรือถ่ายทอดข้อมูลความรู้และทักษะให้กับผู้สอน เพื่อช่วยให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นหรือการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้ความรู้ใหม่ ๆ จากการฝึกอบรมและทำให้มีการพัฒนาตนเองในด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพและสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการจัดการฝึกอบรมหรือถ่ายทอดข้อมูลความรู้และทักษะให้กับผู้สอน เพื่อช่วยให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นหรือการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้ความรู้ใหม่ ๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

ดาวรุ่ง อินนอก. การประเมินความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมเพื่อการจัดการเรียนรู้แบบฐาน

สมรรถนะของข้าราชการครูสาขาช่างอุตสาหกรรมของสถานศึกษากลุ่มภาคกลาง

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรม

มหาบัณฑิตสาขาวิชาบริหารอาชีวและเทคนิคศึกษา ภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2552.

ตระกูล จิตวัฒนากร. การพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาตามมาตรฐาน

วิชาชีพ สำหรับครูผู้สอนบริหารธุรกิจของวิทยาลัยอาชีวศึกษา, 2555.

นวพล แก้วสุวรรณ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

ประกอบการสอนของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์

หลักสูตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม(เทคโนโลยีทางการ

ศึกษา) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง, 2558.

บุญใจ ศรีสถิตนารกุล. ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์. กรุงเทพฯ : ยูแอนด์ไอ อินเตอร์มีเดีย, 2553.

พงศยุทธ์ จันทอง. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสมรรถนะมาตรฐานอาชีพช่างพิมพ์ออฟเซตและ

ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามความต้องการของสถานประกอบการ. วิทยานิพนธ์

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการเรียนรู้ทางเทคโนโลยี บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 2554.

- พรณี ลีกิจวัฒน์. **วิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2553.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2540.
- มณฑิยา รัตนศิริวงศ์วุฒิ. **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์สมรรถนะนักเทคโนโลยีสารสนเทศโดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบผลการดำเนินงานวิจัย**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาควิชาเทคโนโลยีสารสนเทศบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2552.
- ลัดดาวัลย์ เชื้อนาคำ. **ช่องว่างทางสมรรถนะหลักของครูโรงเรียนบ้านเทิดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.
- ลีลาวดี ราชปัก. **การพัฒนาโปรแกรมบทเรียนเพื่อฝึกอบรมครูเรื่องการใช้สื่อและเทคโนโลยีการศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมือง ศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.

EDUCATION JOURNAL

FACULTY OF EDUCATION KAMPHAENGPHET RAJABHAT UNIVERSITY

- THE DEVELOPMENT OF AN INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON MEDIATED LEARNING EXPERIENCE APPROACH TO ENHANCE ANALYTICAL THINKING AND SCIENCE LEARNING ACHIEVEMENT OF HIGHER SECONDARY SCHOOL STUDENTS
KANNIKA THONGRUX 1
- THE GUIDELINES TO DEVELOP LEARNING ORGANIZATION OF SRINAGARINDRA THE PRINCESS MOTHER SCHOOL KAMPHAENGPHET UNDER SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 41
TANONG KONGROD 13
- DEVELOPMENT OF CURRICULUM DEVELOPMENT CURRICULUM, CURRICULUM DEVELOPMENT CURRICULUM AND STANDARDIZED LEARNING DESIGN FOR PERSONNEL IN BASIC EDUCATION
MONGKON MUMARK 28
- THE MODEL FOR EFFECTIVE BASIC EDUCATION RESOURCE MANAGEMENT
RANGSAN MANEELEK 45
- A DEVELOPMENT OF ACTIVITIES MODEL TO ENHANCE PUBLIC MIND FOR SECONDARY STUDENTS
WATTANA TAITORPHON 57
- A STUDY OF STATES AND OPERATIONAL GUIDELINES OF THE STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM IN KLONGLANWITTAYA SCHOOL OF SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 41
SOMCHAI ANG SUCHOTMETEE 67
- THE EFFECT OF DEVELOPMENT OF INTERPERSONAL SKILLS AND RESPONSIBILITY USING ROLEPLAY FOR PRE-SERVICE TEACHERS
ANUSIT PANKLAM 77
- A DEVELOPMENT OF COMPETENCY IN EDUCATIONAL INNOVATION AND INFORMATION TECHNOLOGY IN ACCORDANCE WITH THE PROFESSIONAL STANDARDS FOR TEACHERS OF THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 41
ARNON PLEUMNETT, TRAIRONG PHLANSAENG, MARITA CHITCHOO 90